

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ STRATEGICZNO-OBRONNY
PODYPLOMOWE STUDIUM OPERACYJNO-STRATEGICZNE

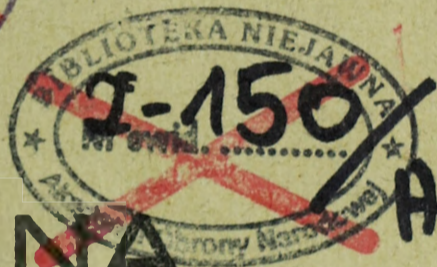
JAWNE

ZASTRZEŻONE

POUFNE

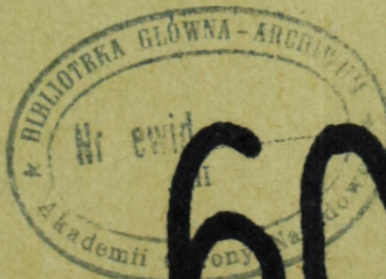
Egz. Nr 1

PRACA STUDYJNA

Płk dr Gabriel ZMARZLIŃSKI
Ppłk dypl. Jerzy ZATOŃSKI
Płk dypl. Stanisław WIŚNIEWSKI
Płk dypl. Zbigniew PAROL
Płk dypl. Stanisław TARGOSZ
Płk dypl. Stefan GAŚECKI
Kmdr por. Jerzy PATZ

PRZYGOTOWANIE I PROWADZENIE OBRONY
STREFY ODPOWIEDZIALNOŚCI POW
WE WSPÓLDZIAŁANIU Z LOTNICTWEM, MARYNARKĄ
WOJENNĄ I SIŁAMI UKŁADU POZAMILITARNEGO

60751

WARSZAWA

1993

Wydział Strategiczno-Obronny

JAWNE

160206 Anna KOLEK
Podst. prot. p.nex. NWSch 648
z dn. 24.02.2006

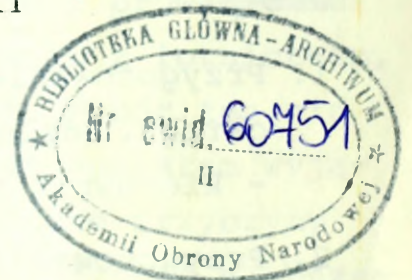

~~ZASTRZEŻONE~~
~~POUFNE~~
Egz. nr ... 1

PRACA STUDYJNA

płk dr	Gabriel ZMARZLIŃSKI
ppłk dypl.	Jerzy ZATONSKI
płk dypl.	Stanisław WISNIEWSKI
płk dypl.	Zbigniew PAROL
płk dypl.pil.	Stanisław TARGOSZ
płk dypl.pil.	Stefan GĄSECKI
kmdr por.dypl.	Jerzy PATZ

PRZYGOTOWANIE I PROWADZENIE OBRONY STREFY ODPOWIEDZIALNOŚCI
POMORSKIEGO OKRĘGU WOJSKOWEGO
WE WSPÓŁDZIAŁANIU Z LOTNICTWEM, MARYNARKĄ WOJENNA
I SIŁAMI UKŁADU POZAMILITARNEGO

~~Instrukcja
na "ZASTRZEŻONE"
29.02.2006
ppłk K. Kutek~~

KIEROWNIK PRACY

prof. dr Kazimierz NOZKO

Poza wojennym rozwinięciem stałych wojsk lądowych, morskich i powietrznych budować trzeba będzie od razu potężną armię w kraju, mobilizować wszystkie dziedziny administracji państwowej; uruchamiać masową produkcję przemysłu, przy równoczesnym przystosowaniu wszystkich dziedzin gospodarczych do potrzeb i wymagań wojny.

Władysław SIKORSKI.

UKŁAD PRACY I AUTORZY

Wstęp.

1. Przygotowanie i prowadzenie obrony strefy odpowiedzialności okręgu. Udział sił pozamilitarnych - płk dr Gabriel ZMARZLIŃSKI - kierownik zespołu autorskiego. 3.
2. Przygotowanie i prowadzenie obrony wybrzeża morskiego - ppłk dypl. Jerzy ZATOŃSKI.
3. Użycie wojsk raketowych i artylerii w obronie strefy odpowiedzialności okręgu - płk dypl. Stanisław WIŚNIEWSKI.
4. Udział sił obrony powietrznej w obronie strefy odpowiedzialności okręgu - płk dypl. Zbigniew PAROL.
5. Lotnicze wsparcie działań bojowych okręgu w obronie strefy odpowiedzialności - płk dypl. pil. Stanisław TARGOSZ.
6. Użycie lotnictwa myśliwskiego w osłonie działań bojowych w strefie odpowiedzialności okręgu - płk dypl. pil. Stefan GĄSECKI.
7. Koncepcja użycia Marynarki Wojennej RP w obronie wybrzeża morskiego we współdziałaniu z wojskami lądowymi i lotnictwem - kmdr por. dypl. Jerzy PATZ.

Zakończenie.

Bibliografia.

Załączniki.

WSTĘP

Choć dziś nikogo spośród sąsiadów nie uważamy za naszego przeciwnika, to jednak nie wykluczamy powstania splotu różnorodnych warunków i wciągnięcia nas do rozwiązywania nabrzmiałych sprzeczności drogą lokalnego konfliktu zbrojnego. Wówczas najprawdopodobniej bylibyśmy zmuszeni przeciwstawić się przeważającym siłom agresora. Stąd też przewidywania i rozważania, analizy i kalkulacje "czym" obniżyć potencjał ew. wojsk inwazyjnych, kiedy, czym i w jaki sposób uzyskać nad nimi lokalną przewagę oraz jak ją spożytkować, dla oficerów będą miały zawsze sens.

Zespół autorski kierując się tym wskazaniem wybrał taki temat studyjnej zespołowej pracy kursowej: "Przygotowanie i prowadzenie obrony strefy odpowiedzialności POW we współdziałaniu z lotnictwem, Marynarką Wojenną i siłami układu pozamilitarnego". Wybór ten nie jest przypadkowy. Strefa odpowiedzialności POW jest obszarem wyjątkowo specyficznym, choćby ze względu na prawdopodobne przyczyny i geograficzne kierunki zagrożenia. Bezpośrednia styczność z obszarem morskim, infrastruktura i fizyczno-geograficzne warunki terenowe oraz dyslokowane tu jednostki wojsk lądowych, lotnictwa i MW, czynią ten obszar szczególnie ważnym w systemie obrony państwa. Podejmując ten temat kierowano się również przyjętymi założeniami polityki bezpieczeństwa i strategii obronnej RP. Korzystano z bogatego dorobku naukowego Akademii, spostrzeżeń i ocen uznanych polskich teoretyków i praktyków wojskowych, których wybrane sentencje zamieszczono na tytułowych stronach. To również inspirowało profesjonalnie dobrany zespół autorski do wieloaspektowych przemyśleń i analiz. Przyjęta metoda opracowania tekstu prac indywidualnych w formie dyskusji panelowej^{x)} dała pełną swobodę wyboru pytań i odpowiedzi. Autorzy podejmowali więc najtrudniejsze zagadnienia. Dążono do wyeksponowania i poszukiwania czynników przewagotwórczych, możliwych do stworzenia w czasie pokoju i wykorzystania w przypadku ew. konfliktu zbrojnego. Wskazywano też często wyraźnie widoczne słabości i niedomagania oraz sposoby ich usunięcia. Niekiedy z konieczności w prowadzonych studiach wykraczano poza "sferę okręgu", formułując pod adresem Kierownictwa Sił Zbrojnych pewne sugestie dalszych studiów a nawet działań.

Odnosiło się to w szczególności do układu pozamilitarnego. Wydaje się, iż jego rola w systemie obronnym państwa uległa nie tylko diametralnej zmianie. Stał się on czynnikiem ważącym o mobilizacyjnej sprawności i pewnej logistycznej autonomiczności Sił Zbrojnych. Rzetelne szkolenie obronne kadr administracji państwowej zdaje się mieć aktualnie priorytetowe znaczenie. Zwrócono uwagę na potrzebę wyposażenia wojsk lądowych, lotnictwa i MW w jakościowo lepszy sprzęt bojowy, powodujący wydatne zwiększenie możliwości bojowych. Wysłano propozycje zmian organizacyjnych w systemach dowodzenia i współdziałania oraz technicznego kierowania uderzeniami wojsk raketowych, artylerii i lotnictwa. Złożoność zagadnień współdziałania wojsk lądowych, w tym artylerii oraz lotnictwa i MW pokazano w rozważaniach o obronie wybrzeża morskiego. Mając ciągłą świadomość skali i charakteru ew. zagrożenia POW opisano możliwe sposoby prowadzenia obrony strefy odpowiedzialności. Szczególny akcent położono na specyficzne warunki terenowe i prowadzenie manewrowych działań obronno-zaczepeknych w wymiarze lądowo-powietrznym. Wielokrotnie wskazywano, iż od sytuacji w powietrzu zależy powodzenie na lądzie i morzu. Uzasadniono celowość wielowariantowego i ciągłego planowania obrony strefy odpowiedzialności, z wyraźnym akcentem na rzeczywistość i wymierną współodpowiedzialność układu pozamilitarnego.

Autorzy skupiając uwagę na wybranych zagadnieniach świadomie, w sposób sygnalny wspomnieli tylko o wielu ważnych i znaczących przedsięwzięciach. Należą do nich m.in. rozpoznanie i maskowanie, zabezpieczenie logistyczne, obronne przygotowanie i ochrona ludności cywilnej, działania przeciwdywersyjne i przeciwdesantowe. Mają skromną nadzieję, iż prezentowna praca zespołowa choć częściowo spełni oczekiwania kadry i słuchaczy Akademii, Autorzy kierują żołnierskie słowa podziękowania do Pana płk prof. dr K. NOŻKO, Komendy Wydziału Strategiczno-Obronnego, Kierowników grup szkoleniowych i Konsultantów za wielce cenne rady i wskazówki merytoryczno-edytorskie.

x) Autorzy proponują rozpocząć zapoznawanie się z pracą od "planu - konspektu" (załącznik Nr 1).

Wiarygodność siły obronnej Polski
to takie przygotowanie obronne Narodu,
Sił Zbrojnych i terytorium, które stwarza
realne podstawy do skutecznego odstraszania
w czasie pokoju oraz obrony przed agresją.

Bolesław BALCEROWICZ.

płk dr Gabriel ZMARZLIŃSKI

PRZYGOTOWANIE I PROWADZENIE OBRONY STREFY
ODPOWIEDZIALNOŚCI OKRĘGU. UDZIAŁ SIŁ POZAMILITARNYCH

S P I S P Y T A Ń - 1

1. Co to jest strefa odpowiedzialności.....8.
2. Określić przewidywane kierunki i sposoby militarnego zagrożenia obszaru POW oraz jego miejsce w systemie obrony RP.....9.
3. Wskazać główne przesłanki wynikające z koncepcji obrony RP dla przygotowania obrony strefy odpowiedzialności.....10.
4. Na jakich podstawowych założeniach należałoby aktualnie opierać przygotowanie obrony strefy odpowiedzialności.....13.
5. Na czym polega przygotowanie obrony strefy odpowiedzialności okręgu.....14.
6. Przedstawić zasadnicze treści wymienionych wyżej przedsięwzięć przygotowania obrony strefy odpowiedzialności POW.....15.
7. Przedstawić ogólny pogląd na prowadzenie obrony.....19.
8. Ocenić rodzaje prowadzenia działań obronnych najbardziej przydatne w obronie strefy odpowiedzialności POW....21.
9. Scharakteryzować operację obronno-zaczepną.....23.
10. Omówić wpływ struktury obrony na prowadzenie działań obronnych.....24.
11. Scharakteryzować przyjęty wariant prowadzenia działań obronnych w taktycznej strefie obrony.....25.
12. Scharakteryzować przyjęty wariant prowadzenia działań obronnych w operacyjnej strefie obrony.....26.
13. Ocenić możliwości wykonywania kontrataków i przeciwuderzeń.....27.
14. Kto ponosi odpowiedzialność za przygotowanie obrony strefy odpowiedzialności POW.....29.

15. Scharakteryzować właściwości planowania obrony strefy odpowiedzialności i operacji obronnej..... 30.
16. Wskazać sens organizacji współdziałania w obronie strefy odpowiedzialności..... 33.
17. Jak można zorganizować dowodzenie obroną strefy odpowiedzialności..... 34.
18. Co to jest układ pozamilitarny..... 36.
19. Jakie zadania układ pozamilitarny powinien wykonywać na rzecz sił zbrojnych, w tym na potrzeby POW..... 38.
20. Czy można i w jakim zakresie uczynić układ pozamilitarny współodpowiedzialnym za obronę strefy odpowiedzialności POW..... 43.

1. Co to jest strefa odpowiedzialności.

Strefa odpowiedzialności jest pojęciem strategiczno-operacyjnym. Leksykon Wiedzy Wojskowej wyróżnia kilka rodzajów i znaczeń pojęcia "strefa" np. strefa obrony, operacyjna - określając tym mianem wydzieloną część obszaru lądowego, przestrzeni powietrznej oraz morskiej Państwa, przewidzianą do prowadzenia działań bojowych przez zgrupowane tu wojska (s.418-419). Aktualnie w naszych Siłach Zbrojnych przyjęto, iż jest to zasadniczo obszar administrowany przez dany okręg wojskowy w czasie pokoju. Z różnych przyczyn - głównie fizyczno-geograficznych, prawdopodobnej skali zagrożenia i sił przewidywanych do obrony, obszar ten może być powierzchniowo większy lub mniejszy od aktualnie administrowanego. W przypadku Pomorskiego Okręgu Wojskowego (POW) strefa jego odpowiedzialności obejmuje część obszaru Śląskiego Okręgu Wojskowego (SOW) tj. część województwa gorzowskiego od Kostrzyna wzdłuż Noteci do Krzyża. Dalej południowo-zachodnimi granicami województw: pilskiego, bydgoskiego, konińskiego i łódzkiego. Obszar POW obejmuje 11 województw, poza w/w są to: gdańskie, koszalińskie, płockie, słupskie, szczecińskie, toruńskie, włocławskie. Od zachodu granicę strefy stanowi granica państwowa na rz. Odra. Od północy - wybrzeże morskie wraz z 12 milowym pasem morza terytorialnego RP. Od wschodu rz. Wisła i granice administracyjne województw: elbląskiego, olsztyńskiego, ciechanowskiego, warszawskiego, skierniewickiego i piotrkowskiego, tworzące jednocześnie granicę z Warszawskim Okręgiem Wojskowym. Znaczna część obszaru POW - na północ od linii: Kostrzyn-Trzcianka, Gołańcz, Włocławek, Morąg stanowi strefę odpowiedzialności przestrzeni powietrznej 2 KOP. Na obszarze POW rozmieszczone są porty Marynarki Wojennej. Takie położenie wymaga wzajemnego współdziałania dowództw i wojsk POW z 2 KOP i MW.

Ogólną charakterystykę fizyczno-geograficzną i rozmieszczenie wojsk w tej strefie przedstawia załącznik Nr 2.

Niektórzy teoretycy i praktycy wojskowi proponują - dla celów szkoleniowych - wyróżnienie na obszarze kraju następujących

rejonów strategicznych:

- Pomorski Rejon Strategiczny - obejmujący obszar POW;
- Wielkopolsko-Śląski Rejon Strategiczny - obejmujący część obszaru SOW;
- Mazursko-Warmiński Rejon Strategiczny - obejmujący główną część obszaru WOW;
- Mazursko-Podlaski Rejon Strategiczny - obejmujący pozostałą część WOW i przygraniczny obszar KOW;
- Małopolski Rejon Strategiczny - obejmujący część obszaru KOW;
- Centralny Rejon Strategiczny - położony na części SOW i KOW.

Spotkać też można w niektórych opracowaniach sugestie wyznaczania rejonów (pasów) odpowiedzialności dla związków taktycznych wojsk lądowych, motywowane głównie celami szkoleniowymi.

Kierując się racjami operacyjno-geograficznymi, demograficznymi i gospodarczymi (logistycznymi) można zakładać tworzenie rejonów umocnionych, miast-twierdz, umocnionych aglomeracji miejsko-przemysłowych itp.

Dla dalszych rozważań prowadzonych w tej pracy istotnym jest traktowanie strefy odpowiedzialności jako obszaru przewidywanych działań bojowych, głównie siłami wojsk lądowych stacjonujących na tym obszarze.

2. Określić przewidywane kierunki i sposoby militarne zagrożenia obszaru POW oraz jego miejsce w systemie obrony RP.

Śledząc polityczno-militarne i ustrojowe zmiany w państwach b. Układu Warszawskiego i w Europie można zakładać, iż konflikt globalny w skali światowej lub europejskiej jest mało prawdopodobny. Nie można jednak wykluczyć lokalnego konfliktu zbrojnego pomiędzy sąsiadującymi państwami. Może on zaistnieć na tle granicznym, etnicznym (narodowościowym), ekonomicznym, religijnym, migracyjnym itp. Polska wbrew swej woli może być wciągnięta w orbitę działań militarnych. Może także stać się obiektem świadomie zaplanowanych działań wojennych, prowadzących do

wymuszania korzystnych dla agresora decyzji ekonomicznych, politycznych, terytorialnych itp. Określony stopień zagrożenia militarnego wynika także z samego faktu istnienia sił zbrojnych w każdym państwie. Mogą one być użyte dla złagodzenia wewnętrznych konfliktów i sprzeczności drogą militarną. Stąd też nieustanna, wszechstronna i wnikliwa analiza sytuacji polityczno-militarnej i stanu sił zbrojnych, bliższych i dalszych sąsiadów jest podstawowym wymogiem uniknięcia nagłego zagrożenia wojną i zachowania stosownego do potrzeb stopnia gotowości obronnej.

Z uwagi na geograficzne usytuowanie - obszar POW może stać się obiektem uderzeń z kierunku zachodniego, jednocześnie z obszarem SOW lub też jako swoisty pojedynczy cel operacji zaczepnej. Wówczas spodziewać się należy jednoczesnych uderzeń od strony lądu i morza. Takich samych uderzeń można oczekiwać z kierunku wschodniego, jeśli załamana zostanie lądowa operacja obronna wojsk Warszawskiego Okręgu Wojskowego (WOW). W początkowym okresie konfliktu ze wschodnim sąsiadem liczyć się należy z uderzeniami powietrznymi i desantowymi od strony morza. Przewidywane kierunki zagrożeń wskazują, iż wojska POW mogą stanowić część pierwszego rzutu sił zbrojnych prowadzących strategiczną operację obronną na zachodnim kierunku. Mogą też stanowić drugi rzut SZ, w przypadku agresji z kierunku wschodniego.

3. Wskazać główne przesłanki wynikające z koncepcji obrony RP dla przygotowania obrony strefy odpowiedzialności.

Ogólną ideę obrony Państwa zwarto w "Założeniach polskiej polityki bezpieczeństwa i strategii obronnej RP", przyjętych przez KOK dn. 02.11.1992 r.

Stwierdzając, iż ... "nie mamy żadnych roszczeń terytorialnych wobec sąsiadów" ... jednocześnie zastrzegamy się, że ... "zdecydowani jesteśmy ... przeciwstawić się każdej agresji" ... Oznajmiamy, iż ... "w przypadku lokalnego konfliktu zbrojnego naruszającego nasze terytorium podejmiemy niezwłocznie działania zbrojne w celu zatrzymania i rozbicia nieprzyjaciela, ...

zadania maksymalnych strat"... Jest to więc główny wyznacznik, narzucający takie opracowanie planów użycia wojsk POW i utrzymania gotowości bojowej, by powyższy wymóg spełnić w każdej sytuacji. Przewidując ewentualność wojny totalnej i w niej militarną obronę państwa ponad własne siły, dążyć będziemy do zademonstrowania Europie i światu naszej determinacji obronnej, licząc na militarną i polityczną pomoc. Nie podważając politycznego sensu i wymiaru każdej formy i skali zewnętrznej pomocy, jako żołnierz wyrażam swój sceptyczny pogląd. Polska nie jest i w dającej przewidzieć się przyszłości nie będzie ani "Kuwejtem" ani "oczkiem w głowie Europy". Liczyć więc powinniśmy tylko na siebie, gdyż takiego wyboru aktualnie dokonaliśmy oczekując na przyjęcie w struktury NATO. Taki świadomy wybór powinien w praktyce oznaczać głęboko przemyślane przygotowanie powszechnego, zbrojnego oporu narodowego, czyli wspólnego zbiorowego wysiłku wojska, sił układu pozamilitarnego i ludności cywilnej. Zasada powszechności obrony obowiązuje od wielu lat w wielu państwach, np. w Szwecji, Finlandii, Szwajcarii. Wyróżnia się tu Szwajcaria, która w myśl stosownej reguły powoływania pod broń 8-10% ogółu ludności, do obrony militarnej swojego terytorium angażuje aż 17% całego społeczeństwa. To jedyny kraj na świecie, tak dbający o swoje bezpieczeństwo. My natomiast zamierzamy wystawić ok. 850 tys. armię, mając ok. 4 mln. przeszkolonych rezerwistów. Korzystając więc z rozwiązań i doświadczeń innych państw, zasadę powszechności powinniśmy wprowadzić już teraz, niezależnie od tego, czy zostaniemy członkiem NATO, czy nie. Powinna ona objąć wszystkich "zdolnych do noszenia broni". To drugi również ważny wniosek, kierujący tokiem myślenia operacyjnego podczas przygotowywania obrony strefy odpowiedzialności POW.

Przyjeliśmy Traktat Wiedeński mocą którego możemy posiadać: 1730 czołgów, 2150 transporterów i BWP; 1610 dział powyżej 100 mm; 3175 środków OPL, w tym 1455 rakietowych; 1430 środków przeciwpancernych. Decyzją Ministra Obrony Narodowej 20% tego limitu skierowano do POW - tj. 450 czołgów, 537 transporterów i BWP; 402 działa; 570 środków OPL; 357 środków ppanc. Ponadto Wojsko Polskie może liczyć w czasie pokoju ok. 250 tys.

Spodziewać się należy, iż rozwój idei zbiorowego bezpieczeństwa europejskiego będzie w przyszłości wyzwałać nowe inicjatywy i działania dyplomatyczne, by wcielone w życie (egzekwowane) ustalenia CFE-1 nadal zmniejszać, podwyższając tym próg bezpieczeństwa. Dla nas słusność takich działań jest oczywista i niepodważalna. Stąd też POW mniejszymi liczebnie siłami zobowiązany będzie zapewnić dostateczny stopień wystarczalności obronnej swojej strefy. Wspomniane "założenia" wskazują m.in. na dwa główne sposoby. Pierwszy: ... "przygotowanie obronne społeczeństwa" ... najkrócej można powiedzieć, iż powinno polegać na praktycznym - a nie teoretycznym - wyszkoleniu i zorganizowaniu obronnym. Oceniam, iż proces ten pilnie należy rozpocząć od praktycznego przeszkolenia kierowniczych kadr administracyjnych oraz gruntownej przebudowy treści zadań dla układu pozamilitarnego (będzie mowa oddzielnie). Drugi: ... "obowiązek tworzenia i utrzymania infrastruktury gospodarczo-obronnej ciąży głównie na kierownikach ministerstw i na wojewodach. Funkcje zaspokajania potrzeb bieżących należy łączyć z funkcjami obronnymi" ... Materialną wykładnią tej "infrastuktury" będzie w pewnym sensie stan obronnego przygotowania społeczeństwa. Wyrażał się będzie m.in. stopniem "zbudowania" i wykorzystania bazy gospodarczej i naukowej na potrzeby obronne. Jej możliwości usługowo-zaopatrzeniowe stanowić będą integralną część potencjału logistycznego POW, odzwierciedloną we wszystkich planach obronnych.

Mieścić się w nich będą również obiekty przemysłu obronnego. Zakłady tego przemysłu rozmieszczone są na obszarze POW w rejonie "rdzenia państwa" (załącznik Nr 2). Wymagać więc będą szczególnej ochrony z uwagi na konieczność stałego zaspokajania potrzeb codziennych i ew. pola walki. Warto wspomnieć tu istotny wniosek płynący z ćwiczenia CZERWIEC-93 dot. znacznych niedoborów umundurowania, amunicji i broni strzeleckiej na pełne wyposażenie przygotowanych rezerw osobowych. Ich uzupełnienie przy aktualnym stanie naszego przemysłu wymaga ok. 10 lat pracy. To także istotna przesłanka dająca wiele do myślenia.

4. Na jakich podstawowych założeniach należałoby aktualnie opierać przygotowanie obrony strefy odpowiedzialności.

Częściowej odpowiedzi na to pytanie udzieliłem wcześniej, mówiąc o powszechnej obronie narodowej. Uwzględniając przewidywane formy, metody i skalę zagrożenia obszaru POW, jego przygotowanie do obrony zasadnym byłoby realizować kierując się następującymi regułami.

Agresor wykonujący uderzenie na obszar POW, zawsze będzie liczebnie silniejszy niż broniące się wojska. Najgorszym dla Polski, także i okręgu byłoby jednoczesne uderzenie z kierunku zachodniego i wschodniego oraz północnego (od strony morza). Studia lokalnych konfliktów zbrojnych po drugiej wojnie światowej pozwoliły wpracować koncepcję błyskawicznych działań zaczepnych. Polega ona na skrytym przygotowaniu wojsk "w koszarach", i niespodziewanym przeprowadzeniu 1-2 operacji zaczepnych w ślad za operacją zaczepną i natarciem radioelektronicznym. Przykładem takich działań mogą być kilkudniowe wojny na Bliskim Wschodzie, na Falklandach, uderzenia na Afganistan, Grenadę i Panamę. Należy traktować więc jako pewnik, iż agresor ew. działania wojenne rozpocznie z zaskoczenia wykonaniem nagłego natarcia radioelektronicznego, połączonego z operacją powietrzną prowadzoną na całą głębokość strefy w celu zerwania mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia wojsk. Lądowa operacja zaczepna prowadzona będzie w formie powietrzno-lądowych uderzeń w połączeniu z operacją morsko-desantową. Operacjom tym towarzyszyć będą systematyczne uderzenia lotnictwa i marynarki wojennej, działania desantowo-szturmowe i sił specjalnego przeznaczenia. Wykorzysta przy tym najnowsze zdobycze techniki bojowej i ćwiczenie sprawdzone zasady prowadzenia działań bojowych.

Przebiegłemu i zdecydowanemu przeciwnikowi powinniśmy przeciwstawić możliwie najwyższy potencjał obronny. Przewagi powinniśmy poszukiwać we wszystkich sferach działania. Przygotowując obronę strefy odpowiedzialności stosować należy wskazania płynące z zasad sztuki wojennej, a szczególnie przewagi, zaskoczenia, maskowania, manewru, koncentracji wysiłku, ekonomii sił, bojowego i logistycznego zabezpieczenia.

Jednym z mierników prawidłowego zastosowania tych zasad winno być właściwe wykorzystanie terenu. Clausewitz pisał: "teren wywiera wpływ na działania wojenne dzięki trzem właściwościami: jako przeszkoda w ruchu, jako przeszkoda w obserwacji i jako środek ukrycia przed ogniem... Ocena terenu z punktu widzenia jego przydatności dla przyszłych działań bojowych winna być w pełni brana pod uwagę przy konstruowaniu planu wojny"... Obok ilościowo-jakościowego stanu techniki bojowej, psychologicznie i bojowo przygotowanego społeczeństwa, teren zalicza się do podstawowych źródeł mocy obrony. Ale pod warunkiem, że potrafi się wykorzystać jego zalety i zminimalizować niedogodności. Stąd też Szef Sztabu Generalnego WP w "Rozkazie do szkolenia... w 1993 r." polecił "...zintensyfikować studia operacyjne terenu, a ich wyniki weryfikować w głównych zamierzeniach szkoleniowych sił zbrojnych"...

Studia operacyjne terenu i ćwiczenia w kontekście przygotowania obrony należy traktować jako istotny wskaźnik realizmu planowania przewidywanych wspólnych działań różnych rodzajów wojsk i sił układu pozamilitarnego, także w zakresie rozbudowy operacyjnej. Również jako sposób kształtowania wyobraźni i treningu umysłu, inspirację do nowych rozwiązań przewidywanych sytuacji taktyczno-operacyjnych.

5. Na czym polega przygotowanie obrony strefy odpowiedzialności okręgu.

Praktyka dowódczo-sztabowego działania przyjmuje rozumienie "przygotowania" jako całościowy przedsięwzięć planistyczno-organizatorskich i wykonawczych zapewniających osiągnięcie zakładanych celów - w tym przypadku - strategiczno-operacyjnych stawianych obronie strefy odpowiedzialności okręgu. Istotą tego "przygotowania" będzie więc wielowariantowo przemyślane i zorganizowane wykorzystanie - w danych warunkach polityczno-militarnych, społeczno-ekonomicznych i czasowo-przestrzennych - wszystkich dostępnych i możliwych sił i środków oraz właściwości obszaru strefy obrony by

osiągnąć wytyczone cele. Oznacza to, iż przygotowanie obrony strefy odpowiedzialności jest procesem ciągłym, prowadzonym w okresie pokoju, zagrożenia i wojny. Treścią swą obejmuje: planowanie działań bojowych; organizowanie działań obronnych; przygotowanie wojsk do wykonania działań oraz operacyjną rozbudowę obszaru strefy. Okres pokoju stwarza najlepsze warunki do szczegółowego zaplanowania i zorganizowania wszystkich działań na własnym terenie, włącznie z symulacją komputerową oraz ćwiczebną (niekiedy częściowo praktyczną) weryfikacją przyjętych rozwiązań. Okres zagrożenia - zależnie od czasu jego trwania - zaistniałą sytuacją polityczno-militarną zmusza do przewartościowania i korekt opracowanych planów. Może też stosownie do skali i intensywności zagrożenia spowodować wdrożenie części lub całości niektórych planów, np. mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia wojsk, wykonania określonych prac z zakresu fortyfikacyjnej rozbudowy systemu obrony. Okres wojny to głównie czas planowania działań w rzeczywistej sytuacji, w toku prowadzenia walk i bitew.

6. Przedstawić zasadnicze treści wymienionych wyżej przedsięwzięć przygotowania obrony strefy odpowiedzialności POW.
 - a) planowanie działań obronnych polega na opracowaniu koncepcji i planów użycia wojsk okręgu i sił układu pozamilitarnego. Punktem wyjścia do prac planistycznych są opracowane przez Sztab Generalny koncepcje użycia sił zbrojnych w przewidywanych wariantach militarnych zagrożeń i wynikające stąd zadania, limity środków wsparcia i logistycznego zabezpieczenia. Ponadto dowódca i ściśle wytypowani oficerowie sztabu zapoznawani są z odnośnymi częściami planów użycia lotnictwa i Marynarki Wojennej w strategicznej operacji obronnej oraz sąsiadów na rzecz wojsk okręgu. Zwykle Sztab Generalny WP planuje operację obronną z określeniem położenia do szczebla pułku (brygady, samodzielnego pododdziału), okręg wojskowy do szczebla batalionu (równorzędnego), pozostałe sztaby - stosownie o dwa szczeble niżej.

Widzialnym efektem procesu planowania są opracowane dokumenty planistyczne (bojowe). Należą do nich:

- plan użycia wojsk - decyzja dowódcy okręgu do operacji obronnej, zvariantowana do przewidywanych kierunków zagrożenia;
- decyzja dowódcy okręgu do obrony wybrzeża morskiego;
- decyzja dowódcy okręgu do działań na rzecz sąsiednich okręgów, np. w formie przeciwuderzeń, obrony rubieży strategicznych; jako drugi rzut (odwód) Naczelnego Dowódcy;
- decyzja dowódcy okręgu - plany obrony powietrznej, przeciwdesantowej, przeciwdwersyjnej, plan działań nieregularnych;
- plan działań odwrotowych;
- plan organizacji systemu dowodzenia;
- plan ogniowego porażenia wojsk agresora z elementami szczegółowego dowiązania niektórych środków rażenia do terenu, np. wyrzutni rakiet;
- plany mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia wojsk (zwane też planami OWSGB);
- plan wykorzystania miejscowych zasobów logistycznych;
- plany współdziałania z lotnictwem i Marynarką Wojenną;
- plan maskowania, będący w części wyciągiem z planu maskowania Sztabu Generalnego WP;
- plan walki radioelektronicznej;
- plan inżynieryjnej rozbudowy systemu obrony, rejonów wyjściowych i operacyjnego rozwinięcia oraz zatopień i zniszczeń;
- plany organizacji obrony rejonów umocnionych miast, ew. uderzeń uprzedzających (prewencyjnych) - jeśli będą one wynikać z przyjętej koncepcji obrony strefy;
- plany użycia wszystkich rodzajów wojsk i służb;
- plany udziału sił pozamilitarnych w obronie strefy;
- plany ewakuacji i rozśrodkowania ludności.

Ostatnie dwa dokumenty są wyraźnym skutkiem przewartościowań w naszej koncepcji obrony.

Stosownie do potrzeb w procesie planowania uczestniczą wszystkie ogniwa dowodzenia. Plany opracowane na mapach w odpowiedniej skali, są ciągle aktualizowane, uzupełniane

niezbędnymi zestawieniami, wyciągami, tabelami sygnałów, rozkazami bojowymi (zadaniami) dla pojedynczych wykonawców. Podwładnym - wykonawcom przekazywane są w ustalonej formie, np. jako wyciągi lub też w całości deponowane w jednostkach spełniających szczególnie ważne zadania, np. będące w I zestawie mobilizacyjnego rozwinięcia.

Niejednokrotnie podkreślana wielowariantowość i wnikliwość planowania obrony ma decydujące znaczenie dla jej powodzenia. Doświadczenia wojenne uczą, że ... "pokonany zasługuje na swój los, ponieważ jego przegrana wynika zawsze z błędów myślowych, które musiał popełnić bądź przed rozpoczęciem, bądź w czasie trwania konfliktu"... (gen. A.Beaufre).

- b) organizowanie działań bojowych prowadzone jest równoległe z planowaniem. W okresie pokoju wyraża się m.in. poprzez prowadzenie podróży, rekonesansów i ćwiczeń studyjnych w planowanych rejonach działań bojowych. Ćwiczebnie stawiane zadania bojowe mogą być również częściowo formą przekazania ich rzeczywistej treści. Wiele przykładów takiego stawiania zadań i odtwarzania współdziałania znajdujemy w wojennych pamiętnikach wybitnych dowódców, m.in. gen. Kutrzeby i gen. Skibińskiego. Jednakże podstawową formą organizowania działań jest współdziałanie. Dziś raczej celowym byłoby nazywać je koordynacją działań. Umożliwia ono zrozumienie zamiaru i istoty działań, uzgodnienie szczegółów wykonawczych określonych zadań. Jest też swoistym weryfikatorem, na bieżąco korygującym niektóre planistyczne ustalenia. W warunkach zagrożenia i wojny organizowanie działań obejmuje dodatkowo tworzenie ugrupowania operacyjnego (bojowego), uruchamianie elementów bojowego i logistycznego zabezpieczenia działań.
- c) przygotowanie wojsk do wykonania zadań - w czasie pokoju polega na ich odpowiednim wyszkoleniu taktyczno-bojowym, utrzymaniu wysokiej kondycji fizycznej żołnierzy i sprawności technicznej sprzętu.

Istotnym elementem tego procesu jest ciągle - stosownie do charakteru planowanych zadań wyposażenie wojsk w nowoczesny

sprzęt bojowy i środki materiałowo-techniczne. W warunkach wojny przygotowanie oznacza zwykle odtwarzanie zdolności bojowej, uzupełnianie strat i środków logistycznych, wyposażanie w specjalistyczny sprzęt bojowy a nawet dokumenty i plany wynikające z treści stawianych zadań.

- d) operacyjna rozbudowa obszaru strefy - polegać będzie na wszechstronnym, obronnym wykorzystaniu właściwości fizyczno-geograficznych terenu i infrastruktury oraz zorganizowaniu i wykonaniu prac fortyfikacyjnych, zapór i niszczeń, wynikających z przyjętej koncepcji obrony. Działania te będą więc realizowane zarówno w okresie pokoju, jak też zagrożenia i wojny. Podczas pokojowego rozwoju kraju będą wykonywane zadania związane głównie z odpowiednim "przystosowaniem" i budową różnego rodzaju obiektów, np. komunikacyjnych (wzmocnionych i "poszerzonych" mostów, wiaduktów, zjazdów, drogowych odcinków lotniskowych itp.); gospodarczych - np. baz, rurociągów, składnic i różnego rodzaju magazynów; urządzeń administracyjno-technicznych - np. central i łączy telefonicznych. Będą one wykorzystywane przez organy władzy i administracji oraz ludność cywilną w codziennej działalności. W warunkach zagrożenia i wojny obiekty te będą głównie służyć potrzebom wojska. Także w tym okresie będą przygotowywane i zależnie od sytuacji operacyjnej wykonywane - szeroko rozumiane - prace inżynierskie na potrzeby broniących się wojsk i ochranianych obiektów. Ponadto w okresie pokoju przygotowuje się pod względem technicznego wyposażenia przewidywane rejonu rozwinięcia stanowisk dowodzenia, drogi manewru, rejonu przebazowania (zapasowe) dla samolotów i śmigłowców. Zależnie od potrzeb i możliwości materiałowo-finansowych mogą być budowane główne i zapasowe stanowiska startowe dla rakiet systemu obrony powietrznej, rejonu rozmieszczenia stacji naprowadzania i radiolokacyjnych, stanowiska obserwacji radiotechnicznej oraz kierowania obroną powietrzną i lotnictwem. Zasygnalizowane tu obiekty przygotowywane są skrycie, tylko na potrzeby konkretnych jednostek wojska, które utrzymują je w stałej gotowości techniczno-eksploatacyjnej.

7. Przedstawić ogólny pogląd na prowadzenie obrony.

Zgodnie ze wspomnianymi wyżej "założeniami" ew. agresorowi powinniśmy przeciwstawić się całym potencjałem obronnym. Działaniami dyplomatycznymi - z jednej strony - czynić usilne zabiegi o zażegnanie konfliktu, wspierając je przemyślanymi przedsięwzięciami sił POW^{x)}, odstraszać napastnika zdecydowaną wolą zachowania suwerenności i niepodległości. Z drugiej zaś - śledząc poczynania obcych państw i wojsk - rozważnie ukrywać i przygotować twardy, zorganizowany opór. Wykonując kompleks maskujących przedsięwzięć dokonać mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia wojsk. Nad lądową i morską granicę państwową - na przewidywane kierunki uderzeń, wysunąć siły ugrupowane obronnie. Ich pokonanie powinno oznaczać dla przeciwnika przełamanie obrony z jednoczesnym forsowaniem szerokiej przeszkody wodnej. Tym samym służby dyplomatyczne uzyskałyby jeden z argumentów świadczących o gotowości do obrony swojego państwa (dopuszczając nawet lokalną wizję komisji międzynarodowej). Byłby to także istotny element zapobiegający zaskakującemu uderzeniu agresora oraz dający czas na wyprowadzenie wojsk do rejonów obrony. Oceniam, iż klucz powodzenia zamiaru obrony leży w sprawnym rozwinięciu mobilizacyjnym i operacyjnym. Zważywszy na niskie procentowe ukończenie jednostek w czasie pokoju, powołanie rezerwistów powinny zapewnić siły układu pozamilitarnego. Do nich również należeć będzie operacyjna ochrona rejonów rozwinięcia. Stąd też dotychczasowy model wojennego rozwinięcia wojsk POW powinien ulec znaczącej przebudowie. Model ten z planami militaryzacji sił układu pozamilitarnego powinien tworzyć spójną całość. Powinien również zapewnić pełną sprawność funkcjonalną gospodarki i administracji terenowej oraz umożliwić skryte wykonanie niektórych prac fortyfikacyjnych w okresie narastania zagrożenia. Są to niezwykle trudne wykonawczo i odpowiedzialne przedsięwzięcia, choćby z uwagi na ewentualność działań rozpoznawczych przeciwnika, jego psychologicznego oddziaływania na nasze wojska i ludność oraz stawianie nas opinii publicznej w świetle napastników.

x) "siły POW" - to nie tylko wojska operacyjne, ale również siły układu pozamilitarnego i infrastruktura terenu - spojone jedną "myślą obronną".

Przewidywanemu przeciwnikowi Pomorski Okręg Wojskowy zmuszony będzie przeciwstawić się prowadzeniem operacji obronnej korpusu armijnego wydzielanego ze składu wojsk lądowych, działaniami obronnymi sił wydzielonych do obrony wybrzeża morskiego oraz specjalnych odwodów przeciwdesantowych. Działania obronne mogą więc przebiegać w następujących etapach:

- mobilizacyjne i operacyjne rozwinięcie wojsk z prowadzeniem działań opóźniających w celu osłony tego rozwinięcia;
- prowadzenie działań obronno-opóźniających, bitwy w taktycznej i operacyjnej strefie obrony oraz walk (niekiedy może i bitwy) na wybrzeżu morskim;
- wykonanie kontrataków i przeciwuderzeń z jednoczesnym stwarzeniem warunków do przeciwnatarcia (operacji zaczepnej) drugiego rzutu strategicznego SZ RP;
- rozegranie bitwy obronnej na strategicznej (ostatecznej) rubieży obrony (oporu);
- ew. przejście do działań nieregularnych.

Uwzględniając wszystkie istotne czynniki zakłada się prowadzenie: pierwszej operacji obronnej w czasie 15-20 dni; operacji powietrznej w ciągu 5 i więcej dni; przeciwuderzenie 2-3 dni; przeciwnatarcie - 7-10 dni.

Godzi się tu również przypomnieć znaną tezę, iż obrona oczekuje na cios, uderzenie przeciwnika. On ma więc inicjatywę co do czasu, miejsca, sposobu i siły wykonania tego uderzenia. W warunkach obrony POW można wykluczyć przewencyjne, uprzedzające uderzenie wojsk lądowych na zgrupowania agresora u granic państwowych. Nie pominie się zapewne wykonania uprzedzających uderzeń raketowo-lotniczych. Dlatego tak wiele przywiązuje się uwagi do precyzyjnego opracowania planów ogniowego porażenia przeciwnika na początku i w toku prowadzenia działań obronnych. By obniżyć siłę uderzenia agresora i zwiększyć trwałość obrony własnej wojska POW będą szeroko stosować różne sposoby i środki maskowania, dokonywać manewru środkami (obiektami) najbardziej narażonymi na uderzenia z powietrza i zakłócenia radioelektroniczne.

8. Ocenić rodzaje prowadzenia działań obronnych, najbardziej przydatne w obronie strefy odpowiedzialności POW.

Teoria sztuki wojennej do typowych rodzajów obrony (działań obronnych) zalicza operację obronną, operacje (działania) odwrotowe, działania opóźniające oraz działania przeciwdesantowe. Ponadto charakteryzuje obronę stałą (rejonu) oraz obronę manewrową, określa zasady ich organizowania i prowadzenia. Zakłada przechodzenie do obrony zawczasu, w sposób planowy lub też w sposób wymuszony.

Podstawowym i oczywistym wyznacznikiem oceny przydatności tych rodzajów obrony są znane i przedstawione wcześniej założenia strategii obrony RP. Jednoznacznie przyjmują one obronę jako główny rodzaj i sposób militarnego zapewnienia niepodległości Polski. Oznacza to, iż obrona dominuje w rozpatrywanych koncepcjach zbrojnego rozwiązywania ewentualnych konfliktów lokalnych. Jest więc zawczasu dokładnie zaplanowana i zorganizowana a sposoby jej prowadzenia są stałym problemem badawczym, podlegają ciągłej weryfikacji i rzeczywistej aktualizacji.

Warunki fizyczno-geograficzne obszaru POW, organizacyjno-techniczny stan dyslokowanych tu wojsk i przewidywany potencjał ilościowo-jakościowy wojsk inwazyjnych to grupa czynników warunkująca zasadność i trafność podejmowanej oceny. Z tych też względów przyjmuje:

- operację obronną korpusu armijnego, prowadzoną na własnym obszarze za podstawowy sposób obrony strefy odpowiedzialności. Sądzę, iż trafnym będzie nazywanie tej operacji "operacją obronno-zaczepną". Scharakteryzuje ją oddzielnie;
- działania obronne na wybrzeżu morskim, określane też mianem operacji przeciwdesantowej. W naszych warunkach działania te będą łączyć cechy obrony lądowej, morskiej i powietrznej. Są i będą wzajemnie skoordynowane przeciwko uderzeniom sił morskich, desantów morskich i zgranych z nim desantów powietrznych oraz uderzeń powietrznoszurmowych. Przedstawione zostały w odrębnej pracy studyjnej;

- działania przeciwdesantowe rozumiane są jako forma zwalczania desantów powietrznych i sił powietrznoszturmowych. Stanowią swoisty rodzaj stałego zagrożenia całego obszaru strefy podczas prowadzenia jej obrony. Wymagać więc będą tworzenia i przygotowania do tego celu odpowiednich sił. Zasadniczo powinny nimi być jednostki obrony terytorialnej i resortu spraw wewnętrznych, zawczasu rozmieszczone i "oczekujące" desantu przeciwnika. Działania przeciwdesantowe w pewnym sensie będą też elementem operacji obronno-zaczepeknej. Tu celami uderzeń sił powietrznoszturmowych będą najprawdopodobniej obiekty decydujące o sile rażenia ogniowego oraz o trwałości taktycznej i operacyjnej strefy obrony. Wynika stąd, iż walkę z tymi siłami - obok sił OT, środków OP i lotnictwa, podejmować będą głównie drugie rzuty (oddziały zmechanizowane i czołgów) rozmieszczone w tych strefach. Mogą one wydzielać ze swego składu część sił, tworzących czasowo specjalne odwoły przeciwdesantowe;
- działania specjalne obejmujące zazwyczaj działania przeciwdywersyjne, antyterrorystyczne i przeciwpologiczne mogą być podejmowane na długo przed wybuchem konfliktu zbrojnego. Ich celem będzie niedopuszczenie do zebrania i uaktualnienia informacji o stanie obrony strefy, ważnych obiektach wojskowych, komunikacyjnych i gospodarczych oraz o moralno-bojowym przygotowaniu administracji i ludności do stawiania zorganizowanego oporu. W miarę narastania zagrożenia mogą być podejmowane akcje zastraszające organy administracji oraz wywołujące psychozę strachu i paniki wśród ludności cywilnej. Podczas konfliktu mogą być wykonywane uderzenia (ataki) na wskazane cele (obiekty). Można więc stwierdzić, że pewne formy tych działań specjalnych prowadzone są w czasie pokoju, głównie siłami resortu spraw wewnętrznych, służb specjalnych MON i żandarmerii wojskowej;
- działania obronno-opóźniające, mogą wystąpić w początkowej fazie agresji, po niepomyślnym rozegraniu walk w strefie osłony przygranicznej, gdy siły główne nie będą jeszcze w pełni operacyjnie rozwinięte. Ich celem będzie uzyskanie

czasu na "otrząśnięcie się" z zaskoczenia, odtworzenie zdolności bojowej i zorganizowanie systemu obrony. Ten rodzaj działań może wystąpić podczas obrony wybrzeża morskiego, jako forma wymuszona brakiem dostatecznych sił. Może też być celowo zaplanowany, na drugorzędnych kierunkach obrony, raczej na wybrzeżu morskim. Zważywszy na naturalną osłonę granicy zachodniej, tego rodzaju działań nie należałoby zawczasu planować. W koncepcji obrony takie działania mogą być przewidywane w przypadku, gdy bitwa o utrzymanie taktycznej strefy obrony nie przyniesie powodzenia;

- działania odwrotowe, można uznać za przejaw klęski koncepcji obrony po przegranej bitwie w operacyjnej strefie obrony. Ich celem będzie opóźnienie tempa działań agresora i wyprowadzenie największej ilości wojsk z rejonów zagrożonych okrażeniem (okrażonych) na rubież ostatecznego oporu.

9. Scharakteryzować operację obronno-zaczepną.

Istota tej operacji sprowadza się do umiejętnego zastosowania znanych założeń obrony stałej i obrony manewrowej, łączy w sobie nie tylko wykonywanie kontrataków i przeciwuderzeń, ale również działania desantowoszturmowe (powietrzno-manewrowe) i rajdowe. Operacja obronno-zaczepna obejmuje cztery główne elementy, tj. rozwinięcie operacyjne, działania osłonowe, bitwę obronną i przeciwuderzenie. W bezpośrednich działaniach bojowych o ich wyniku decydują trzy ostatnie elementy. Myślą przewodnią działań osłonowych jest osłabienie sił inwazyjnych, uzyskanie czasu na przygotowanie bitwy obronnej w głębi i rejonów porażenia ogniowego. Powinna je cechować wysoka aktywność i manewrowość, powodujące w sumie znaczne obniżenie przewagi przeciwnika. Ostateczna utrata tej przewagi powinna nastąpić podczas bitwy obronnej, prowadzonej według zasad obrony pozycyjnej. Tu też powinny być stworzone warunki do wykonania zwrotu zaczepnego, którego celem będzie zmiana dotychczasowej sytuacji na korzyść broniących się wojsk.

10. Omówić wpływ struktury obrony na prowadzenie działań obronnych.

Strukturę obrony na obszarze POW determinować będą:

- potencjał bojowy wojsk inwazyjnych;
- taktyczno-operacyjne właściwości terenu;
- stopień operacyjnego rozwinięcia wojsk i czas do momentu rozpoczęcia agresji;
- przyjęte warianty prowadzenia działań obronnych.

Z przeprowadzonych analiz wynika, iż struktura obrony strefy odpowiedzialności POW w zasadzie powinna obejmować znane dotychczas elementy, lecz inaczej przygotowywane i wykorzystywane. Będą to:

- ogniowe porażenie przeciwnika - w rejonach wyjściowych do operacji na jego terytorium (w sprzyjających warunkach); podczas przekraczania przeszkody wodnej, w rejonach włamania w taktycznej i operacyjnej strefie obrony oraz podczas wykonywania kontrataków i przeciwuderzeń;
- ugrupowanie operacyjne wojsk i struktura inżynieryjnej rozbudowy są elementami obrony ściśle ze sobą powiązanymi. Z uwagi na brak możliwości przyjęcia przez wojska okręgu ugrupowania o dużej zwartości, jego elementy muszą cechować się autonomicznością, samowystarczalnością bojową i logistyczną oraz umożliwiać utrzymanie współdziałania z siłami OP i układu pozamilitarnego. Rozbudowywane rubieże ogniowe, ryglowe, pośrednie, rejony zniszczeń i zapór powinny służyć kanalizowaniu ruchu wojsk przeciwnika i osłony wojsk własnych;
- strefa osłony (zamiast pasa przesłaniania) - może obejmować obszar przygraniczny o głębokości 30-50 km. Zważywszy na zachodnią granicę POW, wyznaczoną szeroką przeszkodę wodną i wybrzeże morskie, strefa ta może spełnić funkcję "następnego pasa obrony" w początkowym okresie konfliktu zbrojnego;
- główny pas obrony (strefa taktyczna) o głębokości do 20 km. jest zasadniczym elementem struktury obrony. Przebieg jego przedniego skraju określa Naczelny Wódz SZ a wyznacza w terenie dowódca POW, na podstawie gruntownych studiów terenu;

- drugi pas obrony (strefa operacyjna) o głębokości do 20 km. Ogólnie określa go Naczelny Wódz w odległości 80-120 km od granicy państwowej, natomiast dokładnie ustala dowódca POW;
- ostateczna (strategiczna) rubież obrony, może przebiegać w odległości 150-200 km od zachodniej granicy państwowej;
- obrona powietrzna - jest nowym wyodrębnionym elementem struktury obrony. Wymaga centralnej organizacji na szczeblu OW ze względu na wzrost możliwości oddziaływania z powietrza, nie tylko lotnictwa ale i wojsk desantowych i powietrznoszturmowych.

Struktura obrony jako pojęcie strategiczno-operacyjne i jako "filar" obrony jest przedmiotem ciągłych badań, analiz i studiów. Ich plonem są różnorodne wnioski, oceny i propozycje. Wnioskuje się m.in. by stosować pojęcie systemu operacji obronnej, obejmujący cztery składowe podsystemy: ugrupowanie operacyjne (elementy strukturalne i funkcjonalne); system informacyjny (rozpoznanie, dowodzenie, łączność, WRE, maskowanie); infrastruktura operacyjna obszaru (inżynieryjna rozbudowa terenu, przystosowane obiekty cywilne, środki logistyczne).

11. Scharakteryzować przyjęty wariant prowadzenia działań obronnych w taktycznej strefie obrony.

Rozpatrując różne warianty założyłem możliwość manewrowego prowadzenia obrony w tej strefie. Oznacza to, iż pod względem inżynieryjnym będą przygotowane tylko szczególne rubieże i pozycje. Brak czasu, wrażenia "pierwszych dni wojny", niekiedy wywołana panika i dezorganizacja nie pozwala na budowę ciągłych pasów obrony. Wojska - ZT pierwszego rzutu zatem należałoby rozmieszczać na całym obszarze strefy, w zawczasu wybranych rejonach wyjściowych. Powinny one być w ciągłej gotowości do wykonania manewru na dowolny odcinek (kierunek), zarówno wzdłuż jak i w głąb strefy. To założenie przy dzisiejszych środkach rozpoznania może znacznie utrudnić agresorowi rozszyfrowanie planu obrony. Broniącemu zaś umożliwia uzyskiwanie przewagi

poprzez manewr i zaskoczenie. Ma więc możliwość zajęcia zaplanowanych rubieży, rejonów i węzłów oporu gdy walka w strefie osłony wskaże kierunki powodzenia działań przeciwnika. Daje też szansę ogniowego porażenia zgrupowań uderzeniowych podchodzących do granicznej przeszkody wodnej. Stwarza też możliwości skanalizowania ruchu przeciwnika oraz wykonania kontrataków i przeciwuderzeń. Wymaga jednakże szczegółowej znajomości własnego terenu i wyjątkowego współdziałania z lotnictwem oraz wysoce aktywnej i manewrowej obrony powietrznej. W celu zwiększenia manewrowości i możliwości ogniowo-uderzeniowych, wskazanym byłoby wyposażać w śmigłowce wielozadaniowe przynajmniej niektóre ZT.

12. Scharakteryzować przyjęty wariant prowadzenia działań obronnych w operacyjnej strefie obrony.

Podobnie jak poprzednio, przyjmuje założenie, iż ZT i oddziały drugiego rzutu korpusu armijnego przeznaczone do obsady tej strefy powinny być rozmieszczone w rejonach wyjściowych. Jedynie jednostki obrony regionalnej oraz podporządkowane siły resortu spraw wewnętrznych powinny obsadzić zaplanowane rejony i rubieże. Natomiast strefę tą należy obsadzić z chwilą rozpoczęcia odchodzenia wojsk ze strefy taktycznej lub też wykorzystać drugi rzut do wykonania kontrataku. Już podczas walki w taktycznej strefie obrony należy spodziewać się wysadzania desantów taktycznych i uderzeń sił desantowoszturmowych na wybrane obiekty w operacyjnej strefie obrony. Stąd też należy rozbudowywać ukrycia dla wojsk, zorganizować odpowiednią osłonę powietrzną oraz zapewnić drogi manewru dla odwodów przeciwdesantowych.

Strefa ta, wbrew pozorom powinna być lepiej rozbudowana inżynieryjnie, nasycona zaporami i węzłami niszczeń, ściśle powiązana z naturalnymi przeszkodami terenowymi. Konstrukcją rubieży oporu i systemu ognia przypominać obronę stałą, być "murem" o który rozbije się nawała inwazyjna oraz skuteczną osłoną dla odwodów operacyjnych przygotowywanych do przeciwnatarcia. Wydaje się, iż o ostatecznym wyborze wariantu walki

decydować powinna ocena strat i kondycji bojowej agresora. Nie mając dostatecznej pewności na powodzenie kontrataków niejako "bezpieczniej" będzie twardą obroną drugiego rzutu zadać nacierającemu kolejne straty. Tym samym stworzyć warunki do przeciwuderzenia (przeciwnatarcia).

13. Ocenić możliwości wykonywania kontrataków i przeciwuderzeń.

Kontrataki i przeciwuderzenia są świadectwem aktywności obrony. Wskazując na ich niewątpliwe zalety i korzyści niekiedy zapomina się o ryzyku zaczepnego użycia odwodów. Ich niepowodzenie niemalże otwiera przeciwnikowi drogę w głąb obrony. Wydaje się celowe rozważenie zastąpienia pojęcia kontratak - "zwrotem zaczepnym". Oznaczałoby to wykonanie uderzenia ogniem i ruchem wojsk, zadanie strat i wycofanie na rozbudowane pozycje obronne, by nadal stawiać "opór z miejsca". Zwroty te powinny wykonywać pułki (brygady) i dywizje siłami pododdziałów (kompania - batalion) na przeciwnika, który nawet chwilowo nie atakuje, a wiąże ogniem broniące się wojska. Mogą one mieć powodzenie (oczywiście krótkotrwałe) jeśli potrafią wykorzystać teren, luki w ugrupowaniu przeciwnika, ogień artylerii i śmigłowców bojowych oraz warunki nocne.

Podczas bitwy o taktyczną i operacyjną rubież obrony należy organizować ponadto oddziały rajdowe na tyły ugrupowania nacierających wojsk, głównie do blokowania odwodów, niszczenia rakietowych środków artyleryjskich i przeciwlotniczych oraz składów zaopatrzenia. Ich działania powinny być "czasowo i ogniowo" zgrane z uderzeniami lotnictwa.

Spełnione byłoby polecenie Szefa Sztabu Generalnego WP by ... "nadać działaniom bojowym wybitnie aktywny, powietrzno-lądowy charakter, w ich prowadzeniu akcentować wielofunkcyjne przeznaczenie wojsk lądowych"... ("Rozkaz do szkolenia... na 1993r.).

Można tu wygłosić teoretyczną tezę, iż żadne uderzenie lotnictwa bezpośredniego wsparcia na głębokość 20-30 km. nie powinno być wykonane, jeśli w krótkim czasie po nim nie nastąpi uderzenie pododdziałów piechoty i czołgów.

Proponowana idea zwrotów zaczepnych przypomina współczesną taktykę "walki podjazdowej, szarpanej". Skuteczność takiej taktyki sprawdził gen. F. Skibiński w walkach z Niemcami we wrześniu 1939 r. pod Jordanowem, Chabówką i Węgierską Górką (Pierwsza Pancerna).

Jeśli za uzasadnioną przyjąć rezygnację z kontrataków na rzecz zwrotów zaczepnych, zwykle płytkich przestrzennie i czasowo krótkotrwałych, to nie można zrezygnować z przeciwuderzeń.

O powodzeniu przeciwuderzenia decyduje głównie: zatrzymanie natarcia i odizolowanie odwodów, wywalczenie lokalnej (czasowej) przewagi w powietrzu, zapewnienie swobody manewru utworzonemu zgrupowaniu uderzeniowemu i szybkiemu wprowadzeniu go do bitwy. Sukcesem przeciwuderzenia powinno być rozbitcie i częściowe okrążenie wojsk przeciwnika, by w kolejnym uderzeniu (operacji) odzyskać utracone położenie.

Szansa spełnienia tych teoretycznych założeń może wystąpić podczas bitwy o taktyczną strefę obrony, jeśli jej "twardy ale manewrowy opór" i działania osłonowe oceniono w kategorii dużych strat bojowych poniesionych przez agresora. Sądzę, iż najbardziej realnym będzie wykonywanie przeciwuderzenia w toku bitwy na operacyjnej rubieży obrony, gdy związane zostaną odwody operacyjne wojsk nacierających. Ogólna kalkulacja sił nie daje pewności, że POW własnymi siłami i samodzielnie będzie mógł to uczynić. Orientacyjnie można zakładać siły 1-2 brygad (wyjątkowo do dywizji), które należałoby wzmocnić dywizją zmechanizowaną z odwodu ND (innego okręgu).

Trzeba tu pamiętać, że bitwa w operacyjnej strefie obrony najprawdopodobniej będzie prowadzona równocześnie z morsko-powietrznym desantem przeciwnika. Jej wynik będzie miał przełomowe znaczenie dla obrony strefy odpowiedzialności, rzutował też będzie na korektę planów obrony podejmowanych przez Naczelnego Wodza.

14. Kto ponosi odpowiedzialność za przygotowanie obrony strefy odpowiedzialności POW.

Pytanie to - na pierwszy rzut oka można uznać za mało zasadne i odpowiedzieć dwoma słowami: dowódca i sztab POW. Odpowiedź ta jest prawdziwa, ale nie pełna. Czyniąc uwagę, iż aktualnie przeżywamy okres transformacji ustrojowej i gruntownej przebudowy systemu obronnego państwa odpowiedzialnością tą - z wojskowego punktu widzenia - obarczyć należy Sztab Generalny WP. Jest to przecież "mózg" naszego militarnego bezpieczeństwa i gwarant, że podwładni popełnią najmniej planistyczno-organizacyjnych błędów, które przecież drogo kosztują (wypada tu jeszcze raz powtórzyć myśl gen. A. Beaufré). Dziś, może jak nigdy dotąd od głębi, rozległości przemyśleń, umiejętności "rozsunięcia kurtyny czasu" i spojrzenia w przyszłość przez Sztab Generalny WP, zależy nie tylko jakość dokumentów planistycznych, ale głównie ich rzeczywiste, materialne możliwości wykonawcze. Nie ma podstaw wątpić w zdolności Sztabu Generalnego WP i jego operacyjną pomoc w wielowariantowej procedurze planistycznej sztabu POW. Poważne obawy nasuwają się natomiast, gdy spojrzeć się na zagadnienia związane z przygotowaniem układu pozamilitarnego (to problem do oddzielnego rozpatrzenia). W tym natomiast kontekście układ pozamilitarny jest jednym z czynników tzw. polityczno-gospodarczej odpowiedzialności za przygotowanie obrony strefy POW. Ponosi ją w pierwszej kolejności Minister Obrony Narodowej a następnie Rada Ministrów RP. Do obowiązków Ministra m.in. należy przygotowanie założeń polityki obronnej Państwa; zabezpieczanie materiałowo-technicznych potrzeb wojska; administrowanie rezerwami osobowymi. To przecież materializuje się właśnie na szczeblu okręgu. Tu właśnie uzyskuje wykonawczy wymiar, świadectwo rzeczywistości w potencjale obronnym POW. Wypada Kolejny raz powołać się na Ćwiczenie CZERWIEC-93, gdzie jaskrawo wykazana słabość techniczno-logistycznego zaplecza wojska, podpowiada podjęcie pilnych i rozważnych działań w Kierownictwie Resortu. Rada Ministrów wśród wielu zadań, m.in. ustala przedsięwzięcia gotowości obronnej Państwa; program

mobilizacji gospodarki; zakres zadań i przygotowań układu pozamilitarnego.

Problemy te muszą znaleźć pełne odzwierciedlenie w planach OWSGB, mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia wojsk, w infrastrukturze logistycznej. Bez rzetelnego i realnego rozstrzygnięcia tych problemów, nawet najlepsze plany obrony mogą okazać się niewiele warte.

15. Scharakteryzować właściwości planowania obrony strefy odpowiedzialności i operacji obronnej.

Teoretyczne opracowania bardzo szczegółowo opisują procedurę wypracowania decyzji, jej sztabowego opracowania i przekazania podległym wykonawcom. Jest ona sprawdzana w każdym ćwiczeniu, na każdym szczeblu dowodzenia, dostosowywana do istniejących potrzeb i sytuacji. W tym jednak przypadku idzie o przedstawienie niektórych relacji między planowaniem obrony strefy a planowaniem operacji obronnej. To oczywiste, iż operacja obronna zawczasu zaplanowana będzie główną formą, sposobem obrony strefy. Oznacza to, iż dla wykonania zadań stawianych operacji POW powinien wydzielić całość wojsk operacyjnych. Tak mówią teoretyczne zasady i potwierdza to praktyka. Ale w przypadku POW rzeczywistość jest inna, bardziej złożona niż na innych kierunkach operacyjnych. Tu trzeba się liczyć z możliwością jednoczesnego odpierania uderzeń z dwóch kierunków jednocześnie i to od pierwszych chwil konfliktu, tj. z kierunku zachodniego i północnego, lub też wschodniego i północnego. Będą to uderzenia lądowo-powietrzne wojsk lądowych i lotnictwa, broni precyzyjnego rażenia, połączone z desantem morskim wysadzonym jeśli nie w pierwszych godzinach konfliktu, to zapewne podczas bitwy o przełamanie (utrzymanie) taktycznej lub operacyjnej strefy obrony. Z tymi działaniami będą zgrane desanty taktyczne i działania sił desantowoszturmowych. Wszystko to poprzedzone i wspierane natarciem radioelektronicznym oraz działaniami grup specjalnych (dywersyjno-sabotażowych, terrorystycznych, rozpoznawczych itp.). Krótko mówiąc, dowódca

i sztab POW muszą przewidywać, planować i przygotowywać się do najtrudniejszych, najbardziej złożonych sytuacji operacyjno-strategicznych. Każdy "łatwiejszy" wariant, to wzrost szans na powodzenie działań obronnych.

Pozwolę sobie w tym miejscu popuścić "wodze fantazji" i określić optymalne potrzeby. Chciałoby się do osłony nad granicą państwową i w taktycznej strefie obrony (głębokość 50-70 km) posiadać korpus zmechanizowany o składzie 2-3 dywizji i 2-3 brygad OT. Równocześnie z tym rozmieścić w rejonie strefy operacyjnej także korpus zmechanizowany o składzie 1-2 dywizji i 3-4 brygad OT. Ponadto, do obrony wybrzeża morskiego wydzielić jedną dywizję i 3-4 brygady, w tym Brygadę Obrony Wybrzeża. Trzeba też przewidzieć określone siły do lądowej obrony portów i baz morskich: Szczecin-Swinoujście oraz Trójmiasto. Ogólnie licząc potrzeba 4-5 dywizji i 8-11 brygad OT, ogółem ok. 24-26 brygad. Mając takie siły można byłoby z nadzieją patrzeć na obronę. Wiadomo, że ich nie ma - zakładamy 3 dywizje i 6 brygad OT, ogółem 18 brygad. Potrzebne siły można znaleźć wcielając w życie ideę powszechnej obrony narodowej, o czym była mowa wcześniej. Ta dalece uproszczona i niepełna kalkulacja sił oraz ogólnie zarysowany wariant operacyjnego zagrożenia obszaru POW wskazuje, że dowódca i sztab muszą zaplanować:

- operacje obronne do odparcia lądowo-powietrznego uderzenia z kierunku zachodniego oraz wschodniego;
- operację (działania) obronne na wybrzeżu morskim;
- współuczestniczyć w opracowaniu morskiej operacji przeciwdesantowej;
- zaplanować i wydzielić określone siły do obrony ważnych baz morskich i rejonów;
- przewidzieć określone siły i zaplanować działania przeciwdesantowe, na ewentualność operacyjnego desantu powietrznego agresora.

Przygotowanie takich operacji i działań ogólnie mówiąc, będzie składało się na ogólny plan obrony strefy odpowiedzialności. Będzie to obrona strefy "w strefie". Operacyjnie zasadnym

i potrzebnym byłoby zaplanowanie i przygotowanie uderzeń uprzedzających na wojska agresora zgrupowane w rejonach nadgranicznych lub podchodzące do granicy. Aktualnie takie "wyjście przed strefę" ma tylko lotnictwo i WRiArt oraz okrętowe środki rażenia. W zaplanowaniu tych operacji i działań uczestniczyć będą wszystkie ogniwa sztabu, szefowie rodzajów wojsk i służb oraz współuczestniczyć dowództwa i sztaby Korpusu Obrony Powietrznej, Korpusu Lotniczego i Marynarki Wojennej. Nie powinno też - w niezbędnym zakresie - zabraknąć organów kierowniczych układu pozamilitarnego.

"Założenia polskiej polityki bezpieczeństwa i strategia obronna RP" przewidują, iż ... "w przypadku utraty możliwości prowadzenia działań regularnych siły zbrojne przejdą do innych form walki, w tym do walki partyzanckiej"... Dotyczyć to będzie również POW i wymagać odpowiedniego zaplanowania i przygotowania w czasie pokoju. Nie mam zamiaru podważać tych założeń i zasadności takich działań, dokładnie opisanych w teorii sztuki wojennej. My Polacy, praktykowaliśmy to wielokrotnie. U schyłku XX wieku mam w tej sprawie sceptyczne zdanie. Opiera się ono na przykładzie Jugosławii - bezmiar morderstw popełnianych na ludności przeciwnika przez zwalczające się strony powoduje, iż po prostu nie będzie kto miał być partyzantem. Przypomina się tu znana ocena Clausewitza: ... "walka między ludźmi składa się właściwie z dwóch różnych pierwiastków: wrogiego uczucia i wrogiego zamiaru... W rzeczach bowiem tak niebezpiecznych jak wojna, najgorsze są właśnie błędy wypływające z dobroduszości."... Nie tylko naród polski przekonał się, że hitlerowcy tego "błędu dobroduszości" nie popełnili. Obok ogromu ludzkich ofiar i cierpień pozostawili bezmiar zniszczeń materialnych. Wyrażam więc pogląd, iż sztab POW powinien przewidywać i planować działania sił specjalnych (desantowych) z wojsk operacyjnych oraz ze składu jednostek Urzędu Ochrony Państwa i Policji w obszarze czasowo zajęтым przez agresora. Siły te powinny współdziałać z desantami powietrznymi i oddziałami rajdowymi oraz lotnictwem (zaopatrzenie, wykorzystywanie skutków uderzeń, ewakuacja na własny teren).

16. Wskazać sens organizacji współdziałania w obronie strefy odpowiedzialności.

Odpowiedzieć można krótko - wspólnym wysiłkiem różnych rodzajów wojsk zadać agresorowi jak największe straty, przy minimalnych własnych. Opisy sposobów i metod organizacji współdziałania znajdujemy w podręcznikach taktyki i sztuki operacyjnej. Praktycznie przerabiane są niemal w każdym ćwiczeniu. Tu jednakże idzie o co innego. Za w pełni zasadny uznać należy wymóg wielowariantowości planowania i wielu operacji, o czym mówiliśmy wcześniej. Sens organizacji współdziałania sprowadzałby się więc do czasowo-przestrzennego zgrania różnych operacji, np. obronnej wzdłuż granicy państwowej z działaniami na wybrzeżu morskim, a tych z kolei z działaniami pozornymi. Idzie więc o to, by powodzenie jednej z tych operacji służyło innej, natomiast niepowodzenie mogło przynosić mało odczuwalne skutki ujemne dla drugiej. Można powiedzieć inaczej. Sukcesy Marynarki Wojennej na morzu powinny służyć lotnictwu i wojskom lądowym. Niepowodzenie na lądzie lub w powietrzu powinno w niewielkim stopniu odbijać się negatywnie na działaniach jednego z tych członów. To wyjątkowo trudna i złożona "sztuka". Wymaga finezji, profesjonalizmu dowódców i sztabów. Taką umiejętność powinien "wytrenować" Sztab Generalny WP organizując ćwiczenia strategiczno-operacyjne oraz sztab POW organizując ćwiczenia operacyjno-taktyczne z podległymi wojskami, lotnictwem i Marynarką Wojenną. Właściwe miejsce powinien znaleźć w tych ćwiczeniach układ pozamilitarny. Wydaje się dziś, że jest to niewykonalne, pozostaje pobożnym życzeniem. Uważam, iż tak rozumiany sens organizacji współdziałania na tym nie może być zakończony. Trzeba w pojęciu tego sensu widzieć również "wyćwiczenie", a więc zgranie z ćwiczebnie prowadzonymi operacjami również działań w zakresie maskowania i zaskoczenia. Dotychczas maskowanie rozumiemy jako ochronę techniki bojowej i budowę pozornych rejonów. Tu trzeba do tego "dodać" jeszcze prowadzenie działań dezinformacyjnych, pozornych i mylących, prowadzonych wydzielonymi siłami ogólnowojskowymi. Celowo zorganizowanymi i pracującymi, "dowodzącymi" sieciami łączności

oraz środkami radioelektronicznymi. Maskowanie - jeśli można tak powiedzieć, powinno być nie tylko stacjonarne, ale także "ruchome", zmieniać położenie, a więc walczyć. Sądzę, iż jest to jeden ze sposobów ukrycia przed przeciwnikiem naszych planów działań obronnych, zaskoczenia go taktyką działania. I jeszcze jedno. Współdziałanie, maskowanie i zaskoczenie w znacznej mierze powinniśmy ćwiczyć w nocy i w trudnych warunkach atmosferycznych. Czynić to będziemy przecież na własnym terenie. A któż ma go znać lepiej od nas samych, czy przeciwnik? Bez obniżania rangi wojska, można zaryzykować powiedzenie, iż wojsko jest "dodatkiem" do terenu. Wiążąc te elementy w jedną "operacyjną całość" możemy mieć nadzieję, iż takim postępowaniem obniżymy techniczną przewagę agresora, głównie w rozpoznaniu kosmicznym i radioelektronicznym, zmniejszymy skutki jego broni precyzyjnego rażenia. Tym samym słabsi technicznie - ale silniejsi organizacyjnie możemy uzyskać nad nimi przewagę i obronić strefę odpowiedzialności.

17. Jak można zorganizować dowodzenie obroną strefy odpowiedzialności.

To oczywiste, że dowódca POW obroną strefy odpowiedzialności dowodził będzie z odpowiednio przygotowanych stanowisk dowodzenia, rozwijanych zgodnie ze znanymi zasadami. Łączność dowodzenia i współdziałania powinna być oparta o system środków przewodowych zapewniany siłami Ministerstwa Łączności. Natomiast organiczne środki radiowe i radioliniowe powinny w niezbędnym zakresie ten system uzupełniać. Dylemat organizacji dowodzenia w POW praktycznie sprowadza się do określenia operacyjnego miejsca dowódcy POW. Nawiązując do wcześniej omówionych właściwości planowania obrony strefy należy wskazać, czy dowódca POW w czasie konfliktu zbrojnego powinien być dowódcą korpusu armijnego broniącego się na głównym kierunku obrony, czy dowódcą wojsk broniących wybrzeża morskiego i współdziałającym z Marynarką Wojenną oraz lotnictwem, czy też dowodzić pozostałymi siłami broniącymi strefy przed desantami powietrznymi, działaniami dywersyjno-sabotażowymi (wspólnie

z jednostkami MSW) i organizującymi logistyczne wsparcie wojsk walczących "na pierwszej linii". Może też część wojsk POW stanowić drugi rzut strategiczny (OND) i prowadzić działania w pasie innego OW (korpusu). Widać więc, że możliwości wyboru jest kilka. Na każdą z nich znajdziemy wiele argumentów by uzasadnić, że "właśnie tu" powinien być dowódca POW i osobiście dowodzić wojskami. Nie uznaję za celowe, by argumenty te przedstawiać. POW jest specyficznym okręgiem, stąd i specyficzne powinno być dowodzenie. Prezentuję pogląd, iż dowódca POW powinien być dowódcą obrony całej strefy odpowiedzialności, koordynatorem operacji i działań bojowych toczonych na obszarze tej strefy. Organizatorem wspólnych działań z sąsiednimi okręgami oraz - w razie potrzeby - z siłami szybkiego reagowania (OND).

Takie usytuowanie dowódcy POW pozwala mu mieć wgląd na obronę strefy, odpowiednio reagować na zaistniałe i przewidywane sytuacje. Wymaga to jednak przygotowania oddzielnego dowódcy korpusu armijnego, dowódcy wojsk broniących wybrzeża itd. Stosownie do tego sztab POW powinien służyć nie tylko dowódcy jako jego organ dowodzenia. Ze swego składu powinien wydzielać odpowiednie grupy operacyjne tworzące trzon sztabu korpusu armijnego, sztabu wojsk broniących wybrzeża itp. Oznacza to, iż sztab POW do takiego funkcjonowania powinien być organizacyjnie i szkoleniowo przygotowany. Sądzę, iż ta propozycja mogłaby być przedmiotem dalszych rozważań.

18. Co to jest układ pozamilitarny.

Szukanie wyjaśnienia tego pojęcia w słownikach i leksykonach jest daremne. Można go natomiast spotkać w opracowaniach traktujących o systemie obronnym RP. Jest też używane zamiennie z pojęciem "pozamilitarne ogniwa obronne". Stwierdza się w nich, że pozamilitarne ogniwa obronne wraz z siłami zbrojnymi RP i systemem kierowania obronnością tworzą strukturę systemu obronnego RP. Przeznaczone są do zaspokojenia potrzeb logistycznych i uzupełnienia stanów osobowych sił zbrojnych oraz sprzętu w warunkach zagrożenia i wojny, ochrony ludności, majątku narodowego i dóbr kultury. Mianem tym określa się - w potocznym znaczeniu - siły, środki i ogniwa administracji rządowej i samorządowej nie wchodzące w skład sił zbrojnych. Umownie można je podzielić na trzy piony: ochrony państwa, ochrony ludności oraz gospodarczo-ochronny. Należy tu poczynić wyraźne zastrzeżenie, że podział ten terminologicznie i zadaniowo nie jest precyzyjny. Dla przykładu: zadania pionu ochrony państwa są też częściowo realizowane przez służby specjalistyczne wojska, pozostając w jego funkcjonalnych strukturach. Również w czasie pokoju układ pozamilitarny spełnia określone zadania na rzecz sił zbrojnych. Przydatność tego układu dla sił zbrojnych uzyskała szczególną rangę z chwilą przyjęcia strategii obrony państwa na własnym terytorium i aktualnie - co wyjątkowo ważne - tylko własnymi siłami. Skala i głębia tego przewartościowania o strategicznym znaczeniu dla Państwa jest trudna do zrozumienia. Oceniając szkolenie wojsk w 1992 r. stwierdzono m.in. ... "w szkoleniu operacyjnym sztabów odnotowano zróżnicowane zrozumienie założeń funkcjonowania systemu obronnego państwa, roli, zadań i zasad współdziałania rodzajów sił zbrojnych i wojsk oraz sił układu pozamilitarnego podczas prowadzenia operacji obronnych"... (Rozkaz do szkolenia... w 1993 r.).

Studiując dostępne materiały Biura Bezpieczeństwa Narodowego niejednokrotnie można przeczytać opinie i oceny stanu oraz możliwości układu pozamilitarnego warunkowane poziomem potencjału gospodarki narodowej, stopniem przygotowania kadry kierowniczej oraz jej przekonaniem o konieczności świadczeń na rzecz obronności kraju. Można sceptycznie zapytać - cóż nie zależy od stanu gospodarki, nie tylko w Polsce, ale w każdym innym kraju na świecie? Żenującą ale i przywodziwą jest opinia o małym przygotowaniu kierowniczej kadry. To w znacznym stopniu spóściżna ostatnich lat transformacji. Za popełnione tu błędy będziemy płacić przez najbliższe kilkanaście lat. Jednakże nade wszystko przerażającym jest wniosek o konieczności przekonywania tej kadry, by chciała wykonywać nałożone zadania obronne. Przypomina to opinię Clausewitza o nas - Polakach, iż ... "rozwiązłym życiem państwowym i niezmierną lekkomyślnością" ... zaprowadziliśmy kraj ku rozbiorczej przepaści. Mówimy dziś, że Historia podarowała nam kilka bezpiecznych lat na "urządzenie się". Właśnie, ale czy mamy trwonić czas na "przekonywanie" światłej przecież części narodu. Spójrzmy na innych. Dla przykładu: Szwecja, Szwajcaria, Finlandia - tam nikt nie zajmie kierowniczego stanowiska administracyjnego jeśli nie wykaże się autentycznymi wiadomościami, a przede wszystkim umiejętnościami z określonej dziedziny obronności. A przecież te państwa ani politycznie, ani geograficznie nie leżą na geostrategicznej osi Europy: Wschód - Zachód.

Mówiąc jaśniej - układ pozamilitarny tworzą wszystkie ministerstwa, centralne organy administracji państwowej, terenowe organy administracji rządowej (województwie) oraz samorządowej (burmistrzowie, wójtowie). W skład tego układu wchodzi instytucje centralne, ośrodki naukowo-badawcze, doświadczalne, samodzielne podmioty gospodarcze, prywatne przedsiębiorstwa i zakłady (schemat Nr 3). Za realizację nałożonych zadań obronnych odpowiadają bezpośrednio, osobiście ministrowie, kierownicy centralnych i terenowych organów. Organizatorami i koordynatorami wykonawstwa tych zadań są departamenty, biura, wydziały i sekcje spraw obronnych, podległe bezpośrednio ministrom i kierownikom organów.

Pełnią w nich służbę żołnierze zawodowi delegowani z wojska oraz pracownicy cywilni. W MSW ponadto funkcjonariusze Policji, UOP, Straży Granicznej i Straży Pożarnej. Inspirująco-merytoryczny nadzór nad komórkami obronnymi sprawuje Departament Systemu Obronnego Biura Bezpieczeństwa Narodowego.

19. Jakie zadania układ pozamilitarny powinien wykonywać na rzecz sił zbrojnych, w tym i na potrzeby POW.

Gdyby pryncypialnie podejść do udzielenia odpowiedzi na to pytanie, można stwierdzić, że na dzień dzisiejszy nie są one znane. Wzbudzi to konsternację, ale rzeczywistość jest następująca.

Ogólne zadania zawarte były w ustawie o powszechnym obowiązku obrony RP z 21 listopada 1967 r. Aktualnie ustawa ta podlega kolejnej już wersji nowelizacji (jest też przygotowany całkowicie nowy wariant). Nikt więc nie chce konsekwentnie egzekwować "starych" ustaleń. Szczegółowe zadania obronne dla tego układu określone były w 31 Uchwałach KOK, 7 rozporządzeniach i 9 zarządzeniach Przewodniczącego KOK. Od ponad 2 lat ich wykonanie jest zawieszona, choć nie anulowane. Zainteresowanym, a więc dotychczasowym wykonawcom wiadomo, że należy wykonywać te zadania, które są możliwe. Jest więc ciche przyzwolenie na dobrowolność. Departament Systemu Obronnego Biura Bezpieczeństwa Narodowego opracowuje zalecenia, wytyczne, wskazówki organizacyjne do szkolenia itp., a przede wszystkim ofiarnie, niezmordowanie przekonuje niektóre naczelne i centralne organy oraz wojewodów o potrzebie realizacji zadań obronnych. I tyle może zrobić - liczyć na zrozumienie i dobrą wolę - gdyż aktualnie nie ma prawnych podstaw do egzekwowania. Opracowane projekty stosownych ustaw i aktów normatywno-prawnych długo już czekają na "swoją chwilę".

Można więc aktualnie przedstawić ogólne zadania jakie dotychczas obowiązywały resorty, rządową administrację terenową oraz samorzady. Oto one.

a) pion_gospodarczo-obronny:

- Ministerstwo Przemysłu i Handlu: utrzymuje i przygotowuje zakłady przemysłowe, w tym zbrojeniowe, transport samochodowy, lotniczy i morski do militaryzacji i wydzielenia na potrzeby SZ; gromadzi i gospodaruje specjalistycznymi rezerwami państwowymi; zaopatruje MON i MSW w sprzęt bojowy i środki materiałowo-techniczne; przygotowuje przymysł do konwersji; organizuje tymczasowe rejony przeładunkowe;
- Ministerstwo Łączności: utrzymuje i zabezpiecza trakty i łącza dzierżawione przez SZ i MSW; planuje i gromadzi specjalistyczne rezerwy państwowe; utrzymuje terenowe łącza na potrzeby rozwijanych stanowisk dowodzenia ZO, ZT i oddziałów; tworzy i militaryzuje jednostki łączności na potrzeby SZ i własne; częściowo zapewnia łączność na potrzeby kierowania państwem oraz całkowicie na potrzeby układu pozamilitarnego; świadczy usługi telekomunikacyjne i pocztowe;
- Ministerstwo Transportu i Gospodarki Morskiej: utrzymuje i przygotowuje wydzielone ciągi komunikacyjne; gromadzi i utrzymuje materiały i konstrukcje do odbudowy zniszczonych odcinków infrastruktury i obiektów komunikacyjnych; przygotowuje całość transportu komunikacyjnego na potrzeby SZ i gospodarki narodowej; organizuje tymczasowe rejony przeładunkowe; utrzymuje rezerwy państwowe;
- Ministerstwo Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa: realizuje zadania w zakresie budownictwa na potrzeby SZ i układu pozamilitarnego; rozbudowuje rejony ugrupowania operacyjnego wojsk, pozorne SD i startowe rakiet; wykonuje świadczenia mobilizacyjne; militaryzuje niektóre przedsiębiorstwa i oddziały; współdziała z MT i GM w odbudowie zniszczonych mostów; gromadzi specjalistyczne rezerwy państwowe;
- Ministerstwo Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa: organizuje i utrzymuje przeprawy promowe na przeszkodach wodnych; organizuje ochronę techniczną

przepraw i obiektów hydrotechnicznych; przygotowuje i utrzymuje polowe nabrzeża przeładunkowe; zabezpiecza wojska i ludność w wodę z wierconych ujęć;

- Ministerstwo Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej: przygotowuje gospodarke żywnościową do cz. "W"; militaryzuje niektóre jednostki organizacyjne; utrzymuje i gospodaruje specjalistycznymi rezerwami państwowymi; zopatrjuje w żywność SZ, MSW i układ pozamilitarny; ochrania zakłady przemysłu rolno-spożywczego;
- Agencja Rynku Rolnego: gromadzi specjalistyczne rezerwy państwowe na potrzeby SZ i MSW;

b) pion ochrony ludności:

- Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej: utrzymuje system sanitarnej ochrony ludności; utrzymuje obiekty szpitalne i sanatoryjne; militaryzuje polowe i stacjonarne oddziały medyczne; zabezpiecza w leki i środki opatrunkowe; gromadzi specjalistyczne rezerwy państwowe;
- Ministerstwo Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej: zaopatujuje w żywność; ochrania plody rolne;
- Ministerstwo Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa: wykonuje ukrycia i budowle ochronne;
- formacje OC i pozostałe resorty: uczestniczą w krajowym systemie ostrzegania i alarmowania; prowadzą akcję ratowniczą; likwidują skutki nadzwyczajnych zagrożeń ekologiczno-przemysłowych; usuwają straty i zniszczenia wojenne;

c) pion ochrony państwa - głównie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

- realizuje zadania: w dziedzinie ochrony bezpieczeństwa państwa; bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego; ochrony granic państwa; ochrony przeciwpożarowej; administracji spraw wewnętrznych; w szczególności zaś (schemat Nr 4 oraz mapę - załącznik Nr 5);
- Urząd Ochrony Państwa: zapewnia kontrwywiadowczą ochronę obszaru kraju, a w tym: rejonów mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia SZ, rejonów stanowisk dowodzenia,

obiektów militarnych, gospodarczych i komunikacyjnych przed penetracją wywiadowczą; prowadzi rozpoznanie przeciwywersyjne, antyterrorystyczne i psychologiczne; planuje i przygotowuje akcje specjalne; zapewnia cenzurę rozmów telefonicznych, teleksowych połączeń i korespondencji telekomunikacyjnej; przygotowuje stacje i łączność szyfrową dla naczelnych i terenowych organów władzy; przygotowuje administracyjne przedsięwzięcia na rzecz obronności i bezpieczeństwa wewnętrznego;

- Policja: organizuje akcję kurierską i posłańczą na potrzeby mobilizacyjne SZ; zapewnia ochronę węzłów i tras komunikacyjnych dla przegrupowujących się wojsk; zapewnia bezpieczeństwo i porządek publiczny w rejonach stanowisk dowodzenia i operacyjnego rozwinięcia wojsk; przygotowuje i zapewnia ochronę obiektów obronnych i gospodarki narodowej, organizuje rozpoznanie zbrojnego podziemia, grup dywersyjnych, terrorystycznych i desantów oraz współuczestniczy w ich zwalczaniu; zapewnia tzw. łączność rządową na potrzeby naczelnych i terenowych organów władzy; ochrania placówki dyplomatyczne;
- Nadwiślańskie Jednostki Wojskowe: utrzymują obiekty specjalne na potrzeby naczelnych organów władzy oraz rozwijają wojenny system kierowania państwem; wspólnie z SZ zapewniają obronę powietrzną oraz maskowanie tego systemu;
- Straż Graniczna - z chwilą ogłoszenia mobilizacji i wojny staje się częścią SZ: organizuje i zapewnia ochronę przeciwywersyjną i przeciwdesantową w strefie nadgranicznej i nadmorskiej; uczestniczy w zabezpieczeniu przegrupowania wojsk w strefie nadgranicznej; zabezpiecza określone obiekty na pograniczu;
- Straż Pożarna: organizuje przeciwpożarową ochronę rejonów mobilizacji, operacyjnego rozwinięcia wojsk i stanowisk kierowania wydzielonymi zmilitaryzowanymi jednostkami ratowniczo-gaśniczymi; zapewnia ochronę przeciwpożarową obiektów wojskowych i gospodarczych o szczególnym znaczeniu dla SZ.

Resort spraw wewnętrznych na czas "W" jest militaryzowany w całości. Przewiduje się przekazanie Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych w podporządkowanie Naczelnego Wodza SZ. Do realizacji nałożonych zadań obronnych siłami Policji są rozwijane następujące jednostki manewrowe: jedna brygada; 14 pułków; 11 batalionów; 54 kompanie; 50 kompanii rejonowych. Planowane przejście Policji i Straży Granicznej na służbę zawodową spowoduje, że formacje te na czas "W" będą przechodzić ze stanami pokojowymi. Może to stać się już w ciągu 5 lat. Stąd też nie będą mobilizowane dodatkowe siły. Ich zadania muszą przejąć wydzielane siły wojska. Problem ten wymaga pilnego rozwiązania na szczeblu Państwa. Struktura organizacyjna formacji MSW dostosowana jest do obowiązującego podziału administracyjnego w kraju. Stanowi to duże ułatwienie w organizacji współdziałania z administracją wojskową, rządową i samorządową. Tego wymogu nie spełniają struktury organizacyjne pozostałych resortów, co wysoce utrudnia współpracę z pozostałymi elementami układu pozamilitarnego oraz z organami wojskowymi. Obrazuje to załącznik Nr 6 - na przykładzie obszaru POW.

Wojewódzkie ogniwa pozamilitarne - koordynują wykonanie nałożonych zadań obronnych na rzecz SZ i ochrony ludności. Odpowiedzialność ponosi wojewoda. Jego kolegiałnym organem opiniodawczodoradczym ma być Wojewódzka Rada Bezpieczeństwa.

Samorządy terytorialne, podmioty gospodarcze i inne jednostki organizacyjne - zadania obronne na rzecz wojska realizują jako prace zlecone przez wojewodę, w ramach obowiązkowych świadczeń osobistych.

20. Czy można i w jakim zakresie uczynić układ pozamilitarny
współodpowiedzialnym za obronę strefy odpowiedzialności POW.

Udzielając odpowiedzi na poprzednie pytania wskazywałem - wprawdzie hasłowo - miejsce i zadania układu pozamilitarnego. Stwierdziłem m.in., iż w "pakiecie" dokumentów planistycznych powinny znaleźć się plany wykorzystania sił układu pozamilitarnego w obronie strefy. Z ogólnej charakterystyki zadań poszczególnych pionów i ogniw tego układu niezbicie wynika, że nie są to zadania drugorzędne. Inna to sprawa jak są one wykonywane. Przypomnę, iż zgodnie z "założeniami strategii obrony RP" układ pozamilitarny stanowi jeden z trzech jego głównych filarów. Stąd też odpowiedź na pierwszą część pytania jest twierdząca. Tak, układ pozamilitarny poprzez zakres nałożonych zadań już jest współodpowiedzialnym za obronę trefy. I znów inna to sprawa, czy mają tego poczucie kierownicy organów administracji i jak wygląda to od strony planistycznej.

Odpowiedź na drugą część pytania jest o wiele trudniejsza. Należałoby ją zawrzeć w formie swoistego "raportu-koncepcji" dla Kierownictwa Państwa, co w tym miejscu jest niemożliwe, z oczywistych względów. Wyjściową tezą takiego raportu mogłaby być ocena, iż proces bezpieczeństwa europejskiego będzie nadal postępował, a jego wymiernym wykładnikiem będzie ilościowa redukcja stanów osobowych armii. Z kolei utrzymywanie dużej liczebnie armii na "stopie pokojowej" jest kosztowne i koszty te będą prawdopodobniej rosnać. Znamy to z ostatnich dwóch lat, gdy właśnie kosztami motywowaliśmy wysokość stanu SZ, wysuwając w różnych kręgach propozycje 200 tys., 180 tys. a nawet 120 tys. żołnierzy. Oznacza to jednocześnie, że znacząco wzrosłyby zadania mobilizacyjne, świadczenia osobowe i rzeczowe, właśnie całego układu pozamilitarnego. Sprawność tego układu - przy terytorialnym uzupełnianiu - byłaby głównym czynnikiem, podstawą gotowości mobilizacyjnej wojsk, decydowałaby o szybkości ich operacyjnego rozwinięcia. Trzeba jasno stwierdzić, iż nie są to żadne odkrywczycze propozycje. Są kraje, gdzie ta zasada od wielu lat funkcjonuje. Po raz kolejny posłużę się tu przykładem Szwajcarii. Siły zbrojne w czasie pokoju liczą ok. 30-50 tys.,

w tym tylko 1500 żołnierzy zawodowych. Natomiast na czas "W" armia wzrasta do 650 tys. żołnierzy, a więc 13-22 krotnie! Terytorialne uzupełnienie jest powszechną zasadą. Szwajcarzy szczytą się powiedzeniem "Szwajcaria nie ma armii, Szwajcaria jest armią". To mówi samo za siebie. Wypada tu postawić dodatkowe pytanie - czy idea ta jest możliwa do zastosowania u nas i jak to zrobić. Oczywiście, że możliwa i niezbyt kosztowna. Mam uzasadnione powody obawiać się, że szybko nie będzie wykonalną. By stała się realną pierwszym krokiem powinny być właściwe regulacje prawne - ustawy i akty wykonawcze do nich. Znajac nasze praktyczne podejście - trzeba liczyć minimum ok. 4-5 lat na ich wydanie i wdrożenie. Sądzę, że żadne apele i zobowiązania tego czasu nie skrócą. Stąd też jedyną nadzieję na zmniejszenie skutków straty tych lat, widzę we wspólnym działaniu Ministra Obrony Narodowej i Szefa Sztabu Generalnego WP. Mogłoby ono iść w dwóch kierunkach. Pierwszy - pilotowanie całym swoim autorytetem wydania jak najszybciej koniecznych aktów prawnych. Starania te napewno poprze Biuro Bezpieczeństwa Narodowego. Drugi - niezwłoczne utworzenie w Sztabie Generalnym WP Zarządu ds. Układu Pozamilitarnego. Nie idzie tu o kolejne urzędnicze ogniwo. Ma to być organ operacyjno-koordynacyjny. W zakresie operacyjnym - współuczestniczyłby w planowaniu działań układu pozamilitarnego na rzecz SZ przez organ planowania operacyjnego i obrony terytorialnej oraz planowania szkolenia operacyjnego. W tym zakresie podlegałyby Szefowi Sztabu Generalnego. Koordynowałyby natomiast współpracę Sztabu Generalnego z naczelnymi i terenowymi organami administracji oraz dowództwami okręgów wojskowych (rodzajów sił zbrojnych). Współdziałałyby z Biurem Bezpieczeństwa Narodowego i kompetentnym organem Rady Ministrów. Koordynowałyby pracę komórek obronnych ministerstw na rzecz Sztabu Generalnego i okręgów wojskowych. Opracowywałyby akty normatywno-prawne. Inspirował i nadzorował szkolenie obronne w naczelnym i terenowym organach administracji oraz ich udział w ćwiczeniach z wojskami. Współuczestniczyłby z Departamentem Kadr w sprawie obsady i rotacji kadry w komórkach obronnych. W tym zakresie merytoryczny nadzór nad funkcjonowaniem tego Zarządu sprawowałyby Minister Obrony Narodowej.

Wypada tu zwrócić uwagę na sprawy kadrowe. Uważam, iż należałoby zaprzestać traktowania obsady komórek obronnych jako "kadry drugo-trzeciorzędnej garnituru". Tu powinna nastąpić diametralna zmiana polityki kadrowej. Kadra komórek obronnych powinna systematycznie odbywać kilkumiesięczne praktyki na różnych stanowiskach w instytucjach Sztabu Generalnego WP, sztabach okręgów wojskowych i ZT. Także kadra tych instytucji i sztabów powinna odbywać praktyki w komórkach obronnych. Wzajemna wymiana powinna służyć pogłębianiu wiedzy i umiejętności, zgrywaniu w działalności planistyczno-organizatorskiej.

Przedstawiony zarys zakresu zadań i kompetencji Zarządu ds. Układu Pozamilitarnego de facto stanowiłby merytoryczny nadzór wojska nad całym układem pozamilitarnym (Nie może to więc być niewielka komórka w jednym z Zarządów SG WP). Jest to oczywisty wymóg wysokiej sprawności funkcjonowania wojska i systemu obronnego państwa, a nie "chciejstwo władzy". Niemniej takich opinii należy się spodziewać. Zapewne mogą też pojawić się skrajne głosy o próbie militaryzacji życia państwowego i gospodarczego, zamachu wojska na demokrację, swobody i wolność. Poglądy takie należy bezwzględnie odrzucić w imię wyższych celów. Warto tu wskazać na przykład armii francuskiej. Kadra naukowo-dydaktyczna, słuchacze i żołnierze pełniący służbę w Wyższej Szkole Wojennej otrzymują i noszą na codzień plakietkę-znaczek z widniejącym zniczem olimpijskim i napisem: "sivis pacem parabellum" co tłumaczy się - chcesz pokoju, przygotuj się do wojny. To nad Sekwaną ma swoją wymowę. Czyż nasze tysiącletnie dzieje zmagania z nawałnicami obcych wojsk ze wschodu i zachodu nie upoważniają, by taki napis wyryć w widocznym miejscu na biurku każdego cywilnego kierownika i szefa. Czas przecież przerwać głoszenie deklaracji i zapewnienia, prowadzenia wielkiej improwizacji w sferze obronności. Nadszedł czas czynu. Myślę, że donośny i zdecydowany głos w tej sprawie może wyjść tylko od wojska.

Obserwacja i analiza sytuacji w sferze obronności państwa, w tym układu pozamilitarnego ukazuje, iż priorytetowym zadaniem jest kształtowanie kadr administracyjnych. Bez niezbędnej

wiedzy i umiejętności trudno oczekiwać właściwego planowania i wykonywania zadań obronnych przez ogniwa układu pozamilitarnego. W dziedzinie szkolenia zaniedbania są ogromne. Wiele lat temu zrezygnowano z ogólnokrajowych ćwiczeń pk. KRAJ. Zmienione programy szkolenia obronnego na wyższych uczelniach nie zapewniły studentom dostatecznej wiedzy z tej dziedziny. Ostatnio zrezygnowano nawet z takiej formy zaznajamiania studentów. Zahamowano proces odbywania praktyk przez studentów w jednostkach wojskowych, ze względów finansowych. Z administracji odeszła znaczna część kadry znającej problematykę obronną. Byli studenci zajęli ważne stanowiska w administracji, mając bardzo skromny zasób wiedzy obronnej, a często też i wypaczone poglądy na te zagadnienia. Niekiedy są one wspierane tezą o braku zagrożenia militarnego Polski, a stąd i braku sensu finansowania zadań obronnych. Trudno w takiej sytuacji oczekiwać prężnego działania układu pozamilitarnego.

Ten stan rzeczy należy i można przełamać współuczestnictwem kadry administracyjnej i ogniwa układu pozamilitarnego w ćwiczeniach z wojskami i ogólnym szkoleniu teoretyczno-obronnym. Podkreślam tu słowo "przełamać". Można to osiągnąć m.in. poprzez opracowanie zakresu wiedzy i umiejętności obronnych wymaganych na odpowiedzialnych stanowiskach administracyjnych. Kadre tych stanowisk należy obligatoryjnie przeszkolić systemem kursowym w Akademii Obrony Narodowej, prowadząc nie tylko wykłady, a głównie odpowiednio opracowane ćwiczenia na mapach. Kryterium to powinno być bezwzględnie przestrzegane i egzekwowane przy obsadzaniu tych stanowisk. Czasowo i merytorycznie pilną sprawą jest opracowanie i wdrożenie przydatnego programu szkolenia obronnego na wyższych uczelniach i kursach cywilnych - szczególnie o kierunku zarządzania i kierowania administracyjnego (menadżerskiego).

Kadra administracyjna musi współuczestniczyć w odpowiednich ćwiczeniach organizowanych przez Sztab Generalny WP, sztaby okręgów wojskowych i ZT. Współudział to nie obserwacja epizodów ćwiczenia na poligonie czy wysłuchania decyzji dowódcy w garnizonie. Tak postępuje się od dwóch lat, wyrażając uznanie

już za samo przybycie na ćwiczenie. Współudział to przygotowanie odpowiednich danych do decyzji, wniosków i kalkulacji, wynikających, propozycji rozwiązań organizacyjnych i działań obronnych, to rzeczywiste prowadzenie rekonesansu w terenie. To także rozwiązywanie sytuacji dynamicznej, a po zakończeniu ćwiczenia formułowanie wniosków. Nie mogą to być "wnioski ćwiczebne". Muszą to być wnioski wymagające gruntownego przemyślenia i wdrożenia np. do planu rozbudowy miasta, regionu, budowy dróg, składów itp. Trzeba mieć tu świadomość odpowiedzialności tych poczynań i wynikających stąd kosztów. Także sztaby odnośnych szczebli powinny wyciągać wnioski urealnijające ich działania bojowe (szkoleniowe) poprzez konkretny teren, jego infrastrukturę, sytuację demograficzną i stan zasobów logistycznych. Wymaga to od nas wojskowych profesjonalizmu, również innego spojrzenia i podejścia do problematyki ćwiczeń. Kadra administracyjna powinna mieć możliwość składania swoich wniosków i propozycji tematycznych do przerobienia w określonych ćwiczeniach z wojskami, także do planowania ćwiczeń na kolejny rok. To tylko obu stronom może wyjść na korzyść. Wówczas o wiele łatwiej będzie wdrożyć powszechną w innych państwach zasadę - ćwiczenia wojskowe to najpilniejsze, główne, pierwszoplanowe zamierzenie ministra, dyrektora, wojewody, kierownika w ściśle zaplanowanym czasie. Materializować się to będzie realnością planów obronnych, rzeczywistą współodpowiedzialnością za nasz spokojny byt. I oto przecież idzie. Można powiedzieć, iż są praktyczne sposoby uczynienia z układu pozamilitarnego ogniwa świadomie i rzetelnie ponoszącego odpowiedzialność za obronę strefy odpowiedzialności POW, każdego okręgu wojskowego. Im szybciej to uczynimy, tym będziemy żyć bezpieczniej. Również w tej mierze wspomniany wyżej Zarząd ma do wykonania zadania pionierskie, co najmniej na 10 lat. Ich fragmentaryczna realizacja uzasadnia potrzebę wypracowania spójnej myśli i koncepcji działań w Sztabie Generalnym WP jak i w pionie cywilno-wojskowym MON. Ku takiemu rozwiązaniu składają także wnioski i przemyślenia z ćwiczenia CZERWIEC-93.

Planowanie i organizacja
są integralnymi składnikami
sztuki dowodzenia i to we wszystkich
jej ogniwach.

Franciszek SKIBIŃSKI

ppłk dypl. Jerzy ZATOŃSKI

PRZYGOTOWANIE I PROWADZENIE
OBRONY WYBRZEŻA MORSKIEGO

S P I S P Y T A Ń - 2

1. Określić możliwe sposoby działania przeciwnika na kierunku nadmorskim..... 51
2. Przedstawić ocenę wybrzeża morskiego pod względem możliwości wysadzenia desantu..... 51
3. Ocenić możliwości morscodesantowe naszych sąsiadów..... 52
4. Scharakteryzować obronę wybrzeża morskiego..... 53
5. Przedstawić ugrupowanie operacyjne w obronie wybrzeża morskiego organizowanej siłami POW..... 54
6. Opisać strukturę pasa obrony wybrzeża morskiego..... 56
7. Omówić zasady i możliwości planowania obrony wybrzeża morskiego..... 59
8. Przedstawić treść danych przygotowywanych do podjęcia decyzji przez dowódcę okręgu do obrony wybrzeża morskiego..... 61
9. Przedstawić treść decyzji dowódcy okręgu do obrony wybrzeża morskiego..... 62
10. Wymienić główne problemy rozwiązywane podczas przygotowywania obrony na wybrzeżu..... 63
11. Omówić organizację współdziałania w obronie wybrzeża..... 64
12. Przedstawić treść planu współdziałania w obronie wybrzeża morskiego..... 66
13. Omówić organizację dowodzenia obroną wybrzeża morskiego..... 67
14. Opisać kierowanie obroną wybrzeża morskiego..... 69

1. Określić możliwe sposoby działania przeciwnika na kierunku nadmorskim.

Równoległe z działaniami lądowymi, przeciwnik najprawdopodobniej po wywalczeniu panowania na morzu i w powietrzu, zorganizuje zsynchronizowane działania desantowe, tak morskie jak i powietrzne. Celem działań desantu morskiego może być związanie walką odwodów naszych związków operacyjnych (taktycznych), ułatwienie natarcia siłom głównym wojsk lądowych prowadzącym działania na kierunku nadmorskim, zarówno ze wschodu jak i z zachodu oraz uchwycenie ważnych obiektów o znaczeniu operacyjnym. Równoległe z lądowaniem desantu morskiego lub kilka godzin wcześniej, należy liczyć się - w przypadku konfliktu z przeciwnikiem "Zachodnim" - z wysadzeniem desantu powietrznego w sile jednej BPD oraz 1-2 BPD - podczas konfliktu z przeciwnikiem "Wschodnim". Celem działań desantu powietrznego będzie prawdopodobnie opanowanie i obrona (utrzymanie) ważnych rejonów, zamknięcie luk między nacierającymi związkami taktycznymi, blokowanie odwodów oraz opanowanie i utrzymanie obiektów o zasadniczym znaczeniu.

W okresie narastania zagrożenia, w tym głównie bezpośrednio przed rozpoczęciem konfliktu zbrojnego należy spodziewać się spotęgowania działań dywersyjnych i rozpoznawczych, czemu sprzyjać będzie ułatwiona obecnie migracja ludności. Należy się również liczyć z wysadzeniem (przerzutem) drogą powietrzną lub morską 10-15 grup dywersyjno-rozpoznawczych z "Zachodu" oraz 20-30 ze "Wschodu".

2. Przedstawić ocenę wybrzeża morskiego pod względem możliwości wysadzenia desantu morskiego.

Z oceny wybrzeża morskiego Polski wynika, że na ogólną jego długość (524 km), do wysadzenia desantu morskiego i prowadzenia przez niego działań najbardziej nadaje się łącznie około 100 km. Są to następujące odcinki:

a) od granicy państwowej z przeciwnikiem ze "Wschodu"
do cypla ROZEWIE:

- na wschód od GDAŃSKA - 8 km;
- między GDYNIĄ a GDAŃSKIEM - 14 km;
- na północ od GDYNI - 10 km;
- w rejonie ROZEWIA - 3 km;

b) od cypla ROZEWIE do UNIEŚCIA:

- BIAŁOGORA - KOPALINO - 8 km;
- między jeziorami Sarbsko i Łebsko - 3,5 km;
- PODOLĄBIE - ŁĄDOWSKIE WYDMY - 14 km;
- JAROSŁAWIEC - wsch. brzeg jeziora Kopań - 5 km;
- jezioro Kopań - DARŁÓWKO - 4 km;

c) od MIELNA do DZWINÓWKA:

- SARBINOWO - 3 km;
- GĄSKI - 4 km;
- USTRONIE MORSKIE - 5 km;
- MRZEŻYNO - 4 km;
- na wschód do DZWINOWA - 4 km;

d) od DZWINOWA do granicy państwowej zachodniej:

- w rejonie MIĘDZYDZROJÓW - 3,5 km;
- w rejonie MIĘDZYWODZIA - 3 km;
- w rejonie ŚWINOUJŚCIA - 4 km.

Wprowadzenie na wyposażenie wojsk desantowych nowoczesnego sprzętu (poduszkowce, kutry desantowe) powoduje, że podział wybrzeża na odcinki trudno czy łatwo dostępne jest już raczej mało przydatny.

3. Ocenić możliwości morscodesantowe naszych sąsiadów.

"Zachodni" są w stanie jednorazowo postawić do 2 tys. min morskich, a tym samym zablokować polskie bazy i porty oraz zerwać komunikację w rejonie zachodniego i środkowego wybrzeża. Do wysadzenia desantu może wykorzystać 32 okręty

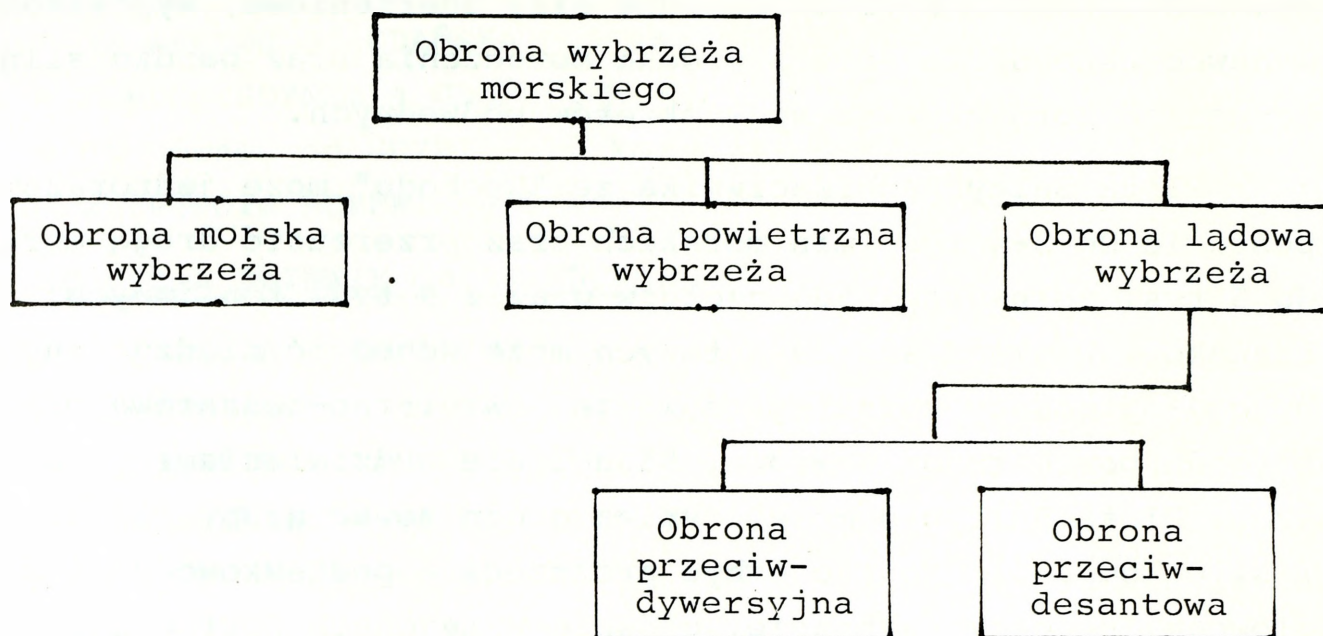
i 28 kutrów desantowych o jednorazowej zdolności załadowniczej: 12 czołgów, 4800 ton ładunku lub ok. 3400 żołnierzy. Posiada również lekkie i szybkie nawodne siły uderzeniowe, wyposażone w nowoczesne uzbrojenie i środki dowodzenia oraz bardzo silny komponent lotniczy i zespół okrętów podwodnych.

Flota Bałtycka przeciwnika ze "Wschodu" może jednorazowo postawić do 3-4 tys. min morskich oraz przerzucić drogą morską do 5 tys. żołnierzy, 500 czołgów wraz z 9 tys. ton innych ładunków. W skład sił desantowych może wchodzić między innymi brygada piechoty morskiej, dywizja powietrzno-desantowa oraz brygada powietrznomanewrowa. Równoległe z działaniami desantowymi, Flota Bałtycka może również organizować grupy rajdowe, w sile kompanii. Mogą one być przerzucane poduszkowcami i śmigłowcami na całe wybrzeże, głównie w rejonach portów i baz morskich.

4. Scharakteryzować obronę wybrzeża morskiego.

- a) obrona wybrzeża morskiego - zespół różnorodnych przedsięwzięć i działań prowadzonych przez różne rodzaje sił zbrojnych i wojsk oraz w określonych dziedzinach przez siły pozamilitarne mających na celu niedopuszczenie do wtargnięcia na wybrzeże sił przeciwnika, a także zapewnienie bezpieczeństwa i ciągłości funkcjonowania zarówno gospodarki narodowej jak i administracji państwowej. Ma więc ona charakter kompleksowy, łączy wysiłki podejmowane w sferze militarnej i cywilno-obronnej. Z przyjmowanych podziałów zadań wynika, że w czasie pokoju należy do niej prowadzenie rozpoznania w celu uniemożliwienia siłom zbrojnym przeciwnika uzyskanie zaskoczenia i niedopuszczenie do naruszenia granicy państwowej, a w czasie wojny - odpieranie nalotów ŚNP, zwalczanie sił morskich, niszczenie wysadzanych na wybrzeżu sił dywersyjno-rozpoznawczych, walka z lądującym lub wysadzonym desantem przeciwnika oraz likwidacja skutków uderzeń.

b) struktura obrony wybrzeża morskiego

5. Przedstawić ugrupowanie operacyjne w obronie wybrzeża morskiego organizowanej siłami POW.

Ugrupowanie operacyjne w obronie wybrzeża morskiego, w zależności od przewidywanego zagrożenia może składać się wyłącznie z sił i środków POW nie wchodzących w skład jego wojsk operacyjnych lub z ich wykorzystaniem.

W przypadku organizowania obrony wyłącznie siłami POW nie wchodzącymi w skład wojsk operacyjnych - pierwszy rzut stanowią nadmorskie oddziały i pododdziały straży granicznej, siły marynarki wojennej rozmieszczone na linii brzegowej, pododdziały ochrony obiektów oraz znajdujące się na wybrzeżu siły manewrowe Policji. Ponadto w pierwszym rzucie mogą być użyte pododdziały OT (pOT, BOT). Zadaniem pierwszego rzutu jest rozpoznanie przeciwnika, zwalczanie desantów taktycznych i grup rajdowych. W razie wysadzenia większych sił - niedopuszczenie do rozszerzenia i pogłębienia uchwyconych przyczółków, łączenia ich w większy obszar działań i umocnienia się na opanowanym brzegu oraz zapewnienia warunków do ich zniszczenia innymi siłami.

W przypadku wcześniejszego stwierdzenia zagrożenia lądowaniem desantów morskich i powietrznych przynajmniej o skali taktyczno-operacyjnej do pierwszego rzutu można wydzielić również 1-2 ZT wojsk operacyjnych (w tym BOT). Uzależnione to będzie od przyjętego sposobu zwalczania desantu morskiego przeciwnika.

W przypadku organizowania drugiego rzutu lub odwodu ogólnowojskowego w jego składzie mogą być użyte: 1-2 ZT, oddziały OT i pułki manewrowe resortu spraw wewnętrznych. Liczebność i skład odwodów zależą od wielkości sił i liczby przewidywanych rejonów lądowania desantu, odległości między tymi rejonami, składu i rodzaju obrony, warunków wykonania manewru.

Zadaniem drugiego rzutu lub odwodów ogólnowojskowych jest przede wszystkim w sposób zaczepny rozbicie desantu przeciwnika w rejonie opanowania przyczółka lub w niekorzystnej sytuacji wzmocnienia wojsk pierwszego rzutu, pogłębianie obrony na kierunku głównego uderzenia desantu lub przejścia do obrony na nieplanowanym odcinku wybrzeża.

Ponadto w skład ugrupowania operacyjnego mogą wchodzić:

- zgrupowania artylerii wsparcia;
- zgrupowanie bojowe OPL;
- 1-2 odwody ppanc, odwody przeciwdesantowe, oddziały zaporowe (przybrzeżno-morskie oddziały minowania), odwód inżynieryjny.

Zgrupowania artylerii wsparcia działają zgodnie z zasadami wsparcia wojsk lądowych i w zależności od rodzaju sytuacji umożliwiają dowódcy okręgu interwencję. Rozmieszcza się je w pobliżu odcinków wybrzeża zagrożonych lądowaniem desantu, zapewniając im warunki do szybkiego wyjścia na brzeg i zwalczania celów ogniem na wprost oraz z zakrytych stanowisk ogniowych. Ponadto przygotowuje się kilka stanowisk ogniowych w głębi lądu, na wypadek konieczności wsparcia własnych kontrataków i przeciwuderzeń.

Zgrupowanie bojowe OPL tworzy się z oddziałów rakiet przeciwlotniczych i jednostek artylerii przeciwlotniczej. Głównym zadaniem wojsk OPL jest osłona od uderzeń z powietrza elementów ugrupowania obrony przeciwdesantowej, głównego

zgrupowania obronnego i innych zgrupowań. Szczególniej osłony przed uderzeniami z powietrza wymaga drugi rzut podczas wychożenia, rozwijania się i wykonania kontrataku (przeciwuderzenia).

Oddwoy przeciwpancerne składające się z pododdziałów artylerii i innych środków ppanc rozmieszcza się w rejonach pozwalających na rozwinięcie się na linii brzegowej w ciągu 15-20 minut. Środkom tym należy wyznaczyć kilka kierunków działania i na każdym z nich 1-2 rubieże rozwinięcia na linii brzegowej oraz 2-3 w głębi obrony. Wykorzystuje się je w pierwszej kolejności do zwalczania kutrów desantowych, a następnie celów opancerzonych na lądzie.

Oddziały zaporowe (przybrzeżno-morskie oddziały minowania) tworzy się z pododdziałów saperów. Przeznaczone są do manewrowego stawiania przeciwpancernych i przeciwpiechotnych zapór minowych w czasie walki. Z zasady działają wspólnie z odwodem przeciwpancernym. Zazwyczaj wyznacza się im kilka kierunków działania, a na każdym z nich 1-2 rubieże minowania w pobliżu brzegu oraz kilka w głębi lądu.

Oddwoy przeciwdesantowe tworzy się z organicznych sił okręgu wojskowego, sił resortu spraw wewnętrznych lub oddziałów i pododdziałów wojsk operacyjnych. Głównym ich zadaniem jest walka z desantami powietrznymi nieprzyjaciela i grupami dywersyjno-rozpoznawczymi.

Odwód inżynieryjny organizuje się do wykonania zadań nieplanowych w trakcie walki obronnej lub dla dodatkowego wzmocnienia oddziałów.

W zależności od występujących potrzeb można tworzyć również i inne elementy ugrupowania operacyjnego.

6. Opisać strukturę pasa obrony wybrzeża morskiego.

Biorąc pod uwagę specyficzne warunki wybrzeża morskiego Polski, układ pasów, rubieży, rejonów i pozycji obronnych będzie się charakteryzował brakiem ciągłego frontu i niejednolitym

stopniem rozbudowy. obrona przeciwdesantowa będzie polegała na utrzymaniu najważniejszych odcinków, rejonów na kierunkach prawdopodobnego lądowania desantów morskich w powiązaniu z wysoką aktywnością i manewrowością jej elementów ugrupowania.

Najuporczywiej utrzymuje się rejony bazowania marynarki wojennej, porty i odcinki dogodne do wysadzenia desantów morskich przeciwnika. Na pozostałych kierunkach organizuje się obserwację i patrolowanie, ustawia zapory inżynieryjne i przygotowuje się pojedyncze batalionowe rejony obrony, kompanijne i plutonowe punkty oporu. Są one obsadzone tylko w przypadku zagrożenia desantem morskim przeciwnika.

Pierwszy pas obrony rozbudowuje się na kierunkach prawdopodobnego zagrożenia lądowania desantu przeciwnika w 3-4 pozycje, w przypadku użycia do pierwszego rzutu DZ lub dwie pozycje w przypadku użycia BOT. Na mniej zagrożonych odcinkach pierwszy pas obrony może przebiegać bezpośrednio na brzegu lub w niewielkiej od niego odległości. Zależy to od koncepcji rozegrania bitwy obronnej o wybrzeże morskie, charakteru terenu w przybrzeżnym pasie i strefie lądowej oraz warunków nawigacyjnych w akwenie morskim. Na tych odcinkach, na których przedni skraj został przesunięty w głąb, urządza się pozycje (rejony) pozorne oraz oddzielne punkty oporu.

Pierwsza pozycja powinna przebiegać tak, aby zapewniała jak najlepsze warunki prowadzenia ognia na lustro wody oraz dobrą obserwację i łączność wzdłuż linii frontu. Powinna być powiązana z istniejącymi obiektami fortyfikacji stałej i miejscowościami. W skład tej pozycji powinny wejść plutonowe i kompanijne punkty oporu organizowane na bazie strażnic straży granicznej. Jej cechą charakterystyczną jest rozbudowa stanowisk startowych i ogniowych dla wszystkich rodzajów środków ppanc bezpośrednio na brzegu. Rozbudowuje się ją systemem kompanijnych i plutonowych punktów oporu oraz batalionowych rejonów obrony. Na prawdopodobnych kierunkach uderzeń desantu morskiego głębokość pierwszego pasa obrony, w zależności od użytych sił, może wynosić 12-25 km.

Z oceny wybrzeża Polski wynika, że pierwszy pas obrony powinien być rozbudowany na całą głębokość tylko na kierunkach najbardziej dogodnych do wysadzenia desantu przeciwnika i prowadzenia przez niego działań.

Drugi pas obrony rozbudowuje się, w zależności od sytuacji, w 2-3 pozycje i jest obsadzany przez drugorzutowe ZT oraz różnego rodzaju odwody lub wycofujące się wojska pierwszego rzutu operacyjnego. Biorąc pod uwagę warunki terenowe strefy lądowej (40-60 km w głąb lądu) drugi pas obrony może przebiegać na rubieży: PIENIEŻNO, PASŁEK, MALBORK, KARTUZY, LĘBORK, 10 km płn MIASTKO, BOBOLICE, ŚWIDWIN, NOWOGRAD.

Na kierunkach największego zagrożenia może być również rozbudowana pośrednia rubież obrony. Wykorzystuje się ją m.in. jako rubież wyjściową do wykonywania przeciwuderzenia drugim rzutem operacyjnym. Pośrednią rubież obrony wyznacza się 10-15 km za pierwszym pasem. Uwzględniając warunki terenowe naszego wybrzeża może ona przebiegać na wysokości: szosy 8 km płd BRANIEWO, ELBLĄG, WEJHEROWO, płn LĘBORK, płd SŁUPSK, płd BIAŁOGARD, płd KOSZALIN, GRYFICE.

Poza tym, podobnie jak w obronie klasycznej, rozbudowuje się rubieże ogniowe dla czołgów, bwp, odwodów ppanc i minowania, OZap i innych. W rejonach dogodnych do wysadzenia desantów, mogą być rozbudowywane "pozycje blokujące".

W sprzyjających warunkach (dysponowanie czasem, odpowiednia urbanizacja i ukształtowanie terenu), celowo jest przygotowywać również, poza pozycjami obrony, ukryte rejony ześrodkowania w głębi obrony. Rozbudowuje się także pozycje ryglowe, których wykorzystanie powinno zapewnić skuteczniejszą obronę oraz uniemożliwić przeciwnikowi rozszerzenie uchwyczonego przyczółka w stronę skrzydeł. Powinno umożliwić również szybkie zajęcie obrony na dogodnych rubieżach przez wycofujące się oddziały lub przez podchodzący z głębi drugi rzut (odwód) w celu lokalizacji i zniszczenia tych sił przeciwnika, które włamały się w obronę. Pozycje ryglowe mogą też być wykorzystane jako zawnazu rozbudowane pod względem inżynieryjnym rubieże ogniowe lub

podstawy wyjściowe do kontrataków i przeciwuderzeń. Mogą też spełniać rolę rubieży do blokowania desantów powietrznych.

Z obowiązujących obecnie norm operacyjno-tyktycznych i sposobów prowadzenia obrony wybrzeża przy uwzględnieniu warunków terenowych strefy lądowej wynika, że najbardziej dogodne rubieże ryglowe na prawdopodobnych kierunkach działania desantu morskiego przeciwnika mogą przebiegać:

- na kierunku zach. WŁADYSŁAWOWO, KARTUZY, WEJHEROWO, zach. KARTUZY, LĘBORK, SIERAKOWICE;
- na kierunku DARŁOWO-BYTÓW: SŁUPSK, MIASTKO i KOSZALIN, BOBOLICE;
- na kierunku USTRONIE MORSKIE, SZCZECINEK: POLANÓW, BARWICE i BIAŁOGARD, POŁCZYN ZDRÓJ;
- na kierunku NIECHORZE, GRYFICE: DĘBICA, RESKO i GOLCZEWO, NOWOGARD.

W/w rubieże ryglowe są jednymi z głównych, ale nie jedynymi.

Aby umożliwić umiejętne stosowanie manewru przez wojska należy również zaplanować i przygotować, zawczasu rozwiniętą sieć dróg dofrontowych i rokadowych, obejmującą przybrzeżną rokadę, drogi na przełaj do bezpośredniego wyjścia czołgów nad lustro wody; artylerii strzelającej na wprost i ppk; drogi podejścia sił głównych pododdziałów i oddziałów z rejonów zajmowanych w głębi obrony na pozycje rozbudowane do przewidywanych rejonów wysadzania desantów powietrznych przeciwnika i na pozycje blokujące.

7. Omówić zasady i właściwości planowania obrony wybrzeża morskiego.

Podstawą do planowania obrony wybrzeża morskiego są ogólne założenia militarno-obronne kraju, dyrektywy i wytyczne Rady Bezpieczeństwa Narodowego oraz dyrektywa szefa Sztabu Generalnego WP (Wodza Naczelnego).

Szczegółowe planowanie obrony wybrzeża morskiego realizowane jest przez sztab Pmorskiego Okręgu Wojskowego w okresie pokoju. Z chwilą przystąpienia do praktycznej realizacji planu może zaistnieć potrzeba niesienia korekty do tych dokumentów, stosownie do sytuacji, bądź też sporządzenia ich od nowa. Wówczas przebiegiem planowania kierowałby zastępca dowódcy okręgu wojskowego do spraw obrony wybrzeża morskiego. Wraz z wydzieloną grupą operacyjną ze sztabu okręgu wojskowego, rozwiniętą na pomocniczym stanowisku dowodzenia (PSD) OW, przysąpiłaby do działania ustalając m.in. cel działań oraz siły i środki niezbędne do jego realizacji; rubieże (rejony) obrony oraz czas i sposób wyjścia na nie; kierunki i pasy działania oraz zadania dla wojsk; sposób zabezpieczenia wyjścia i działania wojsk podczas wykonywania tych zadań.

Planując walkę o utrzymanie wybrzeża morskiego należy uwzględnić system obrony przeciwdesantowej, który obejmuje m.in.:

- zgrupowanie wojsk lądowych obrony wybrzeża (grupe operacyjną);
- zgrupowanie sił marynarki wojennej (floty) obrony wybrzeża oraz wojsk lotniczych i obrony powietrznej do wsparcia broniących się wojsk podczas odpierania lądowania desantu morskiego i powietrznego przeciwnika;
- jednolity system ognia wszystkich rodzajów uzbrojenia GO obrony wybrzeża i sił marynarki wojennej, biorących udział w obronie przeciwdesantowej wybrzeża;
- inżynieryjne zabezpieczenie obrony wybrzeża, zapewniające odporność na oddziaływanie desantu morskiego i powietrznego oraz ochronę sił i środków przed uderzeniami przeciwnika;
- system przeciwdesantowych zapór minowych oraz zapór inżynieryjnych w wodzie i na lądzie (rozwijany w okresie zagrożenia wojennego lub z chwilą wybuchu wojny);
- system obserwacji nawodnej wybrzeża (rozpoznanie, służba dozorowa, posterunki obserwacji wzrokowej i technicznej oraz inne);
- system sił i środków WRE, zapewniający stworzenie skutecznych zakłóceń środkami radioelektronicznymi przeciwnika i zwiększenie skuteczności działań sił i środków OPL oraz OPD;

- system maskowania sił i środków OPL a także obrony przeciwdesantowej.

8. Przedstawić treść danych przygotowywanych do podjęcia decyzji przez dowódcę okręgu do obrony wybrzeża morskiego.

Metody pracy dowódcy i sztabu OW w okresie przygotowania operacji przeciwdesantowej nie różnią się od ogólnie stosowanych. Znaczne różnice występują natomiast w treści zagadnień rozwiązywanych podczas przygotowywania tej operacji.

Przygotowując dane niezbędne dowódcy OW do powzięcia decyzji, szef oddziału rozpoznawczego sztabu powinien określić:

- dostępne odcinki wybrzeża do desantowania;
- możliwy skład sił desantu nieprzyjaciela, stan, a także możliwości jego środków transportu morskiego i powietrznego;
- możliwości działania grup dywersyjnych,
- prawdopodobne rejony załadowania oraz lądowania sił desantu morskiego i powietrznego, ich skład oraz przewidywany sposób działania;
- termin rozpoczęcia załadowania wojsk na środki desantowe;
- prawdopodobny czas rozwinięcia sił desantowych w rejonie lądowania i możliwe sposoby lądowania wojsk nieprzyjaciela;
- rozmach i cel operacji desantowej nieprzyjaciela;
- możliwe kierunki uderzenia sił nieprzyjaciela w głąb lądu.

Szef oddziału operacyjnego sztabu OW powinien zameldować dowódcy:

- ocenę możliwości zorganizowania obrony w rejonie głównego wysiłku oraz na poszczególnych odcinkach wybrzeża;
- kolejność wykonywania uderzeń ogniowych na siły i środki desantu morskiego nieprzyjaciela, w czasie ich podchodzenia do rejonów lądowania i rozwinięcia do walki w okresie lądowania oraz ocenę własnych możliwości ogniowych;
- propozycje ugrupowania operacyjnego i zadania bojowe ogólnowojskowych elementów ugrupowania;

- ocenę wybrzeża z punktu widzenia wyboru przedniego skraju, pasów, rejonów obrony i punktów oporu oraz osłony skrzydeł i tyłów sił własnych przed uderzeniami nieprzyjaciela z głębi lądu;
- sposób prowadzenia działań obronnych oraz walki z desantami nieprzyjaciela, w tym również w przypadku obezwładnienia wojsk uderzeniami lotnictwa i ogniem artylerii okrętowej nieprzyjaciela;
- sposoby i możliwości wykorzystania oraz przewidywane zadania sił pozamilitarnych i obrony terytorialnej, a także załóg portów, baz morskich, fortów obronnych i innych urządzeń;
- potrzeby i możliwości organizacji zabezpieczenia bojowego, dowodzenia i służby porządkowo-ochronnej.

Na podstawie oceny terenu i właściwości wybrzeża morskigo sztab OW powinien określić szczególne rejony i odcinki wybrzeża, od których utrzymania zależeć będzie trwałość obrony, a także wpływ linii brzegowej na rozbudowę inżynieryjną pozycji obronnych, możliwości rozbudowy zagród i zapór przeciwdesantowych.

9. Przedstawić treść decyzji dowódcy okręgu do obrony wybrzeża morskigo.

Decyzję dowódcy okręgu do obrony wybrzeża morskigo opracowuje się graficznie na mapie. Powinna ona uwzględnić:

- wnioski z oceny sił desantowych nieprzyjaciela;
- zadania wykonywane siłami i środkami przełożonego na rzecz OW oraz zadania sąsiadów wraz z liniami rozgraniczenia między nimi;
- sposób wykorzystania przydzielonych sił marynarki wojennej i lotnictwa wsparcia oraz wojsk obrony powietrznej, sił obrony terytorialnej, straży granicznej, policji, sił układu pozamilitarnego, znajdujących się w strefie odpowiedzialności OW;
- strukturę obrony;

- ogniowe porażenie nieprzyjaciela;
- zadania bojowe poszczególnych elementów ugrupowania operacyjnego;
- zadania bojowe innych sił i środków działających w strefie odpowiedzialności OW;
- główne problemy współdziałania wojsk, w tym z siłami marynarki wojennej oraz wojsk lotniczych i obrony powietrznej;
- organizację zabezpieczenia bojowego;
- organizację dowodzenia;
- terminy gotowości.

10. Wymienić główne problemy rozwiązywane podczas przygotowywania obrony na wybrzeżu.

Istotnym zagadnieniem we właściwym przygotowaniu obrony wybrzeża morskiego jest umiejętne wykorzystanie jego cech fizyczno-geograficznych. Odpowiedni wybór rejonów, pozycji i rubieży obronnych, wkomponowanie w teren systemu ognia oraz podsystemu zapór inżynieryjnych pozwala efektywnie wykorzystać jego właściwości obronne. W tym celu należy w sposób ciągły prowadzić studia operacyjne wybrzeża morskiego.

Głównym organizatorem, koordynatorem i wykonawcą studiów operacyjnych terenu jest Sztab Generalny WP. Uwzględniając wyniki badań studyjnych może on przygotować w czasie pokoju plan operacyjny obrony wybrzeża morskiego. Operacyjne studia terenowe powinny prowadzić w niezbędnym dla siebie zakresie zespoły wydzielone z dowództw Pomorskiego Okręgu Wojskowego (odpowiedzialnego za obronę wybrzeża morskiego) oraz związków taktycznych i oddziałów - w swoich pasach (rejonach) odpowiedzialności. Prace te powinny być wznawiane w miarę postępujących zmian w pokryciu i infrastrukturze terenu oraz w związku z rotacją w obsadzie stanowisk kierowniczych. Efektem operacyjnych studiów terenu powinno m.in. być:

- zweryfikowanie dotychczasowych poglądów na problem desantodostępności polskiego wybrzeża (tak w odniesieniu do

- klasycznych środków desantowych jak i poduszkowców), a na tej podstawie określenie potrzeb w zakresie rozbudowy podsystemu zapór inżynieryjnych;
- określenie rubieży (rejonów) wymagających osłony odpowiednimi (pdes, ppanc, ppiech) zaporami inżynieryjnymi, w okresie przygotowania lub prowadzenia obrony;
 - wyznaczenie obiektów (mostów, węzłów drogowych, lotnisk, portów, zakładów przemysłowych itd.) do niszczenia;
 - określenie możliwych rejonów zatopień i zabagnień powstałych w wyniku zniszczeń urządzeń hydrotechnicznych;
 - wyznaczenie obiektów (pomieszczeń) na rozmieszczenie wysuniętych składów środków minersko-zaporowych;
 - określenie rubieży, pozycji i rejonów przewidywanych do rozbudowy fortyfikacyjnej w poszczególnych okresach przygotowania i prowadzenia obrony;
 - uzyskanie informacji o możliwościach adaptacji i włączenia istniejących obiektów fortyfikacji stałej w strukturę pasów (rejonów) obrony;
 - uaktualnienie danych o możliwościach pozyskiwania miejscowych zasobów materiałowych na potrzeby rozbudowy fortyfikacyjnej terenu i na budowę zapór fortyfikacyjnych;
 - wydzielenie zakładów przemysłowych głównie branży metalowej, budowlanej i drzewnej (prywatnych i państwowych) przewidywanych do zaangażowania w produkcję zapór fortyfikacyjnych i rozbudowę inżynieryjną terenu.

Informacje zdobyte w czasie studiów operacyjnych terenu powinno się wykorzystywać w procesie planowania, organizacji oraz podczas prowadzenia obrony wybrzeża morskiego.

11. Omówić organizację współdziałania w obronie wybrzeża.

W przygotowaniu obrony wybrzeża morskiego szczególnie ważnym przedsięwzięciem jest organizacja współdziałania. Główne problemy współdziałania określa dowódca w swojej decyzji, a przekazuje się je podczas stawiania zadań bojowych. Sztab OW na podstawie decyzji i wytycznych dowódcy uzgadnia działanie podległych związków taktycznych i oddziałów, wojsk wspierających

i współdziałających, w tym floty marynarki wojennej oraz lotnictwa. Opracowuje plan współdziałania i stwarza warunki do jego organizacji.

Uzgodnienia sposobów działania wojsk dokonuje szef sztabu przy współdziałaniu szefów oddziałów i szefów rodzajów wojsk oraz oficerów kierunkowych (łącznikowych). Do zadań tych zalicza się przede wszystkim: ciągłe śledzenie, uściślanie obiektów nieprzyjaciela na wodzie, wykonanie pierwszego uderzenia na środki desantowo-transportowe i okręty bojowe nieprzyjaciela, niszczenie najgroźniejszych grup okrętów, zwalczanie sił nieprzyjaciela w czasie podchodzenia do wybrzeża morskiego, odpieranie jego uderzeń i prowadzenie walki o utrzymanie głównej rubieży obrony (zwalczanie zgrupowań, które wdarły się w głąb obrony wybrzeża oraz walka z desantami w głębi obrony).

Współdziałanie organizowane jest według przewidywanych kierunków, rejonów i odcinków lądowania morskiego oraz powietrznego desantu nieprzyjaciela, a także według planowanych kierunków kontrataków oddziałów wojsk lądowych. Jednym z głównych zagadnień organizacji współdziałania pomiędzy wojskami lądowymi i siłami marynarki wojennej jest uzgodnienie stref działania oraz obiektów uderzeń, a także rubieży i czasu ich wykonania.

Oddziałom artylerii wojsk lądowych zazwyczaj wyznacza się strefę oddziaływania ogniowego o głębokości do 12 km, a w szczególnych przypadkach do 20 km od brzegu i o szerokości równej odcinkowi obrony wybrzeża, natomiast siłom marynarki wojennej - w kierunku morza od tej strefy na głębokość działania oddziałów artylerii nabrzeżnej (60 km od brzegu) oraz na skrzydłach stref działania artylerii wojsk lądowych.

Okrętowym grupom uderzeniowym, lotnictwu, artylerii brzegowej, artylerii wojsk lądowych działającym przeciwko jednemu obiektowi określa się czasy, kierunki (rubieże) i kolejność wykonania uderzeń. Ponadto sztab OW ustala jednolite sygnały współdziałania, tryb powiadamiania o podchodzących siłach nieprzyjaciela, system wzajemnej identyfikacji, organizacji łączności i korzystania z jednolitych map - przy jednolitym systemie kierowania.

Działaniu wojsk lądowych przeciwko desantom nieprzyjaciela zazwyczaj towarzyszyć będzie szybka i nagła zmiana sytuacji oraz związana z tym zmiana zadań. Dlatego też utrzymanie w tych warunkach nieprzerwanej łączności pomiędzy dowódcami grup uderzeniowych marynarki wojennej, a dowódcą wspieranego związku taktycznego (oddziału) wojsk lądowych ma istotny wpływ na powodzenie wykonania zadań. W celu koordynacji działań sił marynarki wojennej i wspieranego związku taktycznego (oddziału), sztaby współdziałających związków (oddziałów) wymieniają oficerów łącznikowych na czas realizacji wspólnych zadań.

Sztab floty po uzgodnieniu współdziałania ze sztabem OW, kierując się wytycznymi dowódcy floty i uzgodnionym planem współdziałania, dokładnie uzgadnia działanie grupy minowania i ogniowej grupy uderzeniowej z użyciem oddziałów artylerii wojsk lądowych, aby nie doprowadzić do porażenia własnych okrętów w przypadku popełnienia błędów w identyfikacji.

Między strefą ognia artylerii wojsk lądowych, a rejonem działania ogniowej grupy uderzeniowej marynarki wojennej sztab (sztab OW i floty) ustalają linię rozgraniczenia stanowiącą zarazem zakaz wchodzenia okrętom w strefę ognia wojsk lądowych, a tym ostatnim z kolei ograniczają i dokładnie precyzują odległości i sektory prowadzenia ognia.

Za uzgodnienie obietów, rubieży i kolejności działania oddziałów lotnictwa, sił flotylli i wojsk lądowych odpowiadają dowódca okręgu wojskowego wspólnie z dowódcą floty.

Treść powyższych ustaleń i uzgodnień można przedstawić w operacyjnej części planu operacji oraz w niezbędnym zakresie na mapie roboczej szefa sztabu i dowódcy GO obrony wybrzeża.

12. Przedstawić treść planu współdziałania w obronie wybrzeża morskiego.

Na podstawie decyzji dowódcy OW, wytycznych sztabu OW, ustaleń i uzgodnień - dokonanych pomiędzy przedstawicielami rodzajów wojsk i sił zbrojnych, grupa planowania ogólnego

może opracować plan współdziałania. Może on być przedstawiony w formie tabelarycznej lub graficznej na mapie. Wyróżnia się w nim poszczególne zadania realizowane w czasie prowadzenia obrony wybrzeża. W każdym z wyróżnionych zadań przedstawia się przewidywane działania nieprzyjaciela oraz planowane elementy ugrupowania operacyjnego, lotnictwa, floty, marynarki wojennej (wspierającej) i sąsiadów.

W planie współdziałania, oprócz ogólnie przyjmowanych zagadnień, uwzględnia się ustalenia poczynione z wojskami operacyjnymi, obrony terytorialnej oraz siłami obrony cywilnej, lotnictwa i marynarki wojennej. Do zadań ujmowanych w tym planie, w stosunku do których synchronizuje się działanie wojsk w obronie wybrzeża morskiego, zalicza się przede wszystkim:

- zwalczanie morskiego desantu nieprzyjaciela podczas koncentracji jego sił w rejonach i bazach załadowania oraz w czasie załadowania wojsk desantu na środki transportu;
- zwalczanie sił głównych desantu morskiego podczas przechodzenia morzem i lądowania na wybrzeżu;
- walkę z lądującymi oraz wysadzonymi powietrznymi i morskimi desantami nieprzyjaciela.

Ponadto ujmuje się w nim zadania związane ze zniszczeniem nieprzyjaciela, który wdarł się w obronę, w tym między innymi: wykonanie kontrataków (przeciwuderzenia) i walkę o utrzymanie rejonów, które decydują o trwałości obrony.

13. Omówić organizację dowodzenia obroną wybrzeża morskiego

Dowodzenie obroną wybrzeża morskiego organizuje szef sztabu OW - zgodnie z decyzją i wytycznymi dowódcy oraz zarządzeniami i ustaleniami Sztabu Generalnego WP.

Na potrzeby obrony powstaje system dowodzenia poprzez dostosowanie do tych potrzeb systemu już funkcjonującego. W razie potrzeby dokonuje się korekty zarówno rozmieszczenia, jak i składu oraz wyposażenia poszczególnych stanowisk i punktów dowodzenia.

Całością sił okręgu wojskowego w czasie prowadzenia obrony w strefie odpowiedzialności (w tym obrony wybrzeża morskiego) dowodzi dowódca OW ze stanowisk dowodzenia rozwijanych w ramach wojennego systemu dowodzenia (SD, ZSD).

W okresie realizacji planu obrony wybrzeża morskiego celem jest wydzielenie pomocniczego stanowiska dowodzenia dowódcy okręgu, z którego zastępca dowódcy OW do spraw obrony wybrzeża wraz z grupą operacyjną (sztabem) wydzieloną ze składu sztabu okręgu wojskowego przystąpią do kierowania obroną przeciwdesantową.

W wariancie tym uważa się za celowe wydzielenie części wojsk operacyjnych i obrony teritorialnej do obrony wybrzeża morskiego i stworzenie z nich samodzielnej grupy operacyjnej (SGO). Samodzielna grupa operacyjna obrony wybrzeża wchodziłaby w skład wojsk okręgu i podlegałaby dowódcy OW. Byłaby podporządkowana pod względem operacyjnym bezpośrednio zastępcy dowódcy okręgu do spraw obrony wybrzeża morskiego (dowódcy SGO) działającego na pomocniczym stanowisku dowodzenia OW wraz ze sztabem (grupą operacyjną sztabu OW).

Dowódca SGO obrony wybrzeża, wraz z podległym mu sztabem, byłby odpowiedzialny za planowanie, organizowanie i prowadzenie walki z desantami. Dowodziłby całością sił biorących udział w obronie wybrzeża z wybranego przez siebie pomocniczego stanowiska dowodzenia (PDS), które rozmieszczałoby się za głównym zgrupowaniem obronnym - w rejonie zapewniającym ukrycie go i zamaskowanie oraz trwałą łączność z przełożonym, podwładnymi i innymi stanowiskami dowodzenia.

14. Opisać kierowanie obroną wybrzeża morskiego.

Z chwilą zbliżenia się okrętów zespołu wsparcia ogniowego nieprzyjaciela, a następnie grup trałowych i rozgrodzeniowych na odległość 8-10 Mm (tj. 14,5-18,5 km) od brzegu, główny wysiłek rozpoznania należy skupić na wykrywaniu i śledzeniu lotniskowców desantowych, mogących wysadzić desant śmigłowcowy na wybrzeże przed lub jednocześnie z rozpoczęciem lądowania desantu morskiego. Z zasady należy spodziewać się jego lądowania na tyłach na głębokości 30-40 km od brzegu z zadaniem zabezpieczenia lądowania desantu morskiego.

Walkę z desantem powietrznym nieprzyjaciela i GDR prowadzą już siły marynarki wojennej oraz lotnictwa, wykonując uderzenia na lotniskowce przed startem z nich śmigłowców z desantem. Podczas przelotu desantu prowadzą do niego ogień środki OPL okrętów i wojsk lądowych, a także niszczą samoloty lotnictwa myśliwskiego. W czasie lądowania desant npla zwalczany jest ogniem pododdziałów wyznaczonych przez dowódcę OW (SGO wybrzeża morskiego).

Jednym z głównych warunków podjęcia skutecznej walki z desantami powietrznymi i jednostkami dywersyjno-rozpoznawczymi jest szybkość reakcji na ich wykrycie. Dlatego w związkach taktycznych i działaniach przeznaczonych do obrony wybrzeża morskiego tworzy się w granicach odpowiedzialności szybko działający system powiadamiania o przelocie i rejonach lądowania desantów.

Dla szybkiej reakcji na wysadzenie desantu ważne znaczenie ma wcześniejsze określenie szeregu zamierzeń, do których należy zaliczyć:

- przygotowanie i wykonanie uderzeń ogniem artylerii, przede wszystkim rakietowej, na najbardziej prawdopodobne rejony lądowania desantów i GDR;
- zaplanowanie i użycie środków minowania w celu uniemożliwienia manewru siłom desantu (zgranie z działalnością wojsk własnych podchodzących z głębi);

- przewidzenie i wykonanie uderzeń kontrdesantów i odwodów przeciwdesantowych - jednostek policji, obrony terytorialnej, a także wojsk zmechanizowanych znajdujących się najbliżej rejonów wysadzenia desantów powietrznych;

Obezwładniania i niszczenia desantu powietrznego nieprzyjaciela dokonuje się różnymi sposobami. Do podstawowych można zaliczyć:

- rażenie ogniowe i obezwładnienie radioelektroniczne podczas przelotu, lądowania i działania po wylądowaniu;
- izolowanie rejonów wysadzenia środkami minowymi, zakłóceniami, działaniem blisko położonych sił OT, a następnie niszczenie sił nieprzyjaciela odwodami przeciwdesantowymi, kontrdesantowymi i podchodzącymi pododdziałami wojsk zmechanizowanych;
- uniemożliwienie wysadzenia kolejnych rzutów desantów i zaopatrzenia ich w środki materiałowe.

W okresie zbliżania się desantu do brzegu na odległość 5-6 Mm (7,5-11 km) lotnictwo oraz inne środki ogniowe wojsk broniących wybrzeża morskiego niszczą środki desantowo-transportowe, czołgi pływające, transportery oraz lądujące na brzeg oddziały desantowe nieprzyjaciela.

Dowódcy związków taktycznych i oddziałów w tym okresie wzmacniają obronę na najbardziej zagrożonych odcinkach wybrzeża wykonując manewr wojskami z odcinków nie atakowanych, a także wykorzystują do tego celu odwody specjalne.

W walce z lądującym desantem nieprzyjaciela główną rolę odgrywa ogień przeciwpancerny i przeciwkutyrowy. Dlatego też, aby go wzmocnić należy odwody przeciwpancerne pułków, brygad i dywizji wysuwać na przedni skraj, gdzie we współdziałaniu z pododdziałami ogólnowojskowymi, oddziałami zaporowymi i morskimi oddziałami minowania manewrowego zwalczają siły desantu morskiego na wodzie i plaży.

Cechą charakterystyczną w tym okresie będzie nasilanie ognia w miarę zbliżania się nieprzyjaciela do brzegu. Od rubieży 3 km w głąb morza rozpoczynają prowadzenie ognia wyrzutnie ppk, czołgi oraz artyleria strzelająca na wprost, a następnie bojowe wozy piechoty, karabiny maszynowe, ręczne granatniki

przeciwpancerne i broń strzelecka. Kierowanie ogniem ulegnie decentralizacji i realizowane będzie przez wszystkich dowódców (do dowódcy pododdziału włącznie), którzy organizują obronę na danym kierunku. Pododdziały będą bronić się wykorzystując pola minowe i zapory inżynieryjne, oraz niszcząc atakujące wozy bojowe ogniem środków ppanc.

W przypadku włamania się desantu morskiego nieprzyjaciela w głąb obrony przeciwdesantowej pododdziały piechoty i czołgów oraz obrony terytorialnej powinny główny wysiłek skupić na utrzymaniu baz morskich, portów, stałych stanowisk artylerii nadbrzeżnej i innych ważnych obiektów rozmieszczonych na linii brzegowej. Pododdziały walczące w pierwszym rzucie powinny dążyć do zlokalizowania i (na określony czas) izolowania rozprzestrzeniania się desantu morskiego nieprzyjaciela, a następnie stworzenia warunków do jego likwidacji przez silne drugie rzuty i odwody.

Zgrupowania wojsk desantu morskiego w rejonach izolacji lub które przerwały pierwszą pozycję obrony (pas strefy nadbrzeżnej), niszczy się uderzeniami lotnictwa, ogniem artylerii oraz kontratakami. Kontrataki wykonuje się wcześniej niż w normalnych warunkach, w miarę możliwości wzdłuż linii brzegowej, w skrzydła nacierającego nieprzyjaciela, w celu odcięcia dopływu jego kolejnych sił i stworzenia warunków do pobicia go częściami.

W celu całkowitego rozbicia desantu morskiego nieprzyjaciela wojska drugiego rzutu operacyjnego (odwodu) dokonują manewru na zagrożony kierunek i przeciwuderzeniem rozbijają jego siły na przyczółku oraz niedopuszczają do połączenia się z desantem powietrznym. Uderzenie to powinno doprowadzić do załamania natarcia desantu morskiego nieprzyjaciela, odcięcia jego głównych sił od morza, a następnie okrążenia i zniszczenia częściami. Przeciwuderzenie powinno być poprzedzone uderzeniami lotnictwa, wojsk raketowych i artylerii oraz okrętowych grup uderzeniowych marynarki wojennej.

Doświadczenia
drugiej wojny światowej wykazują,
że właściwe rozwiązanie problemu
użycia konwencjonalnych środków
ogniowych w obronie jest swego
rodzaju kunsztem taktyczno-operacyjnym.

Julian KACZMAREK.

płk dypl. Stanisław WISNIEWSKI

UŻYCIE WOJSK RAKIETOWYCH I ARTYLERII
W OBRONIE STREFY ODPOWIEDZIALNOŚCI

S P I S P Y T A Ń - 3

1. Wyjaśnić miejsce i rolę WRiA w systemie rażenia ogniowego.....	75
2. Przedstawić właściwości planowania i realizacji zadań wsparcia ogniowego przez WRiA w obronie strefy odpowiedzialności okręgu.....	76
3. Wykazać zalety i wady podziału artylerii.....	77
4. W jaki sposób określić odpowiedzialność poszczególnych szczebli dowodzenia za realizację zadań wsparcia ogniowego.....	78
5. Co obejmuje organizacja działań bojowych wojsk rakietowych i artylerii w obronie strefy odpowiedzialności okręgu.....	79
6. Na czym polega planowanie użycia wojsk rakietowych i artylerii w operacji obronnej.....	80
7. Co obejmuje planowanie zadań ogniowych wojsk rakietowych i artylerii w operacji obronnej ZO.....	82
8. Omówić główne problemy operacyjnego rozwinięcia i manewru wojsk rakietowych i artylerii.....	83
9. Scharakteryzować działania bojowe wojsk rakietowych i artylerii w operacji obronnej.....	85
10. Omówić działania bojowe WRiA podczas bitwy o utrzymanie taktycznej strefy obrony.....	87
11. Na czym polega działalność bojowa WRiA podczas wykonywania przeciwuderzenia.....	90
12. Omówić problematykę użycia wojsk rakietowych i artylerii w obronie wybrzeża morskiego.....	91
13. Jak dokonuje się podziału artylerii do wykonania zadań wsparcia ogniowego.....	92
14. Wskazać specyfikę organizacji działań bojowych i ugrupowania WRiA w obronie wybrzeża morskiego.....	92
15. Jak organizowany jest system wsparcia ogniowego w obronie wybrzeża.....	94

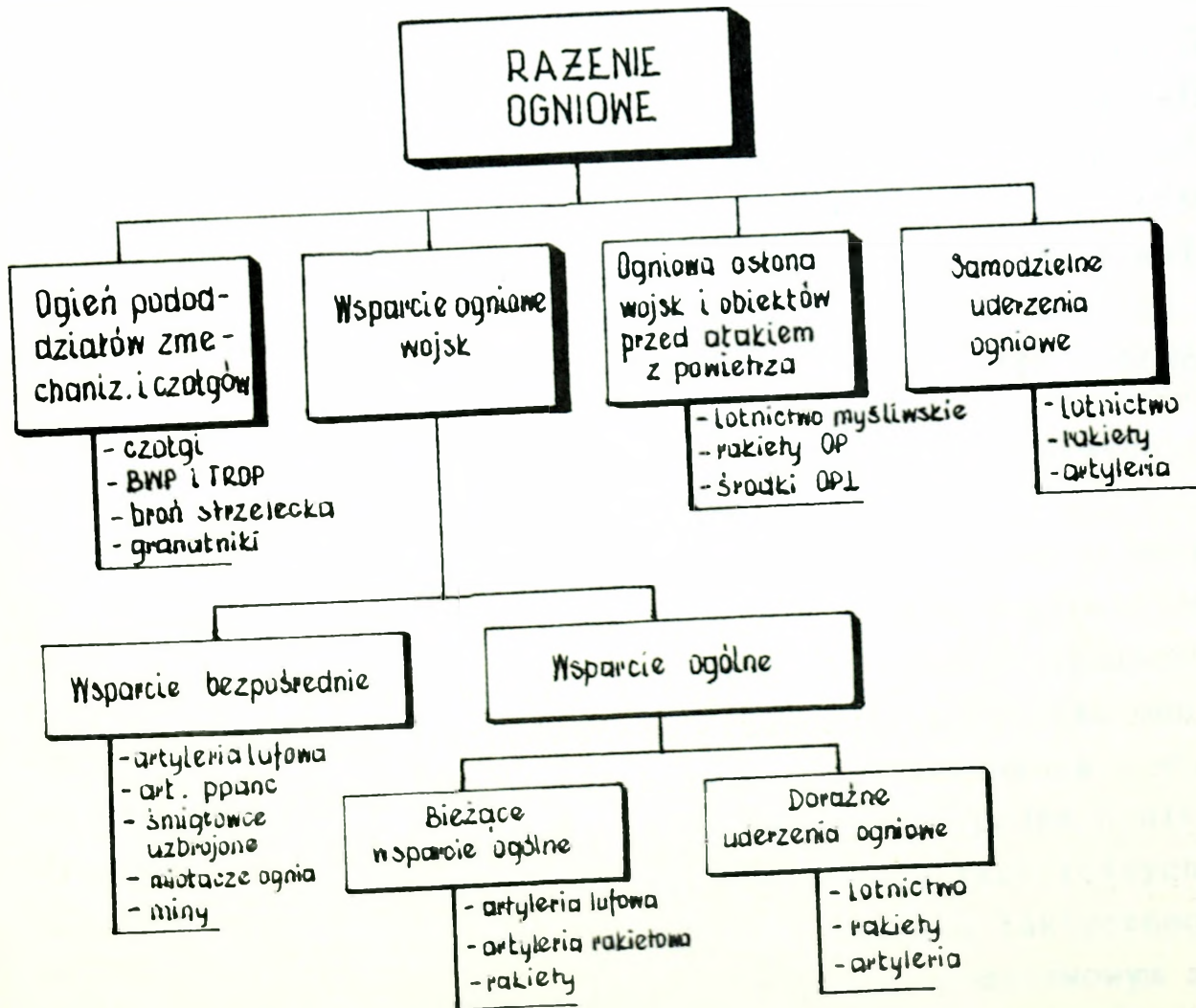
1. Wyjaśnić miejsce i rolę WRiA w systemie rażenia ogniowego

Pojęcie rażenia ogniowego (ognia) obejmuje działalność wielu rodzajów wojsk, zwykle wyspecjalizowanych w realizacji określonych zadań bojowych. Biorąc powyższe czynniki pod uwagę, w całości rażenia ogniowego można wyróżnić:

- ogień bezpośredni pododdziałów zmechanizowanych i czołgów wykonujących zadania taktyczne;
- wsparcie ogniowe wojsk;
- ogniową osłonę wojsk i obiektów przed atakiem z powietrza;
- samodzielne uderzenia ogniowe.

Powyższą strukturę rażenia ogniowego przedstawia rys.

Wojska rakietowe i artyleria są głównym wykonawcą zadań taktycznych wsparcia ogniowego wojsk. Doświadczenia wskazują, że ich ogólny udział we wsparciu ogniowym, w zależności od celu i rodzaju operacji oraz warunków jej prowadzenia może wynosić 60-80%. Udział ten w przyszłości winien ulec pewnemu zmniejszeniu na korzyść lotnictwa (zwłaszcza szturmowego) oraz po wprowadzeniu do uzbrojenia większej ilości śmigłowców uzbrojonych.

Rys.1. Struktura rażenia ogniowego w walce

2. Przedstawić właściwości planowania i realizacji zadań wsparcia ogniowego przez WRiA w obronie strefy odpowiedzialności okręgu.

Zadania wsparcia ogniowego wojska raketowe i artyleria wykonują we wszystkich zadaniach operacyjno-taktycznych realizowanych przez wojska operacyjne we wszystkich okresach rażenia ogniowego.

Podstawę realizacji tych zadań stanowi plan użycia wojsk raketowych i artylerii w operacji obronnej zatwierdzany przez dowódcę ogólnowojskowego, a także dodatkowe zadania operacyjne i taktyczne stawiane przez niego w toku operacji. Wysiłek wojsk raketowych i artylerii na szczeblu operacyjnym rozdziela się na kierunki i zadania operacyjno-taktyczne poprzez stosowny podział artylerii i przydział amunicji. Na szczeblach taktycznych jest on rozłożony na poszczególne okresy rażenia ogniowego zgodnie z decyzją dowódcy związku taktycznego (oddziału). Zadania ogniowe realizować będą utworzone zgrupowania artylerii w przydzielonych strefach odpowiedzialności ogniowej. W razie potrzeby, poprzez manewr uderzeniami i ogniem, wysiłek tych zgrupowań w całości lub ich części może być ześrodkowany na kierunkach zagrożeń w celu wykonania najważniejszych zadań. Można to uzyskać poprzez centralizację kierowania ogniem artylerii na szczeblu związku operacyjnego lub taktycznego oraz wzmocnienie uderzeniami i ogniem podległych związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów. Przedsięwzięcia te mogą być zawczasu planowane lub realizowane nieplanowo na podstawie bieżącej oceny sytuacji i rozkazu dowódcy ogólnowojskowego.

3. Wykazać zalety i wady:

- a) przydziału jednostek WRiA związkom taktycznym i decentralizacji kierowania ogniem;
- b) centralizacji użycia jednostek WRiA na szczeblu OW (związku operacyjnego).

Według dotychczasowych poglądów podstawowym sposobem realizacji zadań wsparcia ogniowego, często zwanego porażeniem ogniowym, było scentralizowane wykorzystanie środków ogniowych we wszystkich ważniejszych etapach operacji. Planowanie zadań ogniowych oraz kierowanie ich wykonaniem w większości realizowane było ze szczebla związku operacyjnego lub co najmniej związku taktycznego. Niższe szczeble dowodzenia pozbawione były samodzielności i ich rola z reguły sprowadzała się do udziału w wykonaniu ściśle określonych zadań w ogólnym systemie ognia. Wynikało to głównie z zaczepnego charakteru przewidywanych działań bojowych oraz metodycznego ich prowadzenia w ściśle określonych fazach. Współczesne poglądy na sposób prowadzenia działań bojowych, warunki i potrzeby przewidywanego pola walki oraz możliwości ogniowe i manewrowe wskazują na konieczność istotnych zmian w zakresie użycia środków wsparcia ogniowego w operacji i walce. Przyjmuje się, że powinny one zapewnić związkom taktycznym, oddziałom i pododdziałom dużą samodzielność, możliwość działania w szerokich pasach (obszarach) w oderwaniu od sił głównych oraz zdolność do prowadzenia manewrowych form walki. W tej sytuacji za podstawowy sposób użycia środków wsparcia w operacji należy uznać ich zdecentralizowane wykorzystanie. Jednocześnie przy takim użyciu środków wymagane będzie wyraźne sprecyzowanie roli i zadań poszczególnych szczebli dowodzenia w całości wsparcia ogniowego w operacji. Niezależnie od tego, biorąc pod uwagę nierównomierne zapotrzebowanie na wsparcie ogniowe w czasie i przestrzeni, organizowany w operacji system wsparcia ogniowego winien charakteryzować się dużą elastycznością polegającą głównie na możliwości sprawnego przenoszenia wysiłku ognia na kierunki (w rejon) największego zapotrzebowania i w celu wykonania najważniejszych zadań. W takich przypadkach nie można wykluczyć potrzeby centralizacji ognia (wysiłku) różnych rodzajów środków wsparcia na szczeblu związku taktycznego czy nawet operacyjnego. Nie może to być jednak podstawowym sposobem ich użycia we współczesnej operacji i walce.

4. W jaki sposób określić odpowiedzialność poszczególnych szczebli dowodzenia za realizację zadań wsparcia ogniowego

Chcąc określić odpowiedzialność poszczególnych szczebli dowodzenia za realizację zadań wsparcia ogniowego w operacji, celowym jest ustalić dla nich strefy odpowiedzialności ogniowej. Będą to obszary w wyznaczonych pasach działania sięgające na określoną głębokość przed frontem wojsk, w których rozpatrywany szczebel dowodzenia obowiązany jest organizować i realizować zadania wsparcia ogniowego na rzecz podległych wojsk przy użyciu organicznych i przydzielonych środków ogniowych. Głębokość tych stref odpowiedzialności ogniowej powinna się pokrywać z głębokością zadania operacyjnego (bojowego) danego szczebla dowodzenia. W praktyce jednak uzależniona będzie od zasięgu podstawowych środków wsparcia i rozpoznania, jakimi dany szczebel dysponuje. Z tych względów obecnie należy przyjąć, aby głębokości tych stref były następujące:

- dla pododdziału - do 3 km;
- dla oddziału - do 10 km;
- dla związku taktycznego - do 20 km;
- dla związku operacyjnego - powyżej 20 km.

Podane głębokości stref odpowiedzialności ogniowej mają charakter orientacyjny. W praktycznym działaniu przy ich ustaleniu należy uwzględnić również rodzaj zwalczanych obiektów przeciwnika przez dany szczebel dowodzenia i głębokość ich rozmieszczenia, a także skład bojowy środków wsparcia będący w dyspozycji tego szczebla - rys.

Dokonany podział obszaru, w którym realizowane są zadania wsparcia ogniowego w operacji na strefy odpowiedzialności ogniowej sprzyja znacznemu usamodzielnieniu poszczególnych szczebli w realizacji zadań w każdym rodzaju działań bojowych. Pozwala ponadto na decentralizację procesu planowania wsparcia ogniowego wojsk i kierowania nim w walce, a tym samym system wsparcia ogniowego staje się bardziej odporny na uderzenia przeciwnika i lepiej dostosowany do potrzeb wspieranych wojsk.

5. Co obejmuje organizacja działań bojowych wojsk raketowych i artylerii w obronie strefy odpowiedzialności okręgu

Wojska raketowe i artyleria okręgu wojskowego po zakończeniu mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia w całości wejdą w skład związku operacyjnego (armii lub korpusu) wydzielanego ze składu okręgu wojskowego. Stąd organizacja działań bojowych WRiA będzie ściśle związana z organizacją operacji obronnej ZO organizowanej w ramach obrony strefy odpowiedzialności okręgu wojskowego. Obejmuje ona wykonanie przez dowództwa, sztaby i szefostwa wielu przedsięwzięć w celu zapewnienia warunków do wykonania zadań bojowych zgodnie z przeznaczeniem; inaczej jest to przygotowanie wojsk raketowych i artylerii do prowadzenia działań bojowych.

Organizację działań bojowych wojsk raketowych i artylerii w operacji obronnej ZO można ująć w następujące grupy przedsięwzięć:

- planowanie użycia WRiA w operacji obronnej;
- rozwinięcie WRiA w ugrupowanie bojowe;
- organizację dowodzenia, współdziałania i zabezpieczenia działań bojowych.

Do zasadniczych przedsięwzięć organizacji działań bojowych WRiA w operacji obronnej zalicza się:

- przygotowanie propozycji użycia WRiA i po ich akceptacji przez dowódcę ZO podjęcie decyzji oraz wydanie zarządzeń wstępnych;
- planowanie użycia WRiA w operacji;
- opracowanie użycia WRiA i zarządzeń bojowych;
- przekazanie zadań bojowych;
- organizacja współdziałania i dowodzenia;
- prowadzenie rozpoznania artyleryjskiego na potrzeby wykonania ognia.

0.6. Na czym polega planowanie użycia wojsk raketowych i artylerii w operacji obronnej.

Planowanie użycia WRiA w operacji obronnej jest częścią składową planowania operacji. Wykonywane jest w sposób ogólny na całą operację, a szczegółowo na okres walki o utrzymanie głównego pasa obrony lub realizacji innego, ważnego zadania np. wykonania przeciwuderzenia.

W toku operacji plany użycia WRiA są korygowane i uszczegóławiane stosownie do zaistniałej sytuacji operacyjnej, zmian w położeniu i działania przeciwnika oraz zmian w położeniu i możliwości bojowych WRiA.

Szefostwo WRiA ZO planuje użycie podległych sił we współdziałaniu ze sztabami ogólnowojskowymi oraz szefostwami rodzajów wojsk. Główne problemy użycia WRiA ujmuje się również w planie operacji i rozkazie operacyjnym dowódcy związku operacyjnego.

Celem planowania użycia WRiA w operacji obronnej jest opracowanie treści zasadniczych zadań związkowi taktycznym i oddziałom WRiA oraz określenie kolejności, sposobów i terminów ich realizacji.

Opracowując plan użycia WRiA w operacji w formie graficznej (mapa, grafik, plakat) i pisemnej (legenda - zestawienia, opisy, kalkulacje) precyzuje się następujące problemy:

- ugrupowanie operacyjne i prawdopodobny zamiar działania przeciwnika (precyzuje się zakres zadań ogniowych - ilość i charakter obiektów rażenia);
- ugrupowanie operacyjne i treść zasadniczych zadań wojsk własnych;
- zasadnicze i zapasowe rejony stanowisk startowych i ogniowych; drogi i niezbędny czas na manewr WRiA w toku operacji;
- zadania ogniowe WRiA w poszczególnych etapach operacji (rejony lub strefy rażenia, rubieże ogniowe, obiekty uderzeń raketami, układ działalności ogniowej, zgrupowania WRiA do realizacji poszczególnych zadań ogniowych, przewidywane zużycie rakiet i amunicji);

- zasadnicze zadania zabezpieczenia działań bojowych (zabezpieczenie bojowe i wsparcie logistyczne);
- organizację dowodzenia WRiA oraz współdziałanie z innymi wykonawcami zadań.

Powietrzno-lądowy wymiar wsparcia ogniowego wojsk we współczesnych operacjach wymaga ścisłego i ciągłego współdziałania środków ogniowych różnych rodzajów wojsk. Dotyczy to zwłaszcza lotnictwa wojsk lądowych oraz wojsk raketowych i artylerii, które często będą zmuszone realizować zadania ogniowe we wspólnych strefach i w jednym czasie. Z tych względów racjonalnym rozwiązaniem byłoby utworzenie w strukturach sztabów ogólnowojskowych ZO i ZT etatowych, wspólnych elementów dowodzenia (kierowania) dla wojsk raketowych, artylerii i lotnictwa; mogą to być oddziały (wydziały) wsparcia ogniowego, które przejęłyby rolę obecnych wydziałów dowodzenia WRiA oraz tworzonych na okres działań grup dowodzenia lotnictwem. Na czas operacji (walki) mogą one organizować centra (ośrodki) kierowania wsparciem ogniowym odciążając dowódcę ogólnowojskowego z obowiązków w tym zakresie.

5.7. Co obejmuje planowanie zadań ogniowych wojsk raketowych i artylerii w operacji obronnej ZO.

Planowanie zadań ogniowych pozostaje w ścisłym związku z wykonywaniem przez wojska konkretnych zadań bojowych w toku prowadzenia operacji obronnej (walka z przeciwnikiem w strefie przygranicznej, w pasie przesłaniania i na głównym pasie obrony; walka na kolejnych rubieżach obrony i podczas wykonania przeciwuderzenia).

Planowanie wsparcia ogniowego ma na celu stworzenie warunków efektywnego wykorzystania różnorodnych środków rażenia, sprawnego osiągnięcia przez te środki gotowości do wykonania zadań i w efekcie zadanie przeciwnikowi takich strat, które zapewnią osiągnięcie celów operacji.

Wojska raketowe i artyleria są głównym wykonawcą zadań wsparcia ogniowego i mają możliwości zrealizować 55-60% ogólnego zakresu zadań.

Planowanie zadań wsparcia ogniowego w WRiA obejmuje:

- określenie rodzaju i charakteru obiektów rażenia przeciwnika, ich ilość i kolejności zwalczania (zakres zadań);
- ustalenie niezbędnych sił i środków WRiA do wykonania określonego zakresu zadań;
- wyznaczenie rejonów (stref odpowiedzialności ogniowej) skupienia wysiłku ogniowego;
- utworzenie zgrupowań WRiA (określenie składu, terminów rozwinięcia i gotowości bojowej oraz manewru w toku operacji);
- przygotowanie uderzeń raketowych i ognia artylerii;
- podział rakiet i amunicji artyleryjskiej według zadań i między związki taktyczne.

8. Omówić główne problemy operacyjnego rozwinięcia i manewru wojsk raketowych i artylerii.

Operacyjne rozwinięcie jednostek WRiA ma na celu tworzenie korzystnych warunków do organizacji operacji obronnej i pozostaje w ścisłym związku z narastaniem zagrożenia wojennego oraz sposobu prowadzenia obrony, stąd wykonanie tego zadania należy rozpatrywać w dwóch aspektach:

- wsparcia ogniowego pierwszonutowych związków taktycznych (oddziałów) wykonujących zadania w strefie przygranicznej w ramach osłony rozwinięcia i przygotowania obrony przez siły główne okręgu wojskowego (związku operacyjnego);
- wsparcia ogniowego sił głównych związku operacyjnego w toku operacji obronnej, w tym podczas wykonania przeciwwuderzenia.

Celowe i pomyślne rozwinięcie WRiA uwarunkowane będzie terminowym i sprawnym przegrupowaniem oraz osiągnięciem w nakazanym czasie gotowości do wykonania uderzeń raketowych i ognia artylerii.

Kolejność rozwinięcia WRiA - w pierwszej kolejności planuje się rozwinięcie w ugrupowanie bojowe pułku rakiet oraz artylerii oddziałów (ZT) wydzielonych jako wojska osłonowe w pas przesłaniania i do obrony na głównym pasie.

Stosownie do kierunków głównego zagrożenia oraz roli i miejsca WRiA w ugrupowaniu operacyjnym rozwija się pododdziały rozpoznania artyleryjskiego i artylerię związków taktycznych pierwszego rzutu operacyjnego, artylerię podporządkowania operacyjnego, a następnie artylerię drugiego rzutu operacyjnego.

Przegrupowanie WRiA do rejonów operacyjnego przeznaczenia realizuje się stosownie do planu operacyjnego rozwinięcia wojsk.

Przegrupowanie i rozwinięcie pułku rakiet w ugrupowanie bojowe realizuje się z zasady już po wprowadzeniu pełnej gotowości bojowej.

Artyleria podporządkowania operacyjnego (BAA) powinna być przegrupowana i rozwinięta równolegle lub wyprzedzająco w stosunku do sił głównych ZO, aby zapewnić im terminowość i ciągłość wsparcia ogniowego.

Artyleria ogólnowojskowych ZT przegrupowuje się w składzie ich ugrupowania marszowego stosownie do postawionego zadania i zamiaru prowadzenia walki. Część artylerii przegrupowuje się w składzie oddziałów wydzielonych i ubezpieczenia marszowego, a pozostałą artylerię rozdziela się pomiędzy oddziały sił głównych z uwzględnieniem zamierzonego ugrupowania bojowego. Maszeruje ona za awangardami lub na czele kolumn sił głównych w gotowości do rozwinięcia i wykonania zadań ogniowych.

Oddziały (pododdziały) artylerii przeciwpancernej rozmieszcza się pomiędzy awangardami i siłami głównymi w gotowości do odparcia ataków zgrupowań pancernych przeciwnika.

Planowanie manewru WRiA w operacji obronnej ma na celu stworzenie właściwych, zgodnych z zamiarem do operacji zgrupowań WRiA zdolnych do wykonania zadań ogniowych w poszczególnych etapach jej prowadzenia. Ponadto manewr WRiA przeprowadza się także w celu wzmocnienia wojsk na ważnych kierunkach.

Ograniczona ilość artylerii powoduje, że na każdym szczeblu dowodzenia należy organizować walkę mając do dyspozycji ograniczoną artylerię.

Związek operacyjny (taktyczny) może dysponować przydzielonym przez przełożonego oddziałem rakiet, BAWO (BAA), jednak tylko na ściśle określony czas do wykonania głównego zadania. Oddziały te jako odwoły ogniowe wyższego dowódcy mogą pozostać w jego dyspozycji wykonując zadania ogólnego wsparcia ogniowego lub wzmocniania ogniem ZO (ZT).

Planując manewr WRiA należy uwzględniać konieczność utrzymania ciągłości wsparcia ogniowego oddziałów i pododdziałów oraz przemieszczania w toku działań bojowych.

Szefostwo WRiA planuje manewr jednostkom WRiA pozostającym w dyspozycji dowódcy ZO - oddziałowi rakiet i BAA, a także zgrupowania WRiA na czas scentralizowanego dowodzenia do wykonania określonego zadania np. uderzenia do celów pierwszej kolejności rażenia, wykonania ogniowego przygotowania przeciwuderzenia, itp. jeżeli w wykonaniu tych zadań uczestniczą oddziały WRiA różnych szczebli dowodzenia.

9. Scharakteryzować działania bojowe wojsk raketowych i artylerii w operacji obronnej.

Zasadniczą treścią działań bojowych prowadzonych przez WRiA w operacji obronnej jest wykonanie zadań ogniowych. W zależności od warunków i sposobie przejścia do operacji, WEiA mogą rozpocząć wykonywanie zadań ogniowych od wzbrania-
nia przeciwnikowi podejścia i rozwinięcia się do ataku lub, też od ogniowego wsparcia walki o utrzymanie pierwszej pozycji obrony, jeśli natarcie rozpoczyna się z bezpośredniej styczności. Zależnie od sytuacji okres ten może być poprzedzony uderzeniem do celów pierwszej kolejności rażenia.

Zwalczanie przeciwnika przechodzącego do natarcia może rozpoczynać się uderzeniami lotnictwa, raket oraz ogniem artylerii w połączeniu z obezwładnieniem radioelektronicznym. Ten etap walki ogniowej charakteryzuje głęboka strefa ognia, ograniczoność danych z rozpoznania oraz użycie środków rażenia różnych rodzajów wojsk. W celu efektywnego wykorzystania własnych możliwości ogniowych, w początkowym okresie operacji obronnej użycie środków rażenia będzie zmasowane, a kierowanie ich ogniem może być scentralizowane.

Scentralizowane dowodzenie i kierowanie ogniem (uderzeniami raket i lotnictwa oraz ogniem artylerii) umożliwia wykonanie zmasowanego uderzenia ogniowego - (ZUO) do wyznaczonych grup celów np. celów pierwszej kolejności rażenia lub do wykonania określonego zadania operacyjnego (taktycznego) np. w celu dezorganizacji lub opóźnienia uderzenia przeciwnika. Taką metodę porażenia ogniowego przeciwnika można stosować na szczeblach operacyjnych angażując artylerię co najmniej dwóch ZT i WRiA szczebla operacyjnego (1-2 oddziały raket, 1-2 brygady artylerii) oraz wydzielone siły i środki wojsk lotniczych i walki radioelektronicznej.

ZUO powinno być zaplanowane i realizowane według jednolitego układu czasowego, w ściśle określonym obszarze lub do specjalnie wyselekcjonowanych celów np. systemu

dowodzenia i kierowania ogniem, systemu OPL, itp.

W operacji obronnej w obszarze odpowiedzialności okręgu ZUO może być wykonywane w okresie wzbronienia podejścia i rozwinięcia przeciwnika lub poprzedzającym go, może być wykonane również w początkowej fazie lub poprzedzać ogniowe przygotowanie przeciwuderzenia.

710. Omówić działania bojowe WRiA podczas bitwy o utrzymanie taktycznej strefy obrony.

WRiA związku operacyjnego uczestnicząc w ogniowym wzbronieniu podejścia i rozwinięcia wojsk przeciwnika rozpoczynają realizację zadań ogniowych z chwilą wejścia jego obiektów (celów) w strefy skutecznego zasięgu środków rażenia, jednocześnie, jeżeli organizowany jest pas przesłaniania, wspierają walkę oddziałów wydzielonych w obronie poszczególnych pozycji i rejonów.

Oddział rakiet uderzeniami grupowymi i pojedynczymi zwalcza środki przenoszenia broni masowego rażenia i wybrane elementy systemów broni precyzyjnej, stanowiska dowodzenia, środki systemów OPL i WRE oraz śmigłowce na lądowiskach.

Artyleria główny wysiłek ogniowy skupia na rażeniu środków ogniowych i elementów kierowania taktycznych systemów broni precyzyjnych, stanowisk dowodzenia, artylerii oraz podchodzących pododdziałów piechoty i czołgów. Ponadto artyleria raketowa może wykonywać narzutowe pola minowe na drogach podejścia przeciwnika, a także w rejonach stanowisk ogniowych jego artylerii w celu utrudnienia manewru.

WRiA wykonują zadania ogniowe do planowanych rejonów i rubieży (obiektów), a także do celów nowo wykrytych stosując następujące rodzaje ognia: grupowe (pojedyncze) uderzenia rakiet, ogień zmasowany, ześrodkowania ognia i ogień do celów pojedynczych.

Rozpoznanie obiektów, ocenę skuteczności i korygowanie ognia dokonuje się przy pomocy śmigłowców i stacji radiolokacyjnych, a do wykonania ognia angażowana jest głównie artyleria wsparcia ogólnego.

Z chwilą rozpoznania (oceny) kierunku głównego uderzenia przeciwnika zgodnie z decyzją dowódcy ZO (ZT) dokonuje się manewru artylerii wsparcia ogólnego, a większy zakres zadań ogniowych przejmuje artyleria wsparcia bezpośredniego.

Po wyjściu przeciwnika na rubież ataku artyleria rozpoczyna udział w ogniowym odparciu ataku i prowadzi je do czasu zakończenia walki o utrzymanie pierwszej pozycji obrony.

Jest to okres największej intensywności ognia artylerii i pełnego jej zaangażowania. Zakres zadań ogniowych w tym okresie jest wyjątkowo duży i z reguły będzie znacznie przewyższał możliwości ogniowe artylerii. Z tych względów jej wysiłki należy skupić na wykonaniu głównych zadań ogniowych oraz w pełni skoordynować z działaniami przeciwpancernych środków ogniowych. Głównym celem działalności ogniowej artylerii winno być stworzenie warunków do załamania ataku przeciwnika przed przednim skrajem obrony i utrzymanie pierwszej pozycji obrony.

W czasie walk w pasie przesłaniania oraz działań opóźniająco-obronnych celem tym będzie zmuszenie przeciwnika do rozwinięcia sił głównych, hamowanie tempa jego ataku oraz tworzenie warunków do zadania mu wspólnie ze środkami ppanc. maksymalnych strat. W każdym z tych przypadków artyleria będzie realizować swoje zadania poprzez wykonanie ruchomych i stałych ogni zaporowych na najważniejszych kierunkach natarcia przeciwnika, ześrodkowań ognia na jego środki wsparcia ogniowego oraz elementy rozpoznania i kierowania ogniem, a także narzutowych pól minowych na kierunkach ataku czołgów w zasięgu własnych środków przeciwpancernych.

Jeżeli przeciwnik włamie się w pierwszą pozycję obrony, artyleria wzbrania mu rozprzestrzeniania się w głąb i w stronę skrzydeł. Odwody przeciwpancerne pułków (brygad) wzmacniają ich obronę przeciwpancerną na zagrożonych kierunkach i wspólnie niszczą wozy bojowe przeciwnika.

W końcowej fazie walki na pierwszej pozycji, artyleria wsparcia bezpośredniego pod osłoną pododdziałów zmechanizowanych, OPpanc, artylerii wsparcia ogólnego i lotnictwa winna dokonać manewru do kolejnych rejonów stanowisk ogniowych, uzupełnić zapasy amunicji, odtworzyć naruszony system kierowania ogniem i przygotować się do wykonania kolejnych zadań ogniowych w celu odparcia następnych ataków przeciwnika.

W przypadku niepomyślnego zakończenia walki o utrzymanie pierwszej pozycji artyleria rozpoczyna wsparcie działań w głębi obrony i prowadzi je na głębokość taktycznej strefy obrony. Celem działalności ogniowej artylerii w tym okresie

walki obronnej będzie zadanie przeciwnikowi maksymalnych strat, wzbronienie jego rozprzestrzeniania się w głąb obrony oraz hamowanie jego tempa ataku. Cel ten artyleria realizuje poprzez wykonanie ogni zaporowych na kierunkach ataku przeciwnika, ześrodkowań ognia na jego środki rażenia, elementy systemu dowodzenia oraz wprowadzane odwody. Ważną rolę mogą odegrać również wykonywane przez artylerię raketową narzutowe pola minowe zwłaszcza na kierunkach wprowadzania do walki odwodów przeciwnika.

Na głównych kierunkach włamań (wprowadzania kolejnych sił przeciwnika) do walki z bronią pancerną przeciwnika rozwija się odwody przeciwpancerne związków taktycznych, które współdziałając z OZap i śmigłowcami uzbrojonymi niszczą czołgi i BWP dążąc do załamania (zatrzymania) natarcia i tworzenia wspólnie z wojskami zmechanizowanymi warunków do wykonania przeciwuderzenia.

W toku walki o główny pas obrony oddział rakiet przesuwają się do kolejnego (zapasowego) rejonu stanowisk startowych, a artyleria stosownie do linii styczności bojowej wojsk zmienia ugrupowanie bojowe. Zależnie od użycia odwodów i drugich rzutów, może być dokonana zmiana podporządkowania oddziałów artylerii.

Ze względu na dużą dynamikę działań oraz konieczność odtwarzania zdolności bojowej, w tym okresie walki do realizacji zadań ogniowych może być użyte równocześnie do 2/3 sił artylerii broniącego się zgrupowania operacyjnego.

11. Na czym polega działalność bojowa WRiA podczas wykonywania przeciwuderzenia

Wsparcie ogniowe podczas wykonywania przeciwuderzenia WRiA prowadzi do decyzji dowódcy związku operacyjnego. W zależności od potrzeb dokonuje się zmian w podporządkowaniu WRiA oraz przegrupowuje się je na kierunek przeciwuderzenia, gdzie pod osłoną artylerii wojsk będących w styczności, z zasady z marszu, tworzy się zgrupowanie WRiA do wsparcia przeciwuderzenia. OPpanc ZT i oddziałów utrzymuje się w gotowości do osłony rubieży wejścia do bitwy lub osłony skrzydeł przeciwuderzającego zgrupowania.

Przejście do przeciwuderzenia poprzedza zwykle wykonanie ogniowego przygotowania w formie jednej lub kilku nawał ogniowych połączonych z uderzeniami rakiet i lotnictwa. W wykonaniu tych zadań uczestniczy zarówno artyleria wsparcia ogólnego, jak i bezpośredniego.

Ogniowe wsparcie przeciwuderzenia artyleria wykonuje w formie ześrodkowań ognia i ogni do celów pojedynczych, niekiedy w formie kolejnych ześrodkowań ognia. W czasie realizacji tego zadania artyleria wsparcia bezpośredniego skupia swój wysiłek na zwalczaniu celów przeciwnika, które bezpośrednio oddziałują na natarcie wojsk zmechanizowanych, zaś artyleria wsparcia ogólnego zwalcza środki rażenia i drugie rzuty (odwody) przeciwnika.

W toku przeciwuderzenia, oddziały rakiet i artylerii stosownie do zmiany położenia przemieszczają się do kolejnych rejonów stanowisk ogniowych (startowych) zachowując ciągłość wsparcia ogniowego. Odwody przeciwpancerne ZT i oddziałów przesuwają się na kierunkach możliwych przeciwuderzeń (kontrataków) przeciwnika, a ponadto utrzymują gotowość do osłony skrzydeł nacierającego zgrupowania.

12. Omówić problematykę użycia wojsk raketowych i artylerii w obronie wybrzeża morskiego.

Użycie wojsk raketowych i artylerii w obronie wybrzeża morskiego zależeć będzie przede wszystkim od skali zaangażowania wojsk zmechanizowanych; w przypadku wyznaczenia do obrony 1-2 związków taktycznych - wsparcie ogniowe realizowane będzie przez organiczną artylerię; natomiast w przypadku zaangażowania do obrony wybrzeża zasadniczych sił okręgu wojskowego (armii, korpusu) całość wojsk raketowych i artylerii związku operacyjnego.

Siły i środki WRiA związku operacyjnego użyte w obronie wybrzeża morskiego pozwalają na prowadzenie walki z desantem przeciwnika na odległościach od brzegu do 50 km przez oddział rakiet, 10-15 km przez artylerię do ognia pośredniego i 2-3 km przez armaty przeciwpancerne i ppk.

Powyższe możliwości ogniowe określone zasięgiem oraz możliwym do użycia sprzętem, pozwalają zwalczać raketami siły desantu w rejonie postoju i manewrowania, zaś artyleria do ognia pośredniego może rozpocząć walkę z nieprzyjacielem, który osiągnął wewnętrzny rejon postoju i manewrowania oraz podchodzi do brzegu. Środki przeciwpancerne rozmieszczone w pobliżu lustra wody (na brzegu) winny otwierać ogień na maksymalnym zasięgu, który pokrywa się z linią wyjściową do lądowania desantu morskiego.

W takim przypadku rozkład wysiłku ogniowego WRiA w zwalczaniu desantu na wodzie z reguły będzie następujący:

- około 10% w rejonie postoju i manewrowania;
- 30-40% w wewnętrznym rejonie postoju i manewrowania oraz podczas ruchu desantu przeciwnika do brzegu;
- 50-60% od linii wyjściowej do wylądowania na brzegu.

Po wylądowaniu desantu przeciwnika na brzegu, WRiA realizują zadania wg ogólnie przyjętych zasad wsparcia ogniowego na lądzie i biorą udział w: ogniowym odparciu ataku, które trwa do czasu przełamania przez przeciwnika pierwszej pozycji obrony; ogniowym wsparciu broniących się wojsk w głębi, które często może być poprzedzone ogniowym wsparciem wojsk wykonujących przeciwuderzenie lub kontratak.

13. Jak dokonuje się podziału artylerii do wykonania zadań wsparcia ogniowego.

W obronie wybrzeża morskiego oddział rakiet z reguły pozostawał będzie w dyspozycji dowódcy OW (ZO), a z artylerii do ognia pośredniego organizowane będą grupy artylerii. Ich skład uzależniony będzie od przydziału artylerii do związków taktycznych przez szczebel operacyjny; z zasady nie przewiduje się tworzenia grup artylerii podporządkowania operacyjnego. Na szczeblach taktycznych podział artylerii kształtować się może następująco: 60-70% artylerii będzie w dyspozycji dowódców oddziałów i pododdziałów ogólnowojskowych i może być wykorzystana do realizacji zadań wsparcia bezpośredniego; 30-40% artylerii pozostanie w dyspozycji dowódcy ZT i realizować będzie zadania wsparcia ogólnego oraz wzmocnienie ogniem oddziałów.

Z artyleryjskich środków przeciwpancernych (armat i ppk) oddziałów i związków taktycznych uczestniczących o obronie wybrzeża organizuje się odwody przeciwpancerne. Specyficznym dla obrony wybrzeża może być organizowanie na jednym szczeblu kilku odwodów ppanc w mniejszym składzie.

14. Wskazać specyfikę organizacji działań bojowych i ugrupowania WRiA w obronie wybrzeża morskiego.

Cechą szczególną planowania WRiA w obronie wybrzeża jest zasada, że do czasu otrzymania i potwierdzenia z rozpoznania informacji o kierunkach desantowania przeciwnika oddział rakiet i zasadniczą część artylerii utrzymuje się w gotowości do zajęcia stanowisk startowych (ogniowych) i rubieży ogniowych w rejonach wyjściowych (wyczekiwania). Rejony te wybiera się zawczasu w głębi ugrupowania obronnego, w takiej odległości od linii brzegowej, aby zapewnić bezkolidyjny manewr i terminowe rozwinięcie w rejonach stanowisk startowych i ogniowych. Zawczasu wybiera się i przygotowuje również rejony zasadniczych, tymczasowych (wysuniętych) i zapasowych stanowisk startowych (ogniowych) oraz rubieże

ogniowe odwodów przeciwpancernych w ilości odpowiadającej kierunkom (odcinkom) zagrożenia, a także przygotowuje się drogi manewru. Pierwsza rubież ogniowa środków ppanc może być wysunięta bezpośrednio nad lustro wody w celu zwalczania środków przeprawowo-desantowych podchodzących do brzegu.

Specyficznym dla obrony wybrzeża będzie, że w pierwszym okresie działalności ogniowej - podczas wzbronienia podejścia i rozwinięcia zwalczania sił desantu na wodzie trudno wyodrębnić typowe zadania wsparcia ogólnego i bezpośredniego, gdyż wszystkie środki ogniowe uczestniczyć będą w zwalczaniu środków desantowo-przeprawowych, okrętów i jednostek wsparcia ogniowego przeciwnika. Będą to typowe zadania wsparcia ogólnego, szczególnie, gdy przedni skraj obrony oddalony będzie od brzegu na większą odległość (500 i więcej metrów).

Po wylądowaniu desantu na brzegu, artyleria oddziałów (wsparcia bezpośredniego) skupia wysiłek na zwalczaniu siły żywej i środków ogniowych na brzegu. Artyleria pozostająca w podporządkowaniu dowódców ZT (wsparcia ogólnego) zwalczać nadal może środki desantowo-przeprawowe na wodzie oraz okręty i środki wsparcia ogniowego przeciwnika.

15. Jak organizowany jest system wsparcia ogniowego w obronie wybrzeża?

Właściwości przygotowania i prowadzenia obrony przeciwdesantowej wymagają szczególnie sprawnego, zawczasu zorganizowanego systemu wsparcia ogniowego broniących się wojsk. Powinno dążyć się do objęcia oddziaływaniem ogniowym całej głębokości operacyjnego ugrupowania desantu morskiego. Jednakże praktyka ćwiczeń dowodzi, że jednoczesne porażenie ogniowe przeciwnika jest z reguły niemożliwe, głównie wskutek niedostatku środków ogniowych oraz rakiet i amunicji. Dlatego w celu ścisłego współdziałania i podziału zadań z Marynarką Wojenną i lotnictwem rejonu porażenia ogniowego można podzielić na strefy (rys. Nr):

- a) strefę uderzeń na dalekich podejściach (15-30 km i więcej od brzegu), w której wykorzystuje się z przydzielonego limitu: rakiet taktycznych do 60%, lotnictwa 30-40%, amunicja artylerii dalekosiężnej - do 5%;
- b) strefę ognia ześrodkowanego (zmasowanego) artylerii i pojedynczych uderzeń rakiet oraz wspierającego lotnictwa, z bliższą granicą 6-8 km od brzegu, w której z posiadanego limitu wykorzystuje się: do 30% lotnictwa oraz do 15% amunicji artyleryjskiej;
- c) strefa ruchomego ognia zaporowego artylerii w połączeniu z ogniem ześrodkowanym w celu rażenia desantu podczas jego ruchu od linii wyjściowej do brzegu - to jest od około 6 km od brzegu, w której wykorzystuje się 15-20% posiadanej amunicji artyleryjskiej;
- d) strefa ognia przed przednim skrajem obrony w odległości ok. 3 km od linii brzegowej, gdzie wykorzystuje się 20-30% posiadanej amunicji artyleryjskiej;
- e) strefa ognia na brzegu wykorzystując z przydzielonego limitu 20-40% amunicji artyleryjskiej.

System uderzeń raketowych i ognia artylerii w poszczególnych strefach winien być uzgodniony i powiązany z uderzeniami lotnictwa, ogniem środków ogólnowojskowych, a przy tym ściśle powiązany systemem zapór inżynierskich i działaniem sił MW.

Organizując współdziałanie poszczególnych rodzajów wojsk i SZ dowódca organizujący obronę wybrzeża morskiego winien wyodrębnić strefy odpowiedzialności ogniowej dla lotnictwa, MW i WRiA, natomiast szef WRiA (artylerii) sprecyzować zadania dla oddziału rakiet, artylerii wsparcia ogólnego i bezpośredniego oraz artyleryjskich środków przeciwpancernych i szczegółowo zapoznać się z zadaniami przewidzianymi dla innych rodzajów wojsk i Sił Zbrojnych.

Wojska, które nie potrafią
przeciwstawić się zagrożeniu z powietrza,
niewiele będą miały do powiedzenia na
przyszłym polu walki o ile do niego
w ogóle dojdą.

Omówienie Ćw. WIOSNA-80

płk dypl. Zbigniew PAROL

UDZIAŁ SIŁ OBRONY POWIETRZNEJ
W OBRONIE STREFY ODPOWIEDZIALNOŚCI OKRĘGU.

S P I S P Y T A Ń - 4

1. Scharakteryzować warunki prowadzenia działań przez siły i środki OP w strefie odpowiedzialności POW..... 99
2. Omówić zasadnicze problemy współdziałania pomiędzy naziemnymi środkami rażenia OP i OPL, a lotnictwem w strefie odpowiedzialności POW..... 101
3. Omówić zasadnicze problemy współdziałania pomiędzy naziemnymi środkami rażenia OP a OPL a środkami rażenia marynarki wojennej..... 102
4. Scharakteryzować organizację rozpoznania i dowodzenia środkami OP i wojsk OPL..... 103
5. Określić zasadnicze kierunki i sposoby podniesienia efektywności działań OP w strefie odpowiedzialności POW..... 107

1. Scharakteryzować warunki prowadzenia działań przez siły i środki OP w strefie odpowiedzialności POW.

a) Przestrzeń lądowa.

Cechą charakterystyczną rzeźby terenu rejonu obrony 2 KOP jest jej nizinność. W jego części północnej rozciąga się pas Pobrzeża Południowo-bałtyckiego. W pasie tym maksymalne wysokości osiągają 115 do 147 m n.p.m. Natomiast w części wschodniej Maślana Góra wznosząca się 197 m n.p.m. stanowiąca najwyższe wzniesienie Pobrzeża Gdańskiego. Takie ukształtowanie terenu stwarza warunki do rozbudowy zapasowych stanowisk ogniowych dla aktywnych środków walki, które są niezbędne do zachowania ich żywotności, a tym samym do ciągłości oddziaływania na przeciwnika powietrznego.

Brzeg morski występuje w postaci dwóch zasadniczych różniących się od siebie typów, a mianowicie jako brzeg wydmy oraz brzeg urwisty (klifowy). Odcinki brzegu urwistego stanowią dogodne miejsca rozmieszczenia stacji rozpoznania i ostrzegania o zagrożeniu z powietrza. Należy przyjąć, iż wzdłuż wybrzeża morskiego istnieją dogodne warunki do rozmieszczenia środków obrony powietrznej typu dywizjon rakietowy, posterunek radiolokacyjny. Ponadto system komunikacyjny tworzący wzajemnie powiązaną ze sobą sieć dróg kołowych i kolejowych stwarza dogodne warunki do działania wojsk, a tym samym wykonywania niezbędnych manewrów jak i prawidłowego funkcjonowania systemu zaopatrzenia walczących jednostek.

Z powyższych faktów wynika, że działania lotnictwa mogą przebiegać na małej wysokości, a od strony morza lotnictwo przeciwnika ma możliwość zbliżenia się na bardzo małej wysokości do granic Polski, dolatując z dużymi prędkościami znad Bałtyku.

b) Przestrzeń powietrzna.

Przestrzeń powietrzna jest najważniejszą częścią przestrzeni działania obrony powietrznej i stanowi zbiór wielu czynników, które w różnym zakresie wpływają na możliwości

nasze i przeciwnika.

Są to w szczególności informacje dotyczące: wiatrów, chmur, widzialności, temperatury, ciśnienia atmosferycznego i gęstości powietrza, opadu i oblodzenia, mgły i zamglenia, pyłów, piasku i dymu, nawałnic i burz.

Z punktu widzenia działania lotnictwa istotne są te czynniki, które utrudniają i ograniczają użycie głównie samolotów. Przestrzeń powietrzna stanowi również środowisko penetrowane z ziemi przez systemy rozpoznania, ostrzegania, naprowadzania itd. wchodzące integralnie w skład obrony powietrznej.

Ponadto przestrzeń powietrzna stanowi środowisko, w którym poruszają się pociski, rakiety, bomby i inne środki rażenia, na które również wywierają wpływ poszczególne jego czynniki.

Obszar Polski znajduje się w strefie klimatu umiarkowanego chłodnego, który kształtowany jest głównie pod wpływem mas powietrza polarno-morskiego i polarno-kontynentalnego. Zasadniczą cechą klimatu Polski jest przejściowość. Powoduje to zjawisko zmienności pogody od typu podzwrotnikowego do warunków typu polarnego.

Zjawisko zachmurzenia jest bezpośrednim, widocznym efektem ruchu powietrza i ścierania się ze sobą mas o różnej wilgotności i temperaturze. Zachmurzenie utrudnia prowadzenie obserwacji zarówno z ziemi jak i z powietrza. Stanowi więc ważny element z punktu widzenia obrony powietrznej w różnych jej aspektach. Rejon obrony 2 KOP charakteryzuje się dużym średnim zachmurzeniem w skali roku o czym świadczy m.in. fakt występowania powyżej 120 dni pochmurnych w skali roku.

Deszcze, a szczególnie ciągi dżdżyste mogące trwać nawet kilka dni są szczególnie uciążliwe dla obsługa naziemnego sprzętu obrony powietrznej. Wybrzeże bałtyckie charakteryzuje się dużą liczbą ciągów dżdżystych trwających ponad 2 dni szczególnie w okresie od marca do października.

Wiatry w przyziemnej warstwie atmosfery zależnie od prędkości i porywów zmieniają warunki prowadzenia walki

z lotnictwem przeciwnika przez naziemne środki obrony powietrznej. Już wiatr o prędkości ponad 20 m/s uniemożliwia pracę bojową większości sprzętu przeciwlotniczego. Liczba dni z silnym wiatrem wzrasta od września osiągając apogeum w miesiącach styczeń, luty i marzec dochodząc do 8-10 dni w każdym z tych miesięcy.

Reasumując przedstawione wyżej uwarunkowania dotyczące przestrzeni działania systemu obrony 2 KOP należy podkreślić konieczność ich rozpatrywania przy podejmowaniu decyzji do prowadzenia działań bojowych. Analizę tę należy dokonywać zarówno w stosunku do wojsk własnych jak i przeciwnika.

2. Omówić zasadnicze problemy współdziałania pomiędzy naziemnymi środkami rażenia OP i OPL, a lotnictwem.

Złożoność funkcjonowania systemu radiolokacyjnego, a tym samym zabezpieczenia działań środków naziemnych i lotnictwa z jednej strony oraz fakt, iż możliwości bojowe wymienionych środków walki mogą być w pełni wykorzystane w warunkach pełnej swobody ich działania - z drugiej, nasuwają wniosek, że powinny one działać w oddzielnych strefach. Ten sposób działania wskazany jest szczególnie nad morzem.

Lotnictwo rozpoczyna zwalczanie celów na dalekich podejściach, a kończy przed dalszą granicą stref ognia wojsk raketowych OP. Dalsze zwalczanie SNP, które przedarły się przez strefy wojsk raketowych OP podejmuje lotnictwo ze stref dyżurowania w powietrzu lub na lotnisku.

Uwzględniając jednak typ sprzętu posiadanego na wyposażeniu (z wyłączeniem samolotów MiG-23 i Mig-29) należy stwierdzić, że lotnictwo myśliwskie będzie w stanie wykonywać zadania w głębi to jest nad ugrupowaniem wojsk własnych. Dlatego też główny ciężar walki z SNP przeciwnika w pierwszej kolejności podejmą jednostki raketowe dyslokowane wzdłuż wybrzeża morskiego, a dopiero później LM.

Ten sposób działań w znacznym stopniu komplikuje współdziałanie lotnictwa myśliwskiego i szczególnie wojsk OPL POW.

Głównym czynnikiem w tym zakresie jest zapewnienie bezpieczeństwa własnych samolotów tym bardziej, że system dowodzenia pododdziałami OPL jest samodzielnym i niezależnym od systemu OP 2 KOP jeżeli idzie o dowodzenie nimi przez jednego dowódcę.

W zaistniałej sytuacji koniecznym wydaje się zdecydowany podział wysokości, co pociąga za sobą pewne ograniczenie możliwości bojowych obu rodzajów wojsk. Ponadto analiza doświadczeń z konfliktów, potwierdzona wnioskami z ćwiczeń wojsk wskazuje, że należy dokonywać podziału wysiłku na poszczególne cele powietrzne albo podziału wysiłku w przestrzeni lub czasie.

Na małych wysokościach i wypadku stosowania skutecznych zakłóceń radioelektronicznych wprowadzania lotnictwa myśliwskiego w strefy ognia wojsk raketowych jest niecelowe. Należy wówczas dokonać podziału wysiłków według sektorów (pasów) i czasu.

Przedstawione problemy współdziałania lotnictwa myśliwskiego i naziemnych środków rażenia każdorazowo prowadzą do ograniczenia działania jednego z nich. Nie można jednoznacznie stwierdzić, który z wariantów (ograniczenia swobody LM czy sił OP lub PL) jest korzystniejszy.

Z zasady w strefie działania lotnictwa myśliwskiego należy ograniczać działalność ogniową naziemnych środków rażenia i odwrotnie. Jednakże w sytuacji gdy określony rejon znajduje się w strefie LM i działa tam duża ilość naziemnych środków rażenia bardziej celowe wydaje się ograniczenie swobody lotnictwa myśliwskiego. Natomiast w rejonach gdzie znajduje się stosunkowo niewielka ilość naziemnych środków rażenia bardziej uzasadnione jest danie pełnej swobody działania dla LM.

3. Omówić zasadnicze problemy współdziałania między naziemnymi środkami rażenia OP i OPL, a środkami rażenia marynarki wojennej.

W realizację zadań osłony obiektów marynarki wojennej w rejonie obrony 2 KOP będą zaangażowane wszystkie organiczne jednostki korpusu, a także jednostki OPL POW dyslokowane wzdłuż wybrzeża morskiego. Tylko kompleksowe zorganizowanie współdziałania aktywnych środków walki w ramach jednolitego systemu OP może zapewnić optymalny wariant wykonania zadania osłony obiektów

marynarki wojennej.

Z charakteru przewidywanych działań przeciwnika powietrznego z kierunku nadmorskiego wynika, że dla powyższych wojsk i sił wspólne będą kierunki zagrożenia, rejony, pasy i rubieże obrony powietrznej oraz wynikające stąd zadania w walce ze ŚNP.

Wychodząc z założeń przedstawionych powyżej należy stwierdzić, że siły i środki OPL marynarki wojennej mogą działać w strefie wojsk raketowych lub strefie lotnictwa myśliwskiego. W pierwszym wypadku okrętowe środki OPL w czasie przebywania w strefie wojsk raketowych OP będą współtworzyć (uzupełniać) tę strefę. Natomiast w drugim wypadku powinny obowiązywać takie same ustalenia jak w działaniu środków OP w strefie LM. Swoboda działania lotnictwa myśliwskiego może być ograniczona wyłącznie przez wydanie zakazu wejścia samolotów myśliwskich w strefy ognia okrętowych środków OPL, oznacza to podział wysiłku według wysokości (do 3000 m okrętowe środki OPL działają bez ograniczeń).

Jeżeli okręty są uzbrojone w przeciwlotnicze zestawy raketowe małego i średniego zasięgu to konieczne będzie czasowe wydzielenie w strefie LM sektora WR. Współdziałaniem w tej sytuacji powinno się kierować z okrętowego punktu dowodzenia OP, połączonego z punktem naprowadzania LM.

Oddzielny problem stanowi współdziałanie w zakresie przekazywania informacji radiolokacyjnej. Optymalnym byłaby możliwość korzystania z informacji z wysuniętych pływających radiolokacyjnych stacji marynarki wojennej. Do tak zorganizowanego systemu rozpoznania i współdziałania wojska korpusu i marynarki wojennej nie są przygotowane w stopniu gwarantującym pełne wykorzystanie swych możliwości. Wpływa na to szczególnie brak odpowiedniego systemu łączności.

4. Scharakteryzować organizację rozpoznania i dowodzenia środkami OP i wojsk OPL.

2 Korpus Obrony Powietrznej wchodzący w skład Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej Kraju ma wykonywać następujące zadania:

- bronić przed rozpoznaniem i uderzeniami przeciwnika z powietrza;
- izolować rejony działań bojowych wojsk POW i marynarki wojennej przed dopływem (działaniami) sił przeciwnika;
- wspierać wojska lądowe i marynarkę wojenną w operacjach obronnych na lądzie i morzu.

W skład korpusu wchodzi: 2 brygady raketowe (BR); brygada radiotechniczna (BRt); 4 pułki lotnictwa myśliwskiego (plm); batalion radioelektroniczny (brel); jednostki wsparcia logistycznego (BL, PWL, WT, SSLT), a także stanowisko dowodzenia (SD); węzeł łączności (WŁ); 3 ośrodki kierowania ruchem lotniczym (OKRL) oraz inne pododdziały zabezpieczenia.

System obrony powietrznej korpusu ma charakter obiektowo-strefowy z wyraźną tendencją do sukcesywnego rozszerzania stref obrony na zagrożonych kierunkach siłami wojsk raketowych. Cechą charakterystyczną tego systemu jest jego stacjonarność na co wskazuje system stałych stanowisk dowodzenia (SD korpusu, PłSD-połączone stanowisko dowodzenia) zorganizowanych w 5 strefach odpowiedzialności na jakie został podzielony rejon obrony korpusu.

Podstawą skutecznego wykorzystania w systemie OP korpusu, lotnictwa myśliwskiego i raket przeciwlotniczych jest posiadanie w odpowiednim czasie informacji o działaniach ŚNP przeciwnika. Zapewnić to powinny środki radioelektroniczne oraz system zbierania, opracowania i przekazywania informacji o lotach ŚNP i samolotów własnych.

Zadaniem rozpoznania radioelektronicznego jest uprzedzenie obrony powietrznej o działaniach przeciwnika powietrznego na dalekich podejściach do rejonu obrony 2 KOP oraz ciągle informowanie o działanościami szkoleniowej, przygotowaniach do działań wojennych i działalności bojowej przeciwnika w strefie tego rozpoznania.

Brygada radiotechniczna zabezpieczająca informację radiolokacyjną jest zorganizowana w bataliony radiotechniczne (brt) powiązane między sobą zautomatyzowanym systemem dowodzenia i przekazywania informacji o sytuacji powietrznej.

Sytuacja powietrzna przekazywana jest w radiowej sieci powiadamiania dla wszystkich wojsk znajdujących się w rejonie odpowiedzialności 2 KOP i jednocześnie do SD korpusu i PłSD jako informacja służąca do kierowania aktywnymi środkami walki tam dyslokowanymi.

Środki rozpoznania wchodzące w skład wojsk OPL POW i marynarki wojennej zorganizowane w odrębny (niekompatybilny z OP) system opracowania informacji są wykorzystywane w systemach zautomatyzowanych na potrzeby tych wojsk. Dlatego też można przyjąć założenie, że są one niejako dublujące dla istniejącego systemu rozpoznania w OP, a tym samym nie w pełni wykorzystane. Nasuwa się w tym momencie wniosek o konieczności połączenia wszystkich systemów rozpoznania w jeden spójny system, który z pewnością wpłynąłby na współdziałanie pomiędzy poszczególnymi rodzajami wojsk, a szczególnie na zapewnienie bezpieczeństwa własnego lotnictwa.

„Piętą Achillesa” naszej OP i obrony przeciwlotniczej wojsk jest obecnie brak skutecznego systemu identyfikacji obiektów powietrznych. Utrzymywanie tego stanu powoduje między innymi szereg trudności z właściwą oceną sytuacji powietrznej co w praktyce może uniemożliwić działanie własnego lotnictwa w strefie wojsk raketowych. Rozwiązanie tego problemu pozwoli na wyeliminowanie lub uproszczenie realizacji procesu współdziałania pomiędzy wszystkimi biorącymi udział w walce z przeciwnikiem powietrznym.

Działania aktywnych środków walki są wspomagane przez środki walki radioelektronicznej. Batalion radioelektroniczny zorganizowany w kompanie rozpoznania i zakłóceń radioelektronicznych zajmujące swoje pozycje w wyznaczonych strefach odpowiedzialności PłSD mają za zadanie rozpoznanie i stawianie zakłóceń przede wszystkim na pokładowe środki radiolokacyjne i łączności przeciwnika. Pododdziały te mogą też wykonywać zadania na rzecz wojsk operacyjnych po uzgodnieniu z dowódcą korpusu lub z właściwym starszym dowódcą na PłSD.

Na obecnym etapie rozwoju techniki i metod walki urządzenia radioelektroniczne są - w pełnym znaczeniu tego słowa - bronią w walce radioelektronicznej. Z tego względu ochrona systemów dowodzenia i uzbrojenia wojsk OP i OPL przed oddziaływaniem

przeciwnika jest podstawowym zadaniem zapewniającym tym wojskom żywotność. Ochronę tę należy zorganizować kompleksowo, wszelkimi sposobami i środkami w każdej sytuacji bojowej.

Ugrupowanie wojsk radiotechnicznych stanowi także podstawę informacyjną i częściowo organizacyjną systemu dowodzenia wojskami OP. Dowodzenie w korpusie jest dwuszczeblowe to znaczy SD korpusu, a PłSD i może odbywać się w sposób zautomatyzowany lub konwencjonalny. Dowodzenie to może być realizowane w sposób scentralizowany z SD korpusu poprzez stawianie zadań do niszczenia konkretnych celów dla wyznaczonego PłSD lub w sposób zdecentralizowany to znaczy, że PłSD jest samodzielnym organem dowodzenia dla wojsk OP znajdujących się w jego strefie odpowiedzialności.

Dowódca korpusu powinien być informowany przez szefa OPL POW oraz szefa OPL MW o rozmieszczeniu, możliwościach i sposobach działania przegrupowanych oddziałów OPL wojsk lądowych i MW. Natomiast dowódcy oddziałów WOPL, których jednostki wchodzi w poszczególne strefy odpowiedzialności PłSD winni nawiązać kontakt ze starszym dowódcą PłSD celem uzgodnienia zasad kierowania ogniem i współdziałania. Kierowanie ogniem w stosunku do oddziałów WOPL ogranicza się do stawiania zadań dotyczących zakazu prowadzenia ognia do celów powietrznych w określonych sektorach na czas wykonywania zadań przez własne lotnictwo. We współdziałaniu natomiast ustala się sposoby przekazywania informacji o przelotach własnego lotnictwa, wykrytych celach powietrznych oraz o prowadzeniu ognia przez aktywne środki walki.

Reasumując powyższe rozważania należy stwierdzić, że wzajemne powiązania organizacyjne i ogniowe omawianych rodzajów wojsk zarówno w zakresie rozpoznania jak i dowodzenia są zbyt luźne, opierające się raczej na dobrej woli poszczególnych dowódców niż na realnych przesłankach prawdopodobnego prowadzenia działań bojowych.

Wydaje się, że wyraźnie należy rozgraniczyć obronę i osłonę przeciwlotniczą. Osłona powinna być zapewniona przez siły i środki organiczne pododdziałów i oddziałów zmechanizowanych, pododdziałów czołgów oraz innych rodzajów wojsk.

Natomiast w ramach obrony do walki z lotnictwem przeciwnika należy wydzielać oddziały i związki taktyczne wojsk OP i OPL, a także LM, dowodzone przez dowódcę wojsk OP odpowiedniego szczebla.

5. Określić zasadnicze kierunki i sposoby podniesienia efektywności działań OP w strefie odpowiedzialności POW.

Usiłując dokonać określenia efektywności działań OP należy określić jej potencjał na poziomie niezbędnej wystarczalności do zapewnienia wykonania zadań jakie przed tym systemem są stawiane. Jest to problem niezwykle złożony na który składają się między innymi: stan wyposażenia sił dyslokowanych w strefie odpowiedzialności 2 KOP; struktury dowodzenia, a szczególnie jego sprawność; stan posiadanych zapasów oraz możliwość ich odtworzenia. Należy w tym miejscu zgodzić się z wynikami przeprowadzonych prac badawczych przez zespół oficerów z Wydziału Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej AON, a zawartych w opracowaniu OBRONA-3 gdzie przyjęto, iż OP zapewni skuteczną osłonę na poziomie niezbędnej wystarczalności jeżeli prawdopodobieństwo wykonania zadania osiągnie wartość 0,7. Wartość tę można osiągnąć przy stosunku sił OP do ŚNP równym 1:0,43.

Pomyślny przebieg operacji obronnej wojsk okręgu zależy w dużej mierze od załamania (zerwania) pierwszej zaczepnej operacji powietrznej przeciwnika. Niszczenie środków napadu powietrznego w znacznym stopniu zależy od właściwie zorganizowanego i jednolitego systemu OP, którego istotę stanowią podsystemy rozpoznania i kierowania siłami i środkami OP.

Działania sił i środków OP można podzielić na dwa okresy: w pierwszym - w okresie mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk okręgu w początkowej fazie ich przegrupowania do rejonów operacyjnego przeznaczenia. Siły i środki OPL są rozmieszczone na stosunkowo dużym obszarze, a polowy system dowodzenia obroną przeciwlotniczą nie jest rozwinięty w takim stopniu, by dostatecznie sprzyjał efektywnemu kierowaniu podległymi siłami i środkami OPL podczas

odpierania uderzeń ŚNP przeciwnika. W okresie tym gotowym do działania jest system OP 2 KOP, który w okresie pokoju jest utrzymywany w stałej gotowości do kierowania działaniami bojowymi podległych i współdziałających wojsk.

W drugim okresie - to jest po operacyjnym rozwinięciu zasadniczych sił POW i zajęciu przez wojska wyznaczonych rejonów zostaje utworzony połowy system dowodzenia środkami OPL, który funkcjonuje jako system dowodzenia niezależny od systemu OP. Od tego momentu systemy OP 2 KOP i WOPL POW działają w ścisłym współdziałaniu. Rozwiązanie takie nie zapewnia jednak efektywnego wykorzystania wszystkich sił i środków obu rodzajów wojsk.

Obronny charakter narodowej doktryny wojennej wskazuje na konieczność optymalnego wykorzystania wszystkich sił i środków biorących udział w OP okręgu wojskowego poprzez koordynację działań przez jednego dowódcę w jednolitym systemie dowodzenia.

Podstawą jednolitego systemu wykrywania OP powinien być system radiolokacyjny 2 KOP, a jego organizacja musi umożliwić ciągłość pracy bojowej, to jest wykrywania celów i powiadamiania o nich wszystkich rodzajów wojsk dyslokowanych w strefie POW. Do tego celu można wykorzystać stacje radiolokacyjne wojsk OPL, które powinny być użyte przede wszystkim do:

- poprawy wykrywania celów niskolecących szczególnie na podejściach do bronionych obiektów;
- radiolokacyjnego zabezpieczenia działań bojowych lotnictwa na poszczególnych punktach naprowadzania.

Kierowanie ogniem jednostek raketowych 2 KOP i WOPL POW powinno odbywać się ze stanowisk dowodzenia korpusu OP (aktualnie PłSD). Pozwoli to na optymalne wykorzystanie oraz zwiększy bezpieczeństwo działania własnego lotnictwa. Celowym byłoby podporządkowanie pododdziałów raketowych średniego zasięgu dowódcy WLOP i wykorzystanie ich części jako jednostek manewrowych, rozwijanych tam, gdzie w określonym czasie należy wzmocnić obronę powietrzną.

Podsumowując powyższe rozważania należy zwrócić uwagę na następujące potrzeby w zakresie OP:

- określenia nie więcej niż 2-3 stref OP 2 KOP oraz wyznaczenia tam etatowych dowódców, którym należałoby podporządkować wszystkie siły i środki OP dyslokowane w danej strefie. Rozwiązanie takie poprawiłoby efektywność współdziałania pomiędzy strefami OP oraz pozwoliłoby uniknąć nadszczegółowości przekazywanych zadań bojowych, co między innymi stanowi o słabości obecnego systemu dowodzenia w 2 KOP;
- przyspieszenia prac nad sprzężeniem zautomatyzowanych systemów dowodzenia 2 KOP i WOPL, a następnie przystąpienia do budowy (zakupu) systemu kierowania OP opartego na najnowszej technologii i zunifikowanym standardzie. System ten powinien umożliwić całkowitą automatyzację zbierania, przetwarzania i dystrybucji informacji o sytuacji powietrznej poprzez wprowadzenie między innymi trójwspółrzędnych stacji radiolokacyjnych z cyfrową obróbką sygnału, eliminując w dużym stopniu możliwość wprowadzania błędów przez operatorów;
- organizowanie w rejonie obrony 2 KOP nowego systemu łączności, z dużą liczbą węzłów (stacji komutacyjnych) umożliwiającym podłączenie się do niej odbiorcom za pomocą dowolnego środka łączności: radiowej, radioliniowej lub przewodowej.

Zachowanie inicjatywy
własnej, a niedopuszczenie do
objawienia się jej u przeciwnika
jest... najważniejszym warunkiem
uzyskania swobody działania

St. Rola ARCISZEWSKI

płk dypl. pil. Stanisław TARGOSZ

LOTNICZE WSPARCIE DZIAŁAŃ BOJOWYCH
W OBRONIE STREFY ODPOWIEDZIALNOŚCI

S P I S P Y T A N - 5

1. Jakie zadania wykonuje lotnictwo myśliwsko-bombowe (LMB) według decyzji dowódcy okręgu wojskowego..... 114
2. Na czym polega lotnicze wsparcie ogniowe w obronie wybrzeża morskiego..... 114
3. Jakie obiekty powinno zwalczać LMB w ramach przydzielonego limitu..... 114
4. Podać zasady i wielkość przydziału wysiłku LMB dla OW do wykorzystania w operacji obronnej..... 115
5. Omówić możliwości bojowe LMB przydzielanego dowódcy OW do wykorzystania w obronie wybrzeża morskiego..... 123
6. Przedstawić sposoby działań LMB w obronie wybrzeża..... 128
7. Przedstawić tryb planowania lotniczego wsparcia wojsk okręgu w obronie strefy odpowiedzialności..... 128
8. Omówić właściwości planowania lotniczego wsparcia działań wojsk okręgu w obronie wybrzeża..... 129
9. Podać sposoby współdziałania LMB z jednostkami OPL okręgu..... 130
10. Jakie problemy będą uzgadniane podczas planowania wspólnych działań LMB i Marynarki Wojennej (MW)..... 131
11. Jakie zadania LMB będzie wykonywać we współdziałaniu z MW..... 132
12. Podać skład i przeznaczenie lotniczej grupy uderzeniowej (LGU)..... 132
13. Jakie formy działań taktycznych mogą być stosowane podczas realizacji zadań przez LGU i OGU..... 133

14. Jakie środki rażenia wykorzystuje LMB do zwalczania obiektów nawodnych..... 135
15. Dlaczego LMB powinno zwalczać obiekty nawodne wspólnie z siłami MW..... 135
16. Przedstawić system dowodzenia LMB w operacji obronnej.... 136
17. Scharakteryzować dowodzenie wydzielonymi siłami LMB..... 141

1. Jakie zadania wykonuje lotnictwo myśliwsko-bombowe (LMB) według decyzji dowódcy okręgu wojskowego.

Bezpośrednio na korzyść wojsk okręgu lotnictwo może wykonywać następujące grupy zadań:

- wsparcie ogniowe wojsk okręgu;
- transport powietrzny;
- zwalczanie śmogłowców w powietrzu;
- zadania pomocnicze.

2. Na czym polega lotnicze wsparcie ogniowe w obronie wybrzeża morskiego.

Wsparcie ogniowe jest najistotniejszym zadaniem lotnictwa w operacjach związków operacyjno-taktycznych wojsk lądowych. Samoloty myśliwsko-bombowe przeznaczone są przede wszystkim do wykonania zadań ogniowych na bliższą głębokość operacyjną i dalszą głębokość taktyczną, na lądzie i morzu.

Niekiedy w złożonych sytuacjach taktycznych lotnictwo myśliwsko-bombowe może być użyte do bezpośredniego wsparcia wojsk, np. do zwalczania elementów ugrupowania bojowego desantu morskiego po wylądowaniu.

Lotnicze wsparcie ogniowe wojsk wykonywane jest w ścisłym współdziałaniu z wojskami raketowymi, artylerią oraz pododdziałami Marynarki Wojennej w ramach rażenia ogniowego przeciwnika planowanego i realizowanego kompleksowo przez siły i środki okręgu wojskowego oraz jednostki wspierające.

3. Jakie obiekty powinno zwalczać LMB w ramach przydzielonego limitu.

Przede wszystkim powinny to być obiekty pierwszej kolejności rażenia, czyli takie które wkrótce mogą zagrozić broniącym się wojskom, a nie mogą być skutecznie niszczone przez ich

etatowe środki ogniowe.

Mogą to być następujące obiekty:

- pododdziały raket tyktycznych;
- naziemne obiekty systemów precyzyjnego rażenia szczebla taktycznego i operacyjnego;
- pułki i eskadry śmigłowców uderzeniowych na lądowiskach;
- stanowiska dowodzenia szczebla Korpusu i Armii;
- pododdziały walki radioelektronicznej;
- odwody dywizyjne i armijne, głównie w marszu;
- pododdziały artylerii raketowej i lufowej.

W przypadku obrony przez okręg wojskowy wybrzeża morskiego obiektami zwalczanymi przez lotnictwo myśliwsko-bombowe mogą być:

- środki ogniowe i siła żywa desantu;
- stanowiska i punkty dowodzenia;
- odwody i desanty taktyczne;
- śmigłowce i samoloty bezpilotowe na ziemi i okrętach;
- okręty i transportowce w czasie przejścia morzem.

4. Podać zasady i wielkość przydziału LMB dla OW do wykorzystania w operacji obronnej.

Wysiłek lotnictwa myśliwsko-bombowego ustalany i przydzielany przez Wodza Naczelnego do wykorzystania dowódcom okręgów wojskowych stanowi 10-20% ogólnego wysiłku tego lotnictwa. Stanowi to dla okręgu wojskowego broniącego się na głównym kierunku 30-50 samolotów, tj. ekwiwalent 1-2 p/1 na operację. Nie jest to ilość duża, zakładając czas trwania operacji 5-6 dni, to okazuje się, że dla okręgu wojskowego broniącego się na głównym kierunku będzie przydzielona do wykorzystania jedna eskadra lotnictwa myśliwsko-bombowego na jeden wylot w ciągu doby działań. Oczywiście natężenie działań w poszczególnych dniach trwania operacji obronnej będzie różne i nie można wykluczyć, że w ciągu doby działań dwa a nawet trzy wyloty eskadry lotnictwa myśliwsko-bombowego odbędą się

według planu dowódcy okręgu, jednak w kolejnych dniach natężenie będzie mniejsze lub lotnictwo to według planu dowódcy okręgu działać nie będzie.

Dodatkową ilość lotnictwa myśliwsko-bombowego do działań we własnym rejonie obrony może uzyskać dowódca okręgu wojskowego składając odpowiednie zapotrzebowanie na wsparcie lotnicze do Naczelnego Dowódcy.

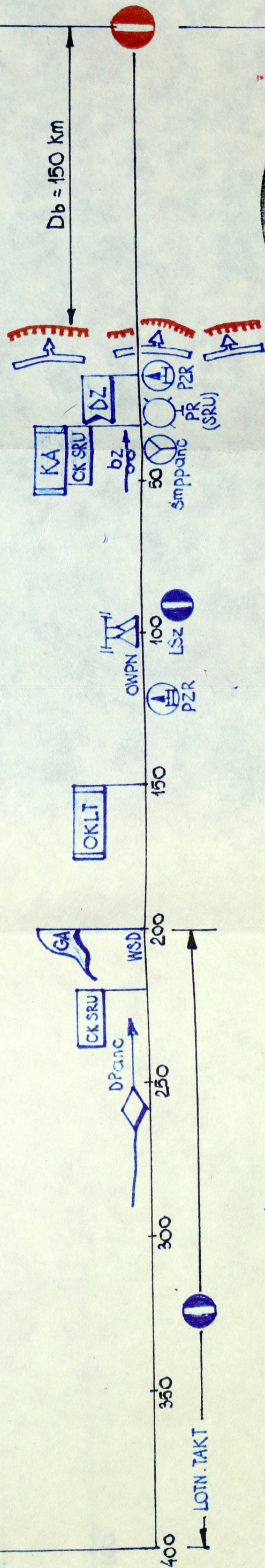
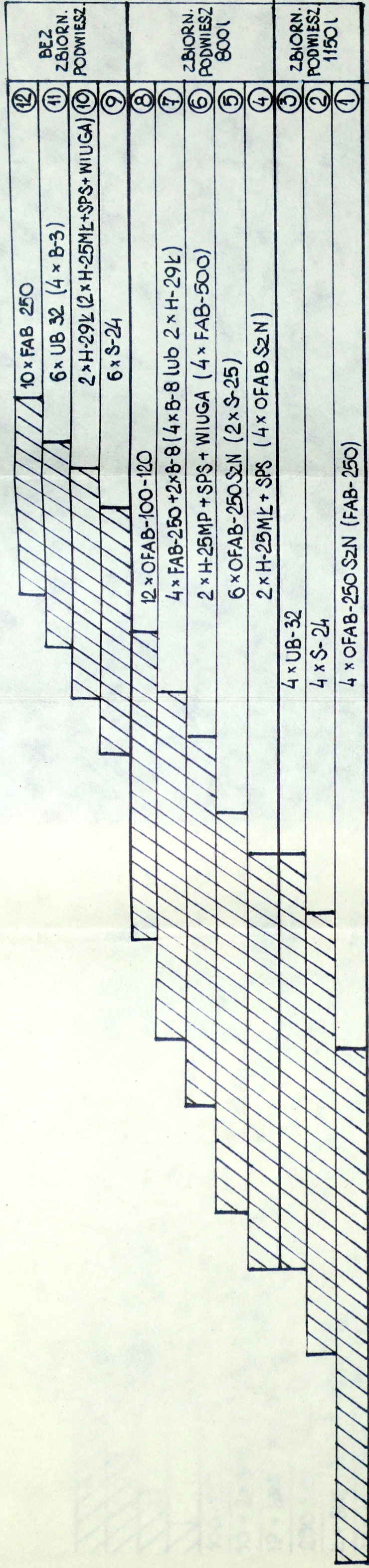
Oprócz w/w wysiłku lotnictwa myśliwsko-bombowego dowódca okręgu może otrzymać:

- 80-120 ś/1 śmigłowców bojowych;
- 80-120 ś/1 śmigłowców transportowych;
- 80-110 ś/1 śmigłowców do minowania.

Okręgi wojskowe prowadzące operacje obronne na kierunkach pomocniczych otrzymają znacznie mniejsze wsparcie przez lotnictwo niż będące na kierunkach głównych. Może to być wysiłek ekwiwalentny 2 e/1 lotnictwa myśliwsko-bombowego; 4 e/1 śmigłowców bojowych; 2 e/1 śmigłowców transportowych i 5 e/1 śmigłowców do minowania marzutowego.

Uwzględniając fakt, że na kierunkach pomocniczych mogą prowadzić samodzielne działania dwa Korpusy Zmechanizowane, to możliwy wysiłek lotnictwa dla każdego z nich jest tak niewielki, że przydzielanie wydaje się niecelowe.

Dotyczy to szczególnie wysiłku lotnictwa myśliwsko-bombowego i śmigłowców bojowych. Stąd nasuwa się wniosek, aby tak lotnictwo myśliwsko-bombowe jak i śmigłowce bojowe zadania na korzyść korpusów zmechanizowanych prowadzących działania na kierunkach pomocniczych realizowały według planu Naczelnego Dowódcy.

Warunki lotu : $V_{\text{sr}} = 780 \text{ km/h}$

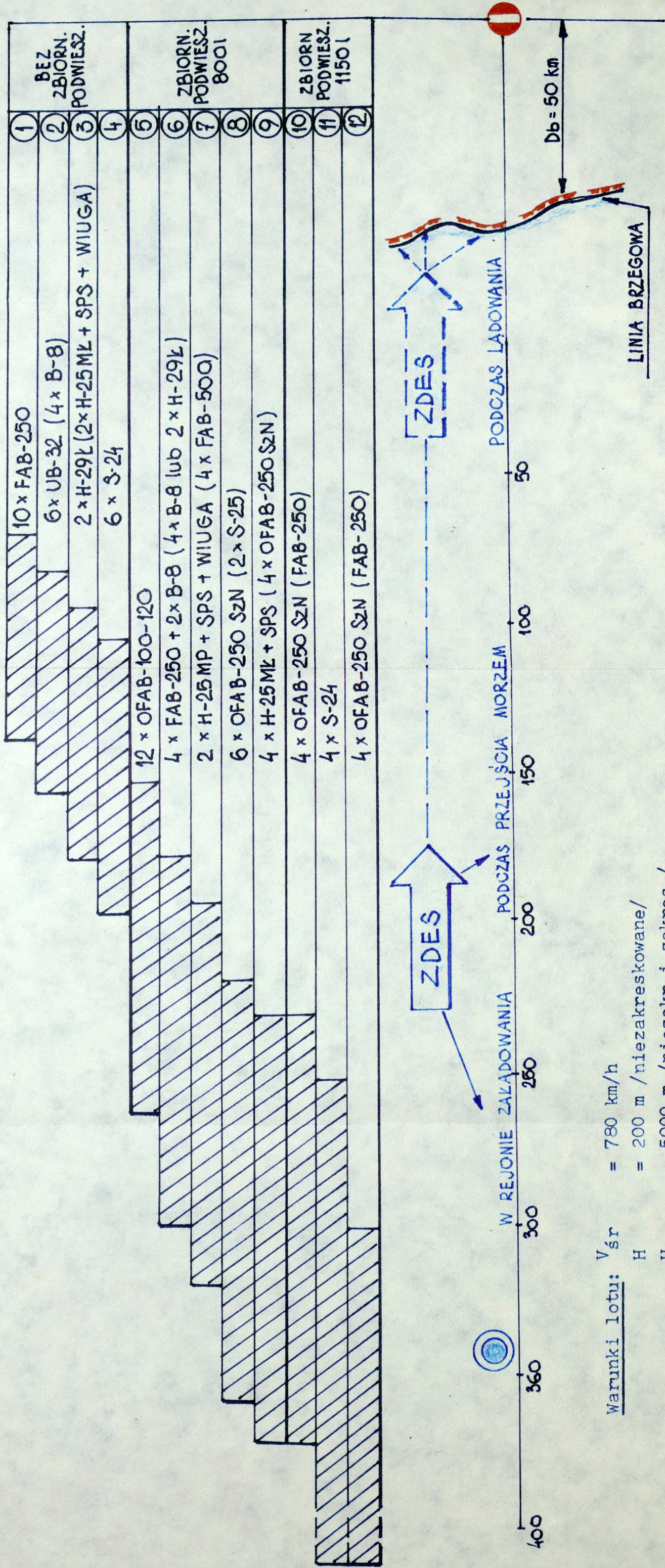
$H = 200 \text{ m}$ /niezakreskowane/

$H = 5000 \text{ m}$ /niezakr.: zakresk./

Ugrupowanie boj. - eskadra Su-22M4

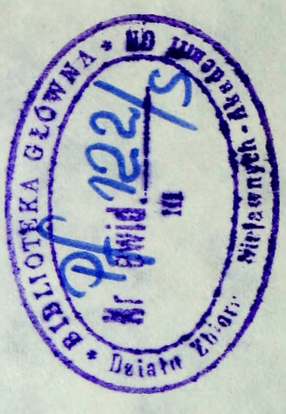
Rys. 1. Możliwości LMB w głębokości bojowego oddziaływania.

Warunki lotu: $V_{sr} = 780 \text{ km/h}$
 $H = 200 \text{ m / niezakreskowane /}$
 $H = 5000 \text{ m / niezakr. i zakres. /}$
 Ugrupowanie bojowe - eskadra Su-22M4

Rys. 2. Możliwości LMB w głębokości bojowego oddziaływania na kierunku nadmorskim

ESK SU-22
6 x S-24
RT - 218 km
H - 200 m
SZLUSK

ESK SU-22
6 x S-24
RT - 218 km
H - 200 m
ŚWIDWIN

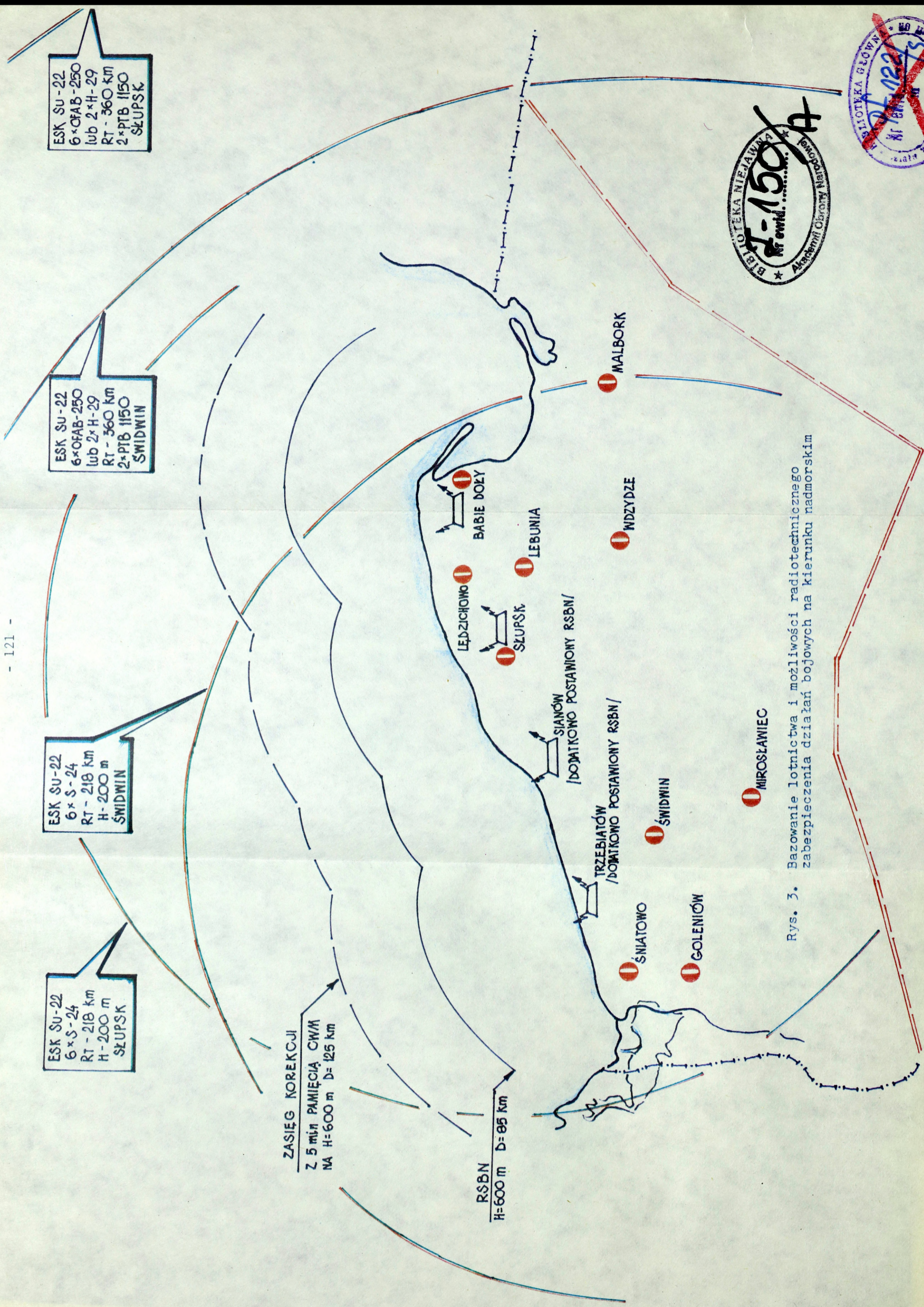
ESK SU-22
6 x OFAB-250
lub 2 x H-29
RT - 360 km
2 x PTB 1150
ŚWIDWIN

ESK SU-22
6 x OFAB-250
lub 2 x H-29
RT - 360 km
2 x PTB 1150
SZLUSK

ZASIEG KOREKCJI

Z 5 min PAMIĘCIĄ CW/M
NA H=600 m D=125 km

RSBN
H=600 m D=85 km

Rys. 3. Bazowanie lotnictwa i możliwości radiotechnicznego zabezpieczenia działań bojowych na kierunku nadmorskim

5. Omówić możliwości bojowe LMB przydzielanego do wykorzystania dowódcy OW w obronie wybrzeża morskiego.

Możliwości bojowe LMB wykonującego zadania w operacji obronnej wybrzeża morskiego przez okręg wojskowy przedstawię jako możliwe do osiągnięcia rezultaty w wyniku wykonania określonych zadań bojowych w konkretnej sytuacji taktycznej, w ujęciu przestrzennym, czasowym i skuteczności bojowej. Ponieważ wsparcie wojsk okręgu przez LMB z zasady realizowane będzie siłami do eskadry samolotów, stąd w dalszych rozważaniach przedstawię możliwości bojowe eskadry i klucza samolotów:

a) możliwości przestrzenne określa wielkość przestrzeni w której będą wykonywane zadania bojowe. Podstawowe wskaźniki możliwości przestrzennych to: taktyczny promień działania i głębokość bojowego oddziaływania. Rys. 1.

Zależą one od ilości i rodzaju zabieranego uzbrojenia, ilości zabieranego paliwa, wysokości i prędkości lotu oraz wielkości grupy samolotów, a także głębokości bazowania.

Na rysunku 2 przedstawione są możliwości przestrzenne eskadry samolotów myśliwsko-bombowych Su-22M-4 w obronie wybrzeża morskiego.

Z analizy zawartych tam danych wynika, że ^{bazowanie} lotnictwo myśliwsko-bombowe ^{bazuje} od głębokości 50 km do 200 km od linii brzegowej, a lotniska w rejonie wybrzeża ^{w pełni} zabezpieczają potrzeby manewru lotniskowego, może więc ^{bojowo} oddziaływać ⁴⁰⁰ w całym rejonie obrony wybrzeża i na całą możliwą głębokość ugrupowania przeciwnika (Rys. 3.); ^{bazowanie LMB oraz inne} ^{lotniskowe na obronę POW}

b) Możliwości czasowe określają czas wykonania uderzenia na wezwanie, a także czas powtórnego uderzenia przez tą samą grupę samolotów. Czasy te zależą od stopnia gotowości bojowej lotnictwa, systemu obiegu informacji oraz ilości i jakości informacji o obiekcie uderzenia. Średnie czasy uderzenia na wezwanie z pola walki zawarte są w tabeli 2.

Z analizy danych tam zawartych wynika, że eskadra samolotów Su-22M-4 może wykonać uderzenie na wezwanie przez Ośrodek Dowodzenia Lotnictwem (ODL) przy SD dowódcy okręgu wojskowego

na obiekty położone do głębokości 20-80 km po około 40-45 minutach, przy założeniu, że lotnisko bazowania położone jest w odległości 40 km od linii ^{stajenow}brzegowej, a po 43-48 minutach, gdy położone jest 80 km od rubieży sytczności bojowej ~~lub linii brzegowej~~.

W sytuacji, gdy dowódca okręgu wojskowego będzie wykorzystywał do wykonania kolejnego uderzenia te same samoloty myśliwsko-bombowe, to determinującymi będą czasy powtórnego uderzenia.

~~Wartości ich przedstwia tabela 3~~ Z wartości tam przedstawionych wynika, że te same samoloty myśliwsko-bombowe mogą wykonać powtarne uderzenie po czasie 120-130 minut - kluczem samolotów lub 188-198 minut eskadrą, przy założeniu, że nie jest zmieniany wariant ładunku bojowego;

Możliwości skuteczności bojowej określają rezultaty jakie mogą osiągnąć samoloty myśliwsko-bombowe podczas wykonywania zadań związanych z rażeniem obiektów naziemnych i nawodnych. Potencjał ogniowy lotnictwa myśliwsko-bombowego w operacji obrony wybrzeża wynosi przy 30-50 s/l ~~6000-10000 JPO tj.~~ 60-100JOŚO.

~~Warianty oczekiwanych rezultatów działań lotnictwa myśliwsko-bombowego w operacji obronnej wybrzeża morskiego przedstawia tabela 4. Z wartości tam przedstawionych wynika, że dysponując wysiłkiem 50 s/l Su-22M-4 dowódca okręgu wojskowego może w całej operacji zaplanować zwalczanie (zniszczenie, obezwładnienie) 8-10 grupowych i pojedynczych obiektów pierwszej kolejności rażenia, a na morzu:~~

- jeden niszczyciel i dwie fregaty;
- pięć kutrów rakietowych;
- cztery okręty transportowe o wyporności 13-40 tysięcy ton;

lub:

- 5 niszczycieli rakietowych, fregat i dozorowców;
- 4 kutry rakietowe;

lub:

- 6-7 okrętów transportowych (lotniskowców śmigłowcowych).

Tabela 2

Ilość s-tów w gr.	Głębokość bazow. /km/	Głębokość działań /od RSBW/ /km/	Czas pasywny ¹ /min./	Czas lotu do celu /min./	Czas wykonania uderzenia /min./
Klucz Su-22M4	80	20	30	8	38
		40		9	39
		60		11	41
		80		13	43
Eskadra Su-22M4	80	20	35	8	43
		40		9	44
		60		11	46
		80		13	48

Średnie czasy wykonania przez samoloty Su-22M4 uderzenia na wezwanie z pola walki

Tabela 3

Skład bojowy	Głębokość bazowania /km/	Głębokość działań	Czas lotu powrotnego i ład. /min./	Czas odtw. got.boj. /min./	Czas uruchomienia, kołowania lotn. do celu /min./	Czas wykonania powtórnego uderzenia
Klucz	80	20	15	90	15	120
		40	16		16	122
		60	18		18	126
		80	20		20	130
Eskadra	80	20	18	150	20	188
		40	19		21	190
		60	21		23	194
		80	23		25	198

Średnie czasy wykonania powtórnego uderzenia na samoloty Su-22M4

Obiekt	Ilość i rodzaj środków rażenia	Potrzebna bojowa liczba s-tów	
		zniszczenie	obezwładnienie
1	2	3	4
Bateria raket takt.	S-5	16	8
	S-8	12	6
	S-24 S-25	12	10
	RBK-500	14	12
	KMGU z AO 2,5	14	8
Eskadra Sm ppanc na lądowisku	8 OFAB-250 SzN	17	10
	8 x ZAB-250	16	10
	KMGU z AO-2,5	12	8
kz w marszu	S-5	28	18
	S-8	28	16
	KMGU z PTAB-2,5	45	20
kcz w marszu	S-5	16	12
	S-8	16	10
	KMGU z PTAB-2,5	24	20
SD ZT	S-5	4	3
	S-8	4	3
	S-24, S-25	5	3
	20 x OFAB-100	5	2
	4 x KMGU-z AO-2,5	6	5
bat.art. na SO	S-5	10	8
	S-8	12	8
	S-24, S-25	14	12
	KMGU, OFAB-100	10	6
	RBK-500	16	12

1	2	3	4
NiR 145 x 15 H = 7	4 x FAB-500 8 x FAB-250 2 x S-24 + 2 x S-25 2 x S-24 + 4 x FAB-250	25,5 15,5 3,5 2,7	5,1 3,3 1,1 0,8
FrR 130 x 14 H = 7	4 x FAB-500 8 x FAB-250 2 x S-24 /2xS-25/ 2 x S-24 + 4 x FAB-250	53,1 46,0 3,5 3,1	12,0 9,0 1,1 0,9
KTR 40 x 9 H = 3	4 x FAB-500 8 x FAB-250 2 x S-24 /2xS-25/ 2 x S-24 + 4 x FAB-250	25,5 20,9 5,3 5,1	- - - 0,9

Potrzebna liczba samolotów do wykonania zadań
w zależności od obiektu i ładunku bojowego.

Wynika z tego, że w całej operacji obronnej lotnictwo myśliwsko-bombowe może zniszczyć jeden Zespół Okrętów Bojowych przeciwnika, dozorowiec i 4 okręty transportowe. Uwzględniając fakt, że w ciągu doby działań bojowych będzie możliwym wykorzystanie jednej lub dwóch eskadr, ilość zniszczonych lub obezwładnionych obiektów będzie odpowiednio mniejsza.

6. Przedstawić sposoby działań LBM w obronie wybrzeża.

Lotnictwo myśliwsko-bombowe podczas obrony wybrzeża może prowadzić działania następującymi sposobami:

- uderzenia jednoczesne eskadr lotnictwa myśliwsko-bombowego na obiekty naziemne;
- uderzenia kolejne kluczy i eskadr we współdziałaniu z siłami Marynarki Wojennej na obiekty morskie;
- samodzielne poszukiwanie i zwalczanie, głównie naziemnych obiektów o małych wymiarach i ruchomych.

Najbardziej skutecznymi sposobami wykorzystania LBM są uderzenia jednoczesne i kolejne na obiekty zaplanowane i w odpowiednim czasie rozpoznane. Samodzielne poszukiwanie i zwalczanie jest najmniej skutecznym sposobem działań i przy tak niewielkiej ilości przydzielonego wysiłku może być stosowanym tylko w ostateczności, w niezwykle złożonej sytuacji operacyjno-taktycznej.

7. Przedstawić tryb planowania lotniczego wsparcia działań wojsk okręgu w obronie strefy odpowiedzialności.

Planowaniem lotniczego wsparcia działań bojowych okręgu wojskowego zajmuje się Zespół Planowania i Współdziałania Ośrodka Dowodzenia Lotnictwem (ODL).

Praca tego zespołu jest ściśle powiązana z pracą oddziałów: operacyjnego i rozpoznawczego oraz szefostw: WRE, WRiA, OPL

i innych, dowództwa Okręgu Wojskowego.

Podstawowymi zadaniami tego zespołu są:

- opracowanie i przedstawienie dowódcy okręgu wojskowego poprzez dowódcę ODL propozycji użycia lotnictwa według wysiłku przydzielonego przez Naczelnego Dowódcę;
- planowanie działań bojowych wydzielonych sił LMB działających na korzyść okręgu wojskowego według decyzji dowódcy okręgu na operację i kolejne dni jej trwania;
- udział w organizowaniu działań bojowych lotnictwa myśliwsko-bombowego;
- opracowanie dokumentów planistycznych, rozkazodawczych i sprawozdawczych;
- uzgadnianie współdziałania w komórkach organizacyjnych sztabu okręgu w tym uzgadnianie ewentualnych zadań wojsk okręgu wykonywanych na korzyść lotnictwa w zakresie pokonania obrony przeciwlotniczej przeciwnika;
- zbieranie i doprowadzenie do zainteresowanych komórek informacji z taktycznego rozpoznania powietrznego dostarczonych z SD Korpusu Lotniczego;
- systematyczne prowadzenie oceny możliwości bojowych, w tym głównie przestrzenno-czasowych oraz oczekiwanych rezultatów działań lotnictwa z danym wariantem uzbrojenia.

8. Omówić właściwości planowania lotniczego wsparcia działań okręgu w obronie wybrzeża.

Planowanie działań bojowych LMB w operacji obrony wybrzeża rozpoczyna się w ODL w czasie oceny sytuacji i opracowania propozycji użycia lotnictwa w operacji. Polega na ustaleniu sił, sposobów i terminów wykonania zadań bojowych sprecyzowanych LMB przez dowódcę okręgu wojskowego.

Ponadto ustala się rozmieszczenie punktów dowodzenia podległych ODL, współdziałanie z wojskami okręgu wojskowego, Marynarki Wojennej, dowodzenie oraz zabezpieczenie działań bojowych.

Wszystkie zadania wykonywane przez LMB muszą być zsynchronizowane z działaniami korpusu lotniczego, siłami Marynarki Wojennej w pasie okręgu wojskowego prowadzonymi według planu Naczelnego Dowódcy i uzgodnione z oddziałami: operacyjnym, rozpoznawczym i WRE oraz szefostwami rodzajów wojsk i służb okręgu wojskowego.

Najważniejsze działania, działania ogniowe planowane są przez zespół planowania wsparcia ogniowego i radioelektronicznego sztabu okręgu wojskowego w skład którego wchodzi również przedstawiciel zespołu planowania i współdziałania ODL oraz Marynarki Wojennej. Zespół ten opracowuje plany wsparcia ogniowego i radioelektronicznego, a ODL otrzymuje wyciągi z tych planów i sporządza dokumenty obrazujące udział LMB w sparciu ogniowym i radioelektronicznym, w najważniejszych zadaniach operacji obrony wybrzeża.

Podczas planowania działań bojowych LMB dowódca ODL może kontynuować ocenę uzupełniającą sytuacji i korzystając z informacji i uzgodnień dokonanych w komórkach organizacyjnych sztabu okręgu wojskowego oraz ostatecznie decydować o sposobach wykonania zadań bojowych przez LMB, zabezpieczeniu ich wykonania i innych zagadnieniach. Rezultaty planowania działań bojowych lotnictwa opracowuje zespół planowania i współdziałania ODL w formie "Planu użycia lotnictwa w operacji obrony wybrzeża okręgu wojskowego". Sporządza się go na mapie w skali 1:200 000 i uzupełnia legendą. Plan użycia lotnictwa w operacji obrony wybrzeża podpisuje dowódca ODL, a zatwierdza dowódca okręgu wojskowego.

9. Podać sposoby współdziałania LMB z jednostkami OPL okręgu.

Współdziałanie LMB z jednostkami wojsk lądowych jest jednym z ważniejszych przedsięwzięć związanych z użyciem lotnictwa. Właściwie zorganizowane pozwala zapewnić bezpieczeństwo tak wojsk lądowych jak i lotnictwa. Organizatorem współdziałania z wojskami lądowymi jest dowódca okręgu wojskowego, a dowódca ODL odpowiada za uzgodnienie szczegółów ze związkami taktycznymi

wojskami raketowymi i artylerią, wojskami obrony przeciwlotniczej i Marynarką Wojenną. Szczegółowo organizuje się współdziałanie na okresy operacji obronnej. Ustala się:

- zadania i siły lotnictwa wydzielone do ich wykonania;
- sposoby wsparcia przez lotnictwo wojsk lądowych;
- sposoby zapewnienia bezpieczeństwa przelotów lotnictwa myśliwsko-bombowego nad ugrupowaniem wojsk, a w tym:
 - a) korytarze przelotów;
 - b) czasy przelotów;
 - c) wysokości przelotów;
 - d) znaki i sygnały rozpoznawcze oraz dowodzenia.

Elementy współdziałania LMB z wojskami OPL umieszcza się w planie użycia lotnictwa oraz w planie współdziałania opracowywanych przez sztab okręgu wojskowego. Wszystkie dane dotyczące współdziałania ze środkami obrony przeciwlotniczej dowódca ODL przekazuje do jednostek LMB wykonujących zadanie wsparcia wojsk okręgu. Wojska OPL takie same dane otrzymują od szefa OPL okręgu. Realizacja tych ustaleń przez grupy dowodzenia lotnictwem (GDL) przy ZT oraz dowódców punktów radionawigacyjnych (PRN) i posterunków radiotechnicznych (PRT) z jednej strony i dowódców pododdziałów OPL i środków OPL z drugiej strony pozwoli wykonać bezpiecznie zadania lotnictwu myśliwsko-bombowemu i środkom obrony przeciwlotniczej okręgu.

10. Jakie problemy wymagać będą uzgodnienia podczas planowania wspólnych działań LMB i Marynarki Wojennej (MW).

Podczas planowania wspólnych działań LMB i MW koniecznym jest uzgodnienie następujących problemów:

- określenie zadań dla Okrętowych Grup Uderzeniowych (OGU) i LMB;
- określenie sposobu działań lotnictwa i sił MW;
- podziału obiektów uderzeń;
- ustalenie czasów i kolejności uderzeń;
- ustalenie sektorów i segmentów uderzeń;
- ustalenie sposobu przekazywania danych o obiektach uderzeń;

- ustalenie sposobu uderzenia;
- ustalenie sygnałów powiadamiania, dowodzenia i współdziałania.

Dokumentami planistycznymi współdziałania LMB i MW są:
"Plan użycia lotnictwa" oraz "Plan współdziałania".

11. Jakie zadania LMB będzie wykonywać we współdziałaniu z MW.

Najważniejszym zadaniem stojącym przed lotnictwem i marynarką jest niedopuszczenie do wysadzenia desantu morskiego na wybrzeżu. Do tego zadania zaangażowane będą ich wszystkie siły. Nie należy jednak wykluczyć możliwości prowadzenia systematycznych działań lotnictwa i marynarki w celu utrzymania panowania w morskiej strefie odpowiedzialności. Przynajmniej część tych zadań realizowana byłaby wysiłkiem LMB dowódcy okręgu. Można do nich zaliczyć:

- zwalczanie okrętowych grup poszukująco-uderzeniowych (OGPU);
- zwalczanie okrętów dozoru radiolokacyjnego i trałowo-minowych;
- zwalczanie transporterów przeciwnika na morzu;
- prowadzenie rozpoznania na korzyść zespołów uderzeniowych MW i LMB.

Do wykonania zadań ogniowych na morzu celem jest tworzenie powietrzno-morskich zespołów uderzeniowych składających się z wydzielonych sił MW, LMB, a niekiedy i lotnictwa myśliwskiego, rozpoznawczego i środków walki elektronicznej. Podstawowymi pododdziałami ogniowymi w czasie wspólnych działań LMB oraz sił MW są lotnicze i okrętowe grupy uderzeniowe (LGU i OGU).

12. Podać skład i przeznaczenie lotniczej grupy uderzeniowej (LGU).

Lotniczą grupę uderzeniową (LGU) stanowi kilka (kilkanaście) samolotów wykonujących wspólne zadania i działające we wspólnym ugrupowaniu bojowym. Jej wielkość i ugrupowanie zależy od: celu działań, obiektu, jego obrony przeciwlotniczej, stosowanych środków rażenia oraz tego, czy działa ona samodzielnie, czy

działa ona samodzielnie, czy we współdziałaniu z okrętową grupą uderzeniową (OGU). LGU obejmuje grupę (grupy) uderzeniową oraz grupy zabezpieczenia.

W grupie zabezpieczenia mogą występować:

- grupy rozpoznania i oznaczania celu;
- grupy niszczenia i obezwładniania środków obrony przeciwlotniczej celu;
- grupy osłony przed lotnictwem myśliwskim przeciwnika.

Wspólne działania LGU i OGU organizuje dowódca Marynarki Wojennej z udziałem grupy operacyjnej Dywizji Lotnictwa Myśliwsko-Bombowego, natomiast wspólnymi uderzeniami kieruje dowódca OGU w której składzie znajduje się oficer z pułku lotnictwa myśliwsko-bombowego.

13. Jakie formy działań taktycznych mogą być stosowane podczas realizacji zadań przez LGU i OGU.

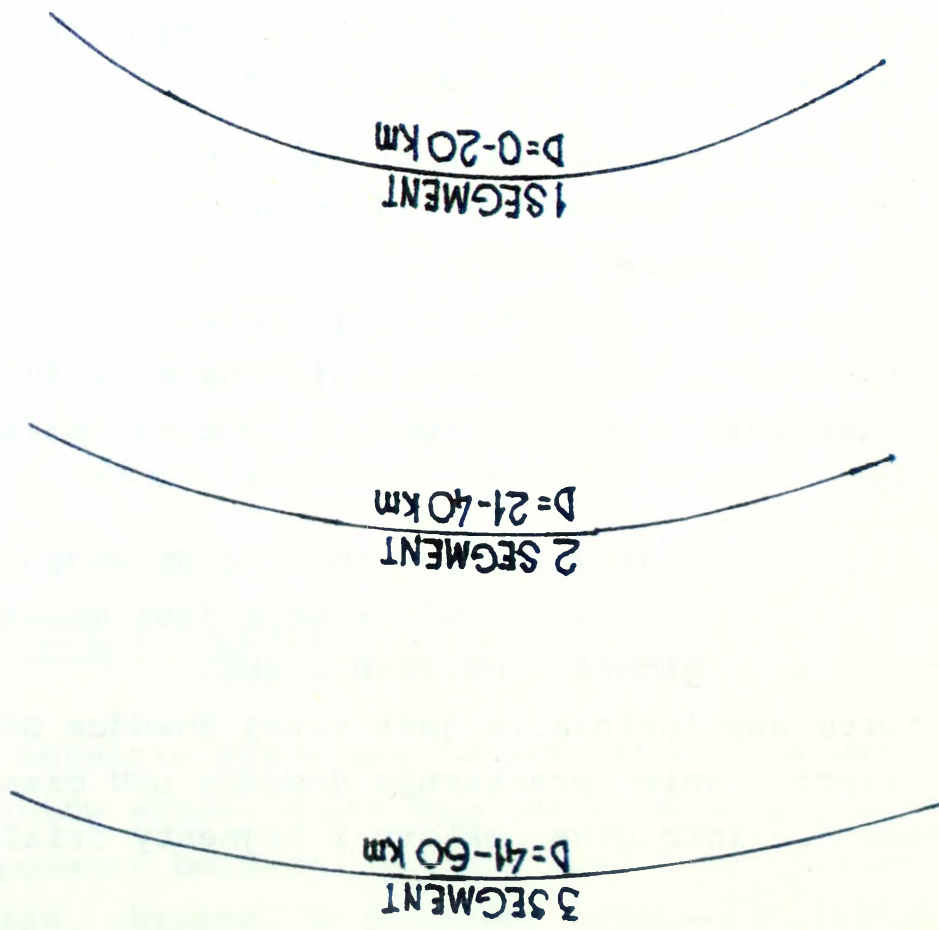
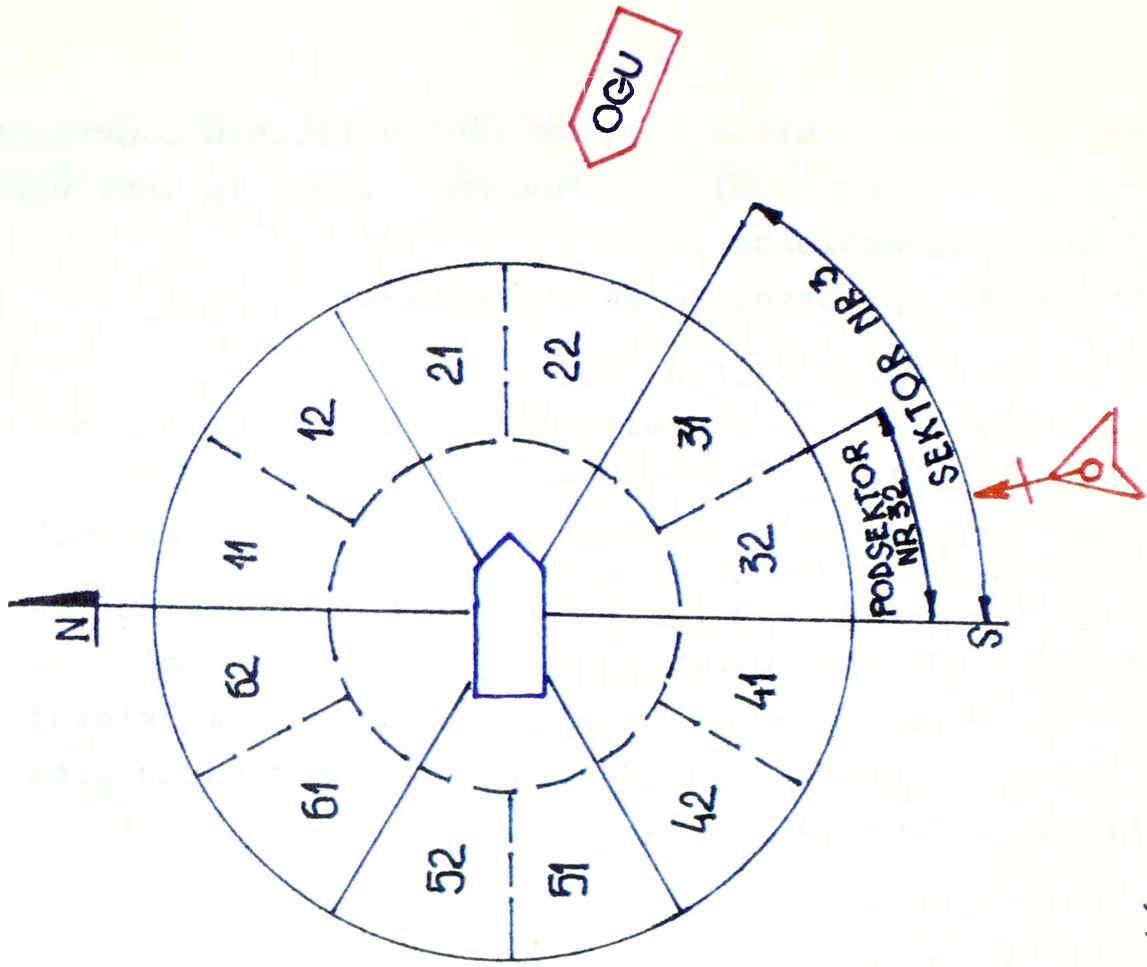
W czasie wspólnych działań LGU i OGU celowym jest stosowanie następujących form działań taktycznych:

- wspólny atak z podziałem na kierunki uderzeń oraz odległości od przeciwnika według sektorów i segmentów;
- podjęcie walki w pierwszej kolejności przez LGU, pod osłoną których OGU dokonują taktycznego rozwinięcia;
- zwalczanie obiektów nawodnych przeciwnika na rubieży pierwszego grupowego uderzenia w wyznaczonym czasie przez połączone siły LGU i OGU.

Powyższe działania taktyczne powinny być prowadzone według wspólnego wyznacznika czasowego "G", którym jest moment dolotu środków rażenia OGU do głównego obiektu ataku.

Organizatorem współdziałania jest tutaj dowódca OGU, który z odpowiednim wyprzedzeniem przekazuje dowódcy LGU czas uderzenia i wyznaczone dla lotnictwa sektory i segmenty działania.

Rys. 5.

Rys. 5. Wyznaczenie sektorów i segmentów

14. Jakie środki rażenia wykorzystuje LMB do zwalczania obiektów nawodnych.

LGU do zwalczania obiektów nawodnych wykorzystuje:

- do obezwładnienia obrony przeciwlotniczej:
 - rakiety kierowania H-25MP o zasięgu do 36 km;
- do niszczenia obiektów nawodnych:
 - rakiety niekierowane dużego kalibru S-24 i S-25;
 - rakiety niekierowane w zasobnikach S-5K i S-8DF;
 - bomby o wagomiarze od 100 do 500 kg

oraz w każdym wariantcie stacje zakłóceń elektronicznych SPS-141 MWGE.

15. Dlaczego LMB powinno zwalczać obiekty nawodne wspólnie z siłami MW.

Najkrótsza odpowiedź na to pytanie mogłaby brzmieć: jest to stosowanie w praktyce zasady skupienia wysiłku wydzielonych sił do wykonania postawionego zadania, jednak chciałbym rozszerzyć nieco odpowiedź.

Doświadczenia z minionych wojen wskazują wprost niezwykle skuteczną skuteczność lotnictwa w walce z okrętami bojowymi - wojna na Pacyfiku, wojna na Oceanie Atlantyckim, gdzie właściwie lotnictwo decydowało o wynikach tych wojen. Prawie 60% zatopionych niemieckich jednostek pływających w czasie II wojny światowej było efektem działań lotnictwa. A na Bałtyku w samym tylko kwietniu 1945 r. samoloty lotnictwa alianckiego zatopiły, bądź zniszczyły na wodach zachodniego Bałtyku co najmniej 14 okrętów nawodnych i 20 okrętów powodnych. W 1945 roku od 1.01. do 8.05. samoloty byłego Związku Radzieckiego wykonały 11.774 loty zatapiając 96 transportowców niemieckich i 69 okrętów bojowych oraz uszkodziły 12 transportowców, co stanowi 177 statków niemieckich. Siły Marynarki Wojennej w tym samym okresie zatopiły, bądź uszkodziły 49 jednostek niemieckich.

Innymi przykładami mogą być: konflikt Falklandzki i wojna na Bliskim Wschodzie, gdzie praktycznie nie było kontaktu ogniowego pomiędzy okrętami przeciwstawnych stron (poza dwoma przypadkami tj. zatopienie krążownika argentyńskiego "GENERAL BELGRANO" i uszkodzenie okrętu podwodnego "SANTA FE"). Przyczyną takiego stanu rzeczy było "długie ramię" lotnictwa, które uniemożliwiało zbliżenie się przeciwstawnych stron na odległość ogniowego oddziaływania.

Doświadczenia te pozwalają postawić tezę, że lotnictwo odgrywa dużą rolę w utrzymaniu panowania na morzu. Aktualne wyposażenie Marynarki Wojennej niemal wymusza wykorzystanie lotnictwa myśliwsko-bombowego do wspólnych działań w celu zwiększenia skuteczności rażenia obiektów nawodnych przeciwnika.

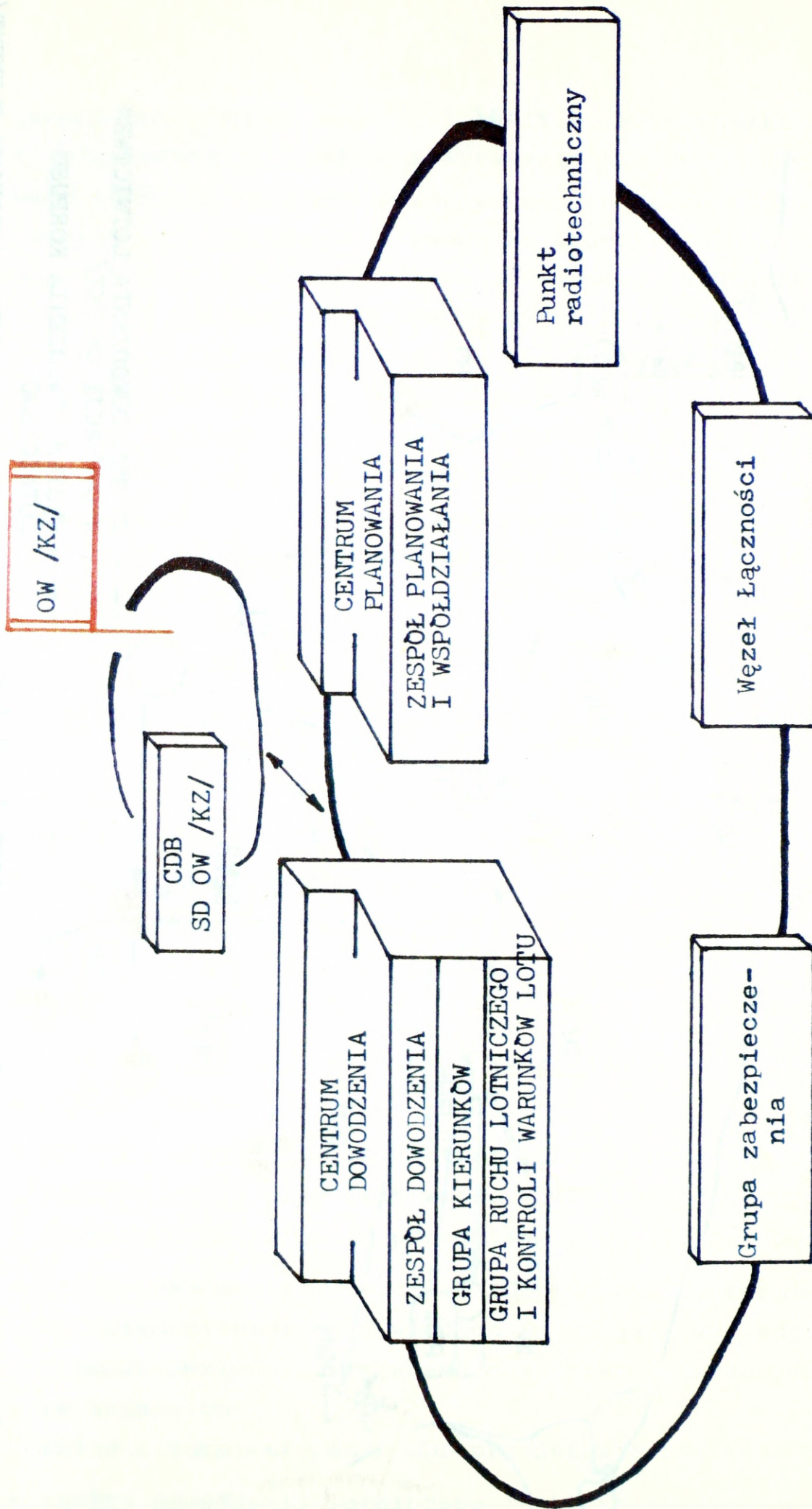
16. Przedstawić system dowodzenia LMB w operacji obronnej.

System dowodzenia lotnictwem (Rys. 6) składa się z dwóch podsystemów, które zapewniają:

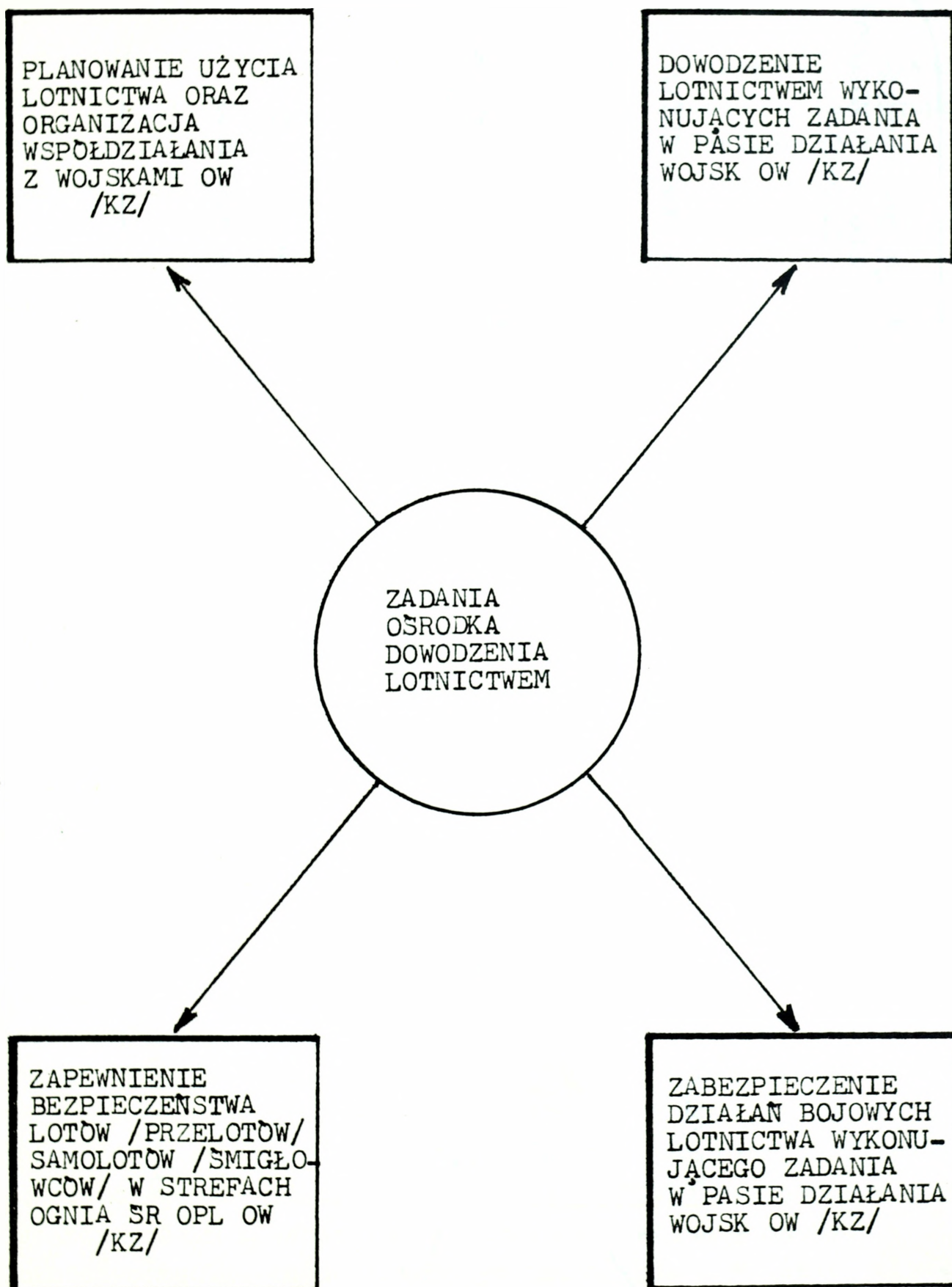
- a) dowodzenie Korpusem Lotniczym, Związkami Taktycznymi i oddziałami lotnictwa;
- b) dowodzenie lotnictwem wykonującym zadania na korzyść wojsk okręgu wojskowego.

Do dowodzenia lotnictwem wydzielonym dla okręgu wojskowego są organizowane:

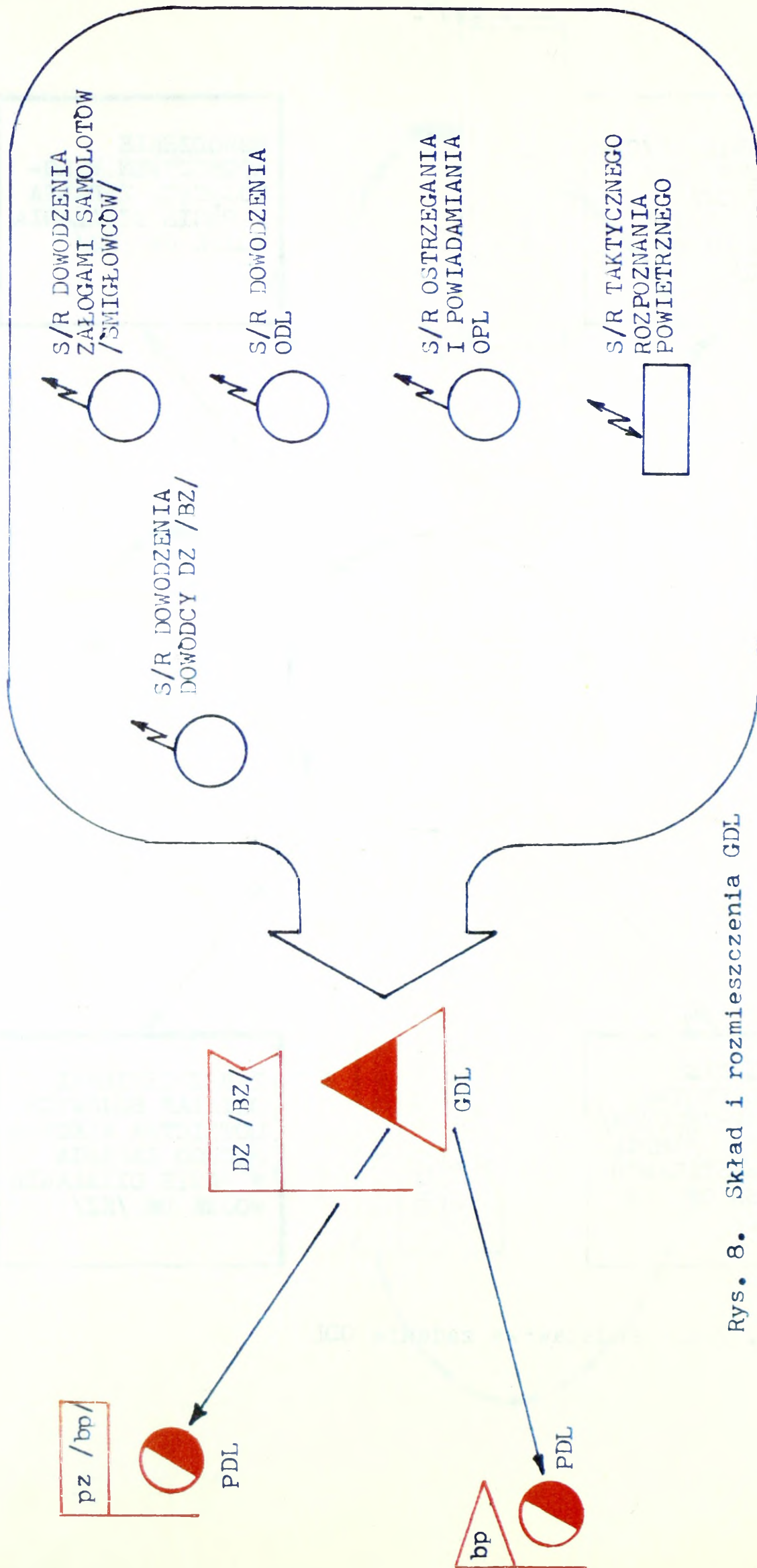
- ośrodek dowodzenia lotnictwem (ODL) dwupołożeniowy, mobilny, rozmieszczony przy stanowisku dowodzenia dowódcy okręgu. Przeznaczenie i skład przedstawia Rys. 7; a zadania Rys. 7a.
- grupy dowodzenia lotnictwem (GDL) mobilne, rozmieszczane w pierwszorzutowych dywizjach, dywizjach wykonujących przeciwuderzenie, brygadach desantowo-szturmowych, wydzielane ze składu ODL.
Skład i rozmieszczenie GDL przedstawia Rys. 8;
- punkty dowodzenia lotnictwem (PDL) rozmieszczone w pułkach pierwszego rzutu i okrętowej grupie uderzeniowej, wydzielane ze składu GDL.

Rys. 7. Rozmieszczenie elementów ODL

Rys. 7 a. Podstawowe zadania ODL

Rys. 8. Skład i rozmieszczenia GDL

Wymienione punkty dowodzenia lotnictwem zapewniają planowanie, dowodzenie oraz bezpieczny przelot samolotów nad ugrupowaniem własnych wojsk podczas realizacji wszystkich etapów operacji obronnej.

17. Scharakteryzować dowodzenie wydzielonymi siłami LMB podczas:

- a) walki o utrzymanie taktycznej i operacyjnej strefy obrony;
- b) wykonania przeciwuderzenia.

Obieg informacji w podsystemie dowodzenia wydzielonymi siłami lotnictwa myśliwsko-bombowego przedstawiony jest na Rys. 9.

Podczas walki o utrzymanie taktycznej i operacyjnej strefy obrony, lotnictwo będzie wykonywać zadanie głównie sposobem na wezwanie z pola walki z gotowości bojowej Nr 1 lub Nr 2. Zapotrzebowanie na działania lotnictwa będą składane z PDL i ODL, skąd po analizie i podjęciu decyzji przez dowódcę ośrodka przekazywany jest sygnał na SD DLMB na zmianę stopnia gotowości bojowej lub start określonej grupy samolotów.

Informacja o fakcie wezwania LMB przekazywana jest równoległe na SD Korpusu Lotniczego. W sygnale tym są zawarte informacje o obiekcie uderzenia. Po starcie dowódca grupy lotniczej nawiązuje łączność radiową z dowódcą centrum dowodzenia ODL, który precyzuje zadanie i przekazuje dowodzenie do GDL. Tutaj następuje przekazanie obiektu działań, a może także nastąpić zmiana zadania i przekazanie dowodzenia do PDL, który wskazuje obiekt działań. Podczas przeciwuderzenia LMB bierze udział w lotniczym zabezpieczeniu: podejścia wojsk; przygotowania ataku; wsparcia ataku i wsparcia nacierających wojsk w głębi. Lotnictwo będzie tu uczestniczyć według planu Naczelnego Wodza, wykorzystując limit dowódcy OW. Będą to działania planowe na rozpoznane obiekty z pełnym zabezpieczeniem zarówno przez lotnictwo rozpoznawcze jak i lotnictwo myśliwskie. Dowodzenie z ODL w zasadzie ograniczać się będzie do realizacji decyzji dowódcy OW zawartej w planie użycia lotnictwa oraz planie współdziałania.

W obronie przeciwlotniczej
każdy rodzaj obrony jest mało skuteczny.
Dopiero suma wszystkich da pewien
odsetek bezpieczeństwa.

Sergiusz ABŻÓŁTOWSKI

płk dypl. pil. Stefan GĄSECKI

UŻYCIE LOTNICTWA MYŚLIWSKIEGO
W OSŁONIE DZIAŁAŃ BOJOWYCH *wojsk*
W STREFIE ODPOWIEDZIALNOŚCI OKRĘGU

S P I S P Y T A Ń - 6

1. Scharakteryzować warunki działań lotnictwa myśliwskiego (LM) w strefie odpowiedzialności POW..... 145
2. Przedstawić możliwości osłony przez LM działań bojowych wojsk lądowych i Marynarki Wojennej (MW) w obronie wybrzeża... 146
3. Przedstawić zadania LM w operacji obronnej okręgu wojskowego i sposoby ich realizacji..... 149
4. Scharakteryzować zadania LM podczas walki o utrzymanie taktycznej i operacyjnej strefy obrony oraz wykonywania przeciwuderzenia..... 154
5. Scharakteryzować organizację dowodzenia LM w osłonie działań bojowych w strefie odpowiedzialności..... 155
6. Omówić zasadnicze problemy współdziałania LM i wojsk OPL w osłonie strefy odpowiedzialności okręgu..... 157

1. Scharakteryzować warunki działań lotnictwa myśliwskiego w strefie odpowiedzialności Pomorskiego Okręgu Wojskowego.

Obszar POW w zasadzie pokrywa się z wyznaczonym rejonem obrony 2 KOP.

W przypadku konfliktu zbrojnego między krajami sąsiednimi a Polską, wojska i obiekty rozmieszczone na terenie POW w poważnym stopniu będą narażone na uderzenia z powietrza. Uderzenia te mogą być wykonane nie tylko przez strategiczne środki napadu, lecz także przez lotnictwo taktyczne działające z lotnisk jak i lotniskowców. Najliczniejsze jest lotnictwo taktyczne. Należy sądzić, że w najbliższych latach sytuacja w tym względzie nie ulegnie zmianie, a parametry lotniczo-taktyczne sprzętu będą wyższe i lepsze. Lotnictwo taktyczne może oddziaływać na wszystkie obiekty POW nawet wykonując lot na małej wysokości. Działając na małej wysokości (60-300 m) może wykonać uderzenia na około 90% najważniejszych obiektów gospodarczych, komunikacyjnych i wojskowych w granicach RP.

Jednym ze środków oddziaływania przeciwnika będą ponadto desanty morskie i powietrzne.

Rejon Polski broniony przez POW jest pod względem infrastruktury dobrze przygotowany do wykonania zadań przez lotnictwo. Na przygotowanie to składa się:

- rozbudowana sieć lotnisk stałych i zapasowych umożliwiających rozśrodkowanie lotnictwa i skupienie głównego wysiłku na zagrożonych kierunkach;
- przygotowane drogowe odcinki lotniskowe (DOL);
- stosunkowo dobrze rozbudowana sieć naziemnych radiolokacyjnych posterunków wykrywania i naprowadzania WLOP, uzupełniona systemem brzegowych stacji radiolokacyjnych MW oraz system wojsk OPL.

Sytuacja ta daje możliwość zgrupowania do 300 samolotów (przy bazowaniu na jednym lotnisku jednej eskadry) oraz pozwala na sprawne i ciągłe dowodzenie.

2. Przedstawić możliwości osłony przez lotnictwo myśliwskie (LM) działań bojowych wojsk lądowych i Marynarki Wojennej w obronie wybrzeża.

Analizując możliwe zagrożenia wojsk i obiektów rozmieszczonych w strefie odpowiedzialności POW należy stwierdzić, że jednym z głównych czynników będzie zagrożenie uderzeniami z powietrza. Wynika to z powszechnie znanego poglądu dowództw państw sąsiadujących z RP potwierdzonych doświadczeniami wojen lokalnych i prowadzonych ćwiczeń, że z chwilą wybuchu wojny lub konfliktu, rozpoczęta zostanie zaczepna strategiczna operacja powietrzna. W tej sytuacji jednym z zasadniczych warunków pomyślnego przeprowadzenia operacji obronnej będzie zapewnienie skutecznej osłony wojsk i obiektów przed rozpoznaniem i uderzeniami środków napadu powietrznego przeciwnika. Obrona wojsk i obiektów na terenie POW będzie więc głównym zadaniem sił i środków OP (w tym i lotnictwa myśliwskiego) głównie ze składu 2 KOP. Wynika to z ich przeznaczenia i zadań jakie spełniają w systemie obrony powietrznej kraju. W tej sytuacji zagrożeniu z powietrza może przeciwstawić się tylko dobrze zorganizowany, o wysokiej gotowości system obrony, którego pierwszoplanowym zadaniem będzie odparcie zmasowanych raketowo-lotniczych uderzeń nieprzyjaciela z dowolnego kierunku, a głównie od strony Morza Bałtyckiego. Rejon działań bojowych nad morzem 2 KOP pokrywa się ze strefą operacyjną MW RP. Lotnictwo myśliwskie (LM) wykonując swoje zadania będzie działać jednocześnie na rzecz obrony rejonów bazowania MW i jej działań na morzu.

Analizując wnioski z oceny zagrożenia zwłaszcza wynikające ze składu i możliwości sił powietrznych przeciwnika oraz prawdopodobnego sposobu ich działań należy stwierdzić, że:

- obszar morski stwarza przeciwnikowi dogodne warunki skrytego podejścia do osłanianych obiektów na wybrzeżu i sprzyja dokonywaniu nalotów w głąb kraju;
- głównymi obiektami uderzeń ŚNP przeciwnika w rejonie obrony nadmorskiego korpusu OP będą między innymi siły i środki MW w strefie operacyjnej, porty i bazy morskie, siły i środki

- przegrupowujących się wojsk lądowych;
- przeciwnik będzie niszczył siły i środki OP rozmieszczone w rejonie wybrzeża morskiego zarówno podczas wykonania uderzeń na obiekty wybrzeża, jak i w czasie przelotu w głąb kraju;
 - siły i środki OP zwłaszcza 2 KOP będą zmuszone do prowadzenia intensywnych działań od początku konfliktu zbrojnego.

Wymienione wyżej uwarunkowania decydują o roli i znaczeniu OP tego rejonu, zmuszają do stałego utrzymywania wysokiego stanu gotowości bojowej sił i środków OP ugrupowanych nad morzem i wzdłuż granic lądowych oraz przygotowania ich do prowadzenia działań w różnej sytuacji operacyjnej. Skuteczna walka z ŚNP przeciwnika jest w dużym stopniu uzależniona od wczesnego ich wykrycia. W związku z tym koniecznym jest:

- maksymalne zwiększenie zasięgu pola radiolokacyjnego wykrywania celów powietrznych zwłaszcza na małych i bardzo małych wysokościach;
- możliwie dalekie wysunięcie przedniej granicy strefy osłony powietrznej w celu zapewnienia swobody działań sił MW, WR, OP i OPL;
- utrzymanie ścisłego współdziałania lotnictwa OP z siłami OPL MW i wojsk lądowych.

Aktualnie istniejące pole radiolokacyjne oparte o rozwiniętą sieć posterunków naziemnych zapewnia wykrycie i śledzenie celów powietrznych wykonujących lot na małych wysokościach (100-300 m) w odległości 15-58 km od granicy państwowej i 25-72 km nad morzem od linii brzegowej.

Na wysokościach średnich (3000-6000 m) odległość ta wynosi 130-170 km. Biorąc pod uwagę te odległości wykrycia należy stwierdzić, że od momentu wykrycia celu powietrznego wykonującego lot z prędkością 780 km/h, do przekroczenia przez niego granicy państwowej upływa 1-6 minut w przypadku - gdy cel wykonuje lot na małej wysokości i 10-13 minut - gdy wykonuje lot na średniej wysokości.

W przypadku wykonywania nalotów na małej wysokości możliwe rubieże wprowadzenia do walki samolotów myśliwskich dyżurujących w strefach przebiegają w odległości ok. 60 km od linii brzegowej.

Natomiast z dyżurownia na lotniskach ... w tej odległości od linii brzegowej można samoloty myśliwskie wprowadzić do walki tylko na cele wykonujące lot powyżej 3000-4000 m. W odniesieniu jednak do celów wykonujących lot na małej wysokości możliwa rubież wprowadzenia do walki będzie przebiegać już nad własnym terenem na głębokości 20-30 km od linii brzegowej.¹ W sprzyjających warunkach można powiększyć odległość wykrycia celów powietrznych nad morzem, wysuwając okręty dozoru radiolokacyjnego na kierunki spodziewanych nalotów. Na okrętach tych powinny być rozwinięte punkty naprowadzania i dowodzenia LM. W zależności od rejonu rozmieszczenia okrętów dozoru radiolokacyjnego rubież wykrycia celów powietrznych może być przesunięta nawet na odległość 140-200 km od linii brzegowej, a tym samym przesunie się MRWW. Jednak radykalną poprawę w zakresie rozpoznania radiolokacyjnego i zdecydowane zwiększenie głębokości pola wykrywania i naprowadzania można uzyskać przez zastosowanie powietrznych punktów wykrywania i naprowadzania.

Nierozwiązanie tego problemu daje płytką informację radiolokacyjną szczególnie na małej wysokości, a w związku z tym zdecydowanie przesunąć możliwą rubież wprowadzenia do walki myśliwców na linię brzegową. Powoduje to automatycznie przejęcie przez wojska rakietowe głównego ciężaru walki z ŚNP przed dolotem do wybrzeża, a działania LM będą prowadzone w głębi obrony (25-30 km) od linii brzegowej.

Płytkie pole radiolokacyjne, utrudnia nie tylko zwalczanie celów powietrznych przez LM, ale utrudnia również dowodzenie, a także ogranicza możliwości WR. Zmusza również do organizowania działań w taki sposób, aby LM mogło działać bez ograniczeń, poza strefą ognia wojsk rakietowych. Bowiem tylko w taki sposób można wykorzystać pełne możliwości manewrowe i ogniowe lotnictwa. Do osiągnięcia zadawalającej skuteczności systemu OP podczas takiego prowadzenia działań konieczne jest posiadanie nowej generacji zarówno naziemnych środków walki jak i samolotów myśliwskich oraz udoskonalonych środków rozpoznania i dowodzenia.

¹ Obliczeń powyższych dokonano z wykorzystaniem programu RUBIEŻ, a wyniki obliczeń przedstawiono w załączniku.

3. Przedstawić zadania LM w operacji obronnej okręgu wojskowego i sposoby ich realizacji.

Zasadniczym przeznaczeniem korpusu OP jest obrona wojsk i obiektów położonych w wyznaczonym rejonie przed rozpoznaniem i uderzeniami z powietrza.

Wynika stąd zakres i charakter jego zadań bojowych, które są ciągle aktualizowane i dostosowywane do zmieniającej się sytuacji operacyjno-taktycznej. Podstawowe zadania bojowe Korpusu OP to:

- osłona przed rozpoznaniem i uderzeniami z powietrza wojsk oraz obiektów wojskowych i administracyjno-gospodarczych znajdujących się w wyznaczonym rejonie obrony KOP;
- niedopuszczenie do przelotu środków napadu powietrznego w głąb Polski na wyznaczonym kierunku i odcinku.

Zadania podstawowe KOP wykonuje z reguły całością sił, we współdziałaniu z sąsiednimi związkami OP oraz siłami i środkami innych rodzajów sił zbrojnych i wojsk. Generalnie należy przyjąć, że działania KOP będą powiązane bezpośrednio z działaniami wojsk okręgu wojskowego i marynarki wojennej. Należy więc pamiętać, że z punktu widzenia charakteru zadań bojowych korpusu OP, jednym z najważniejszych i najtrudniejszych problemów będzie umiejętne łączenie osłony obiektów, mających istotne znaczenie dla funkcjonowania całych sił zbrojnych i państwa, z osłoną wojsk prowadzących operację obronną. Jednym z najważniejszych środków OP realizujących tą osłonę będzie LM. Szczególnie trudne warunki wykonania przez LM zadania osłony wystąpią w początkowym okresie wojny, ponieważ:

- walka z ŚNP przeciwnika będzie odbywała się w warunkach realizacji zadań związanych z mobilizacyjnym rozwinięciem własnych sił;
- nie wszystkie środki OP (zwłaszcza środki OPL wojsk lądowych i MW) będą już w pełni powiązane z systemem OP KOP;
- LM, tak jak i inne środki OP, będzie intensywnie zwalczane przez przeciwnika (zwłaszcza przez jego lotnictwo taktyczne i środki bezpilotowe);

- wystąpi konieczność, zwłaszcza w przewidywanych okresach wykonania przez przeciwnika zmasowanych nalotów, ciągłego dyżurowania stosunkowo dużych sił LM w powietrzu.

Realizując obronę powietrzną strefy odpowiedzialności POW wojska OP wraz z LM w pierwszej kolejności biorą udział w obronnej operacji powietrznej.

Dla LM udział w obronnej operacji powietrznej jest zadaniem priorytetowym, bo od rezultatów tej operacji w dużym stopniu zależy przebieg lądowej i morskiej operacji obronnej. Skuteczność zwalczania ŚNP przeciwnika, a tym samym i realizacji zadania osłony wojsk i obiektów rozmieszczonych w rejonie obrony POW, zależy nie tylko od ilości zaangażowanych sił i środków, ale również od przyjętych form organizacji obrony. Uwzględniając specyficzne warunki nadmorskiego KOP naskuteczniejszymi formami obrony będą: obrona strefowa i obrona strefowo-obiektowa.

Głównym celem obrony strefowej jest niedopuszczenie do przelotu ŚNP przeciwnika w głąb obrony z określonego kierunku i na wyznaczonym odcinku oraz zadanie przeciwnikowi strat w odpowiednim miejscu i czasie. Obrona ta jest więc pośrednią obroną grup obiektów położonych w wybranym rejonie. Może być na przykład podstawową formą osłony wojsk lądowych ugrupowanych wzdłuż określonej rubieży (w pasie obrony) traktowanych jako zespół obiektów stanowiących jedną całość. W wariacie tym zakłada się mieszane ugrupowanie bojowe dywizjonów rakietowych (baterii) w 2-3 rzuty na głównym kierunku i odcinku (pasie) obrony. Tworzy się w ten sposób wielowarstwową strefę ognia wojsk rakietowych.

LM należy ugrupować w 2-3 rzuty zapewniając mu możliwość zwalczania ŚNP na podejściach do rejonu obrony oraz ciągłość oddziaływania na przeciwnika poza strefą ognia rakiet plot. Pierwszy rzut, około 10-15% LM, to samoloty dyżurujące w strefach, przeznaczone do zwalczania samolotów przeciwnika przed strefą ognia WR, głównie samolotów WRE, rozpoznania oraz wiązania walką myśliwców osłony.

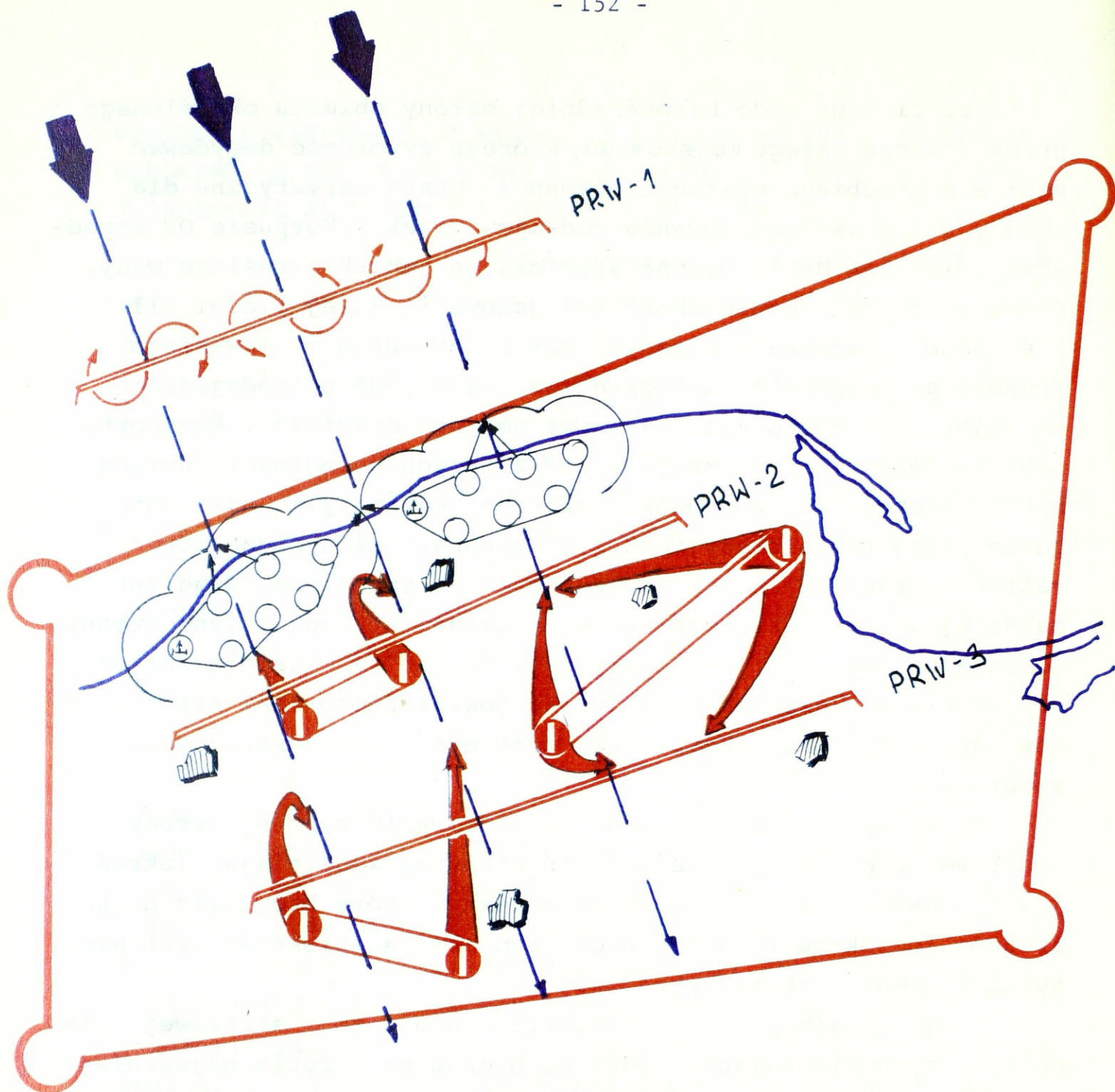
Drugi rzut - zwalczanie samolotów uderzeniowych przeciwnika po przejściu strefy ognia WR, około 50% LM.

Trzeci rzut - do bezpośredniej osłony obiektu określonego przez dowódcę okręgu wojskowego, którego żywotność decydować będzie o przebiegu operacji obronnej. Charakterystyczne dla obrony strefowej ugrupowanie rodzajów wojsk w Korpusie OP przedstawia rysunek Nr.1. Obrona strefowa ma jednak określone wady. Podstawową jest konieczność zaangażowania dużej ilości sił i środków - zarówno naziemnych jak i lotnictwa myśliwskiego. Ponadto aby zapewnić skuteczne zwalczanie ŚNP na podejściach do rejonu obrony korpusu, a nawet na jego granicach, konieczne jest zapewnienie informacji o ŚNP z dużych odległości. Wymaganiem to szczególnie w wypadku wykorzystywania tylko naziemnych posterunków radiolokacyjnych i w warunkach silnych zakłóceń radioelektronicznych nie zawsze może być spełnione. Stąd też bardziej celowym, szczególnie w aktualnej sytuacji, jest organizowanie obrony strefowo-obiektowej. Obrona ta w zależności od przewidywanych działań przeciwnika powietrznego oraz sił i środków jakimi dysponuje Korpus OP, może być organizowana dwoma sposobami.

Pierwszy sposób polega na organizowaniu typowej obrony strefowej w całym rejonie działań korpusu, wydzielając (określając) jednak w tym rejonie ważne obiekty, które broni się bezpośrednio (obiektowo). W wariacie tym obrona obiektowa jest więc tylko elementem obrony strefowej.

Drugi sposób polega na organizowaniu obrony strefowej tylko na wybranych kierunkach i odcinkach oraz na osłonie najważniejszych obiektów.

Wariantowanie obrony strefowo-obiektowej może również wynikać z koncepcji użycia rodzajów wojsk korpusu OP. Wariant obrony strefowo-obiektowej przedstawia rysunek Nr 2. Analizując możliwy charakter działań bojowych, zadania oraz możliwości bojowe 2 KOP można przyjąć, że podstawową formą obrony korpusu będzie obrona strefowo-obiektowa. Pozwala ona na racjonalne wykorzystanie sił i środków oraz łączy koncentrację wysiłku na głównych kierunkach i rubieżach zagrożenia z osłoną najważniejszych obiektów.

RYSLINEK NR 1.

OBRONA STREFOWA / WARIANT /

4. Scharakteryzować zadania LM podczas walki o utrzymanie taktycznej i operacyjnej strefy obrony oraz wykonywania przeciwuderzenia.

Związki taktyczne i oddziały wojsk lądowych, z punktu widzenia OP, są specyficznymi obiektami osłony. Charakteryzują się stosunkowo dużą zmiennością położenia i czasową ważnością poszczególnych elementów ich ugrupowania. Szczególnie dotyczy to wojsk przegupowujących się, zwłaszcza w rejonach węzłów komunikacyjnych i przepraw, a także wykonujących przeciwuderzenie (lub inne zwroty zaczepne).

Z tych względów zadania korpusu OP dotyczące osłony wojsk mogą być formułowane w sposób ogólny np. osłaniać wojska w określonym rejonie ich zgrupowania, osłaniać wojska w czasie wykonywania przez nie określonego zadania np. przeciwuderzenia. W tej sytuacji szczegóły tych zadań - czas, miejsce i priorytety osłony wojsk - będą uzgodnione przez dowódcę KOP z dowódcami (szefami OPL) OW (KZ). Wymaga to bezpośredniego wiązania zadań realizowanych przez KOP z działaniami bojowymi wojsk OW (KZ).

W początkowym okresie wojny, a więc gdy wojska OW będą prowadziły walkę o utrzymanie taktycznej strefy obrony, KOP będzie zasadniczymi siłami realizował zadania w ramach obronnej operacji powietrznej, której celem jest zadanie nieprzyjacielowi powietrznemu maksymalnych strat i niedopuszczenie do wywalczenia przez niego panowania w powietrzu. W tej sytuacji LM KOP będzie głównie wykorzystywane w czasie odpierania zmasowanych uderzeń ŚNP przeciwnika, głównie poza strefą ognia WR. Zasadniczym sposobem działań będzie zwalczanie samolotów przeciwnika z dyżurów w powietrzu, potęgowane uderzeniami sił dyżurnych na lotniskach w gotowości bojowej nr 1 i 2. Charakterystycznym będzie w tym okresie, zwłaszcza podczas odpierania nalotów zmasowanych, wprowadzenie do walki większości, a nawet całości sił LM, w stosunkowo krótkim okresie czasu. Siły te będą wprowadzane do walki planowo w wydzielonej strefie na określonych kierunkach (rubieżach). Generalnie LM będzie zwalczało głównie duże grupy lotnictwa uderzeniowego, które pokonały strefę ognia WR i naziemnych środków obrony OPL. Stąd głównymi obiektami, które będą osłaniane przez LM, będą wojska i obiekty rozmieszczone głównie w strefie

operacyjnej. Nie wyklucza się wykonywania uderzeń szturmowych, ale może to być realizowane niewielkim wysiłkiem (1-2 eskadr), głównie w sytuacji zmniejszenia intensywności nalotów przez przeciwnika.

Podczas wykonywania przeciwuderzenia LM musi zapewnić również osłonę lotnictwu uderzeniowemu KL wykonującemu uderzenia na obiekty w głębi obrony przeciwnika jak również osłonę śmigłowców szturmowych i transportowych podczas wysadzania desantów.

Z przedstawionych rozważań wynika, że w początkowym okresie wojny prawie cały wysiłek LM KOP będzie wykorzystany do osłony wojsk i obiektów rozmieszczonych w strefie odpowiedzialności POW, a zwłaszcza położonych w strefie operacyjnej.

5. Scharakteryzować organizację dowodzenia LM w osłonie działań bojowych w strefie odpowiedzialności.

Dowodzenie siłami i środkami OP podczas odpierania nalotów przeciwnika przebiega w szczególnych warunkach. Charakteryzują się one wyjątkowo krótkim czasem na powzięcie decyzji i przekazanie zadań ogniowych wykonawcom, dużą dynamiką działań bojowych i szybkimi zmianami w sytuacji powietrznej, niepełnymi informacjami o przeciwniku w powietrzu, których aktualność i wiarygodność jest ograniczona przez stosowanie zakłóceń radioelektronicznych, szerokim zastosowaniem przez ŚNP przeciwnika różnych sposobów przeciwdziałania obronie powietrznej.

Czynniki te wywierają zasadniczy wpływ na decyzję o odparciu nalotu i jej realizację przez wykonawców. Przy tym najbardziej kontrowersyjnym zagadnieniem jest dowodzenie siłami i środkami OP o różnej organizacyjnej podległości oraz ich współdziałanie w toku odpierania nalotów ŚNP przeciwnika. Doświadczenia wskazują, że scentralizowane dowodzenie (kierowanie ogniem) wymaga spełnienia następujących warunków:

- jednolitej interpretacji sytuacji powietrznej;
- osiągnięcia wymaganej głębokości strefy rozpoznania (zapewniającej powzięcie decyzji i terminowe postawienie zadań

ogniowych);

- znajomość aktualnego położenia i stanu gotowości bojowej podległych środków OPL;
- sprawnie funkcjonujące i odporne na zakłócenia systemy łączności.

Przeprowadzona analiza prawdopodobnego charakteru działania ŚNP przeciwnika, możliwości bojowe sił i środków OP, a także możliwości SD (PD) w zakresie zabezpieczenia terminowego wykrycia celów powietrznych i stawiania zadań ogniowych jednoznacznie wskazują na to, że w aktualnej sytuacji bardzo trudno będzie spełnić powyższe warunki ponieważ:

- większość ŚNP podczas wykonywania pierwszego i kolejnych zmasowanych uderzeń będzie pokonywało OPL od strony morza na małych i bardzo małych wysokościach;
- informacje o celach otrzymywane z sieci powiadamiania będą opóźnione i znacznie uogólnione;
- głębokość strefy wykrywania w większości wypadków nie zabezpieczy czasu niezbędnego do postawienia zadań ogniowych i reakcji ogniowej podległych środków OP;
- różnorodność środków powoduje, że mają one zróżnicowane parametry taktyczno-techniczne i możliwości bojowe.

Powyższe uwarunkowania uniemożliwiają często scentralizowane kierowanie poszczególnymi siłami i środkami OP. Wydawałoby się, iż istniejący system OP, oparty na systemie PłSD i wyższych SD zapewnia niezbędny zbiór, opracowanie, wydanie informacji o celach powietrznych oraz dowodzenia aktywnymi środkami walki. Dotychczasowy system ma kilka wad, a przede wszystkim tę, iż nie nadąża za szybko zmieniającą się sytuacją na polu walki i jest systemem stacjonarnym. Ponadto był organizowany w czasach wspólnego systemu OP państw UW, dysponując niezbędnym wyprzedzeniem czasowym pozwalającym stawiać siły i środki obrony w odpowiednie stopnie gotowości bojowej. Dotychczasowy system dowodzenia może spełniać swoją rolę tylko w czasie odpierania pierwszych zmasowanych uderzeń. W późniejszych etapach działań niezbędne jest dysponowanie ruchomymi stanowiskami dowodzenia, maksymalnie zbliżonymi do SD

wojsk OPL od szczebla taktycznego do operacyjnego, a co najważniejsze muszą być jednoznacznie określone zasady odpowiedzialności w rejonie działań bojowych wojsk lądowych. Propozycje zmodyfikowania systemu dowodzenia i współdziałania przedstawia rys. Nr3.

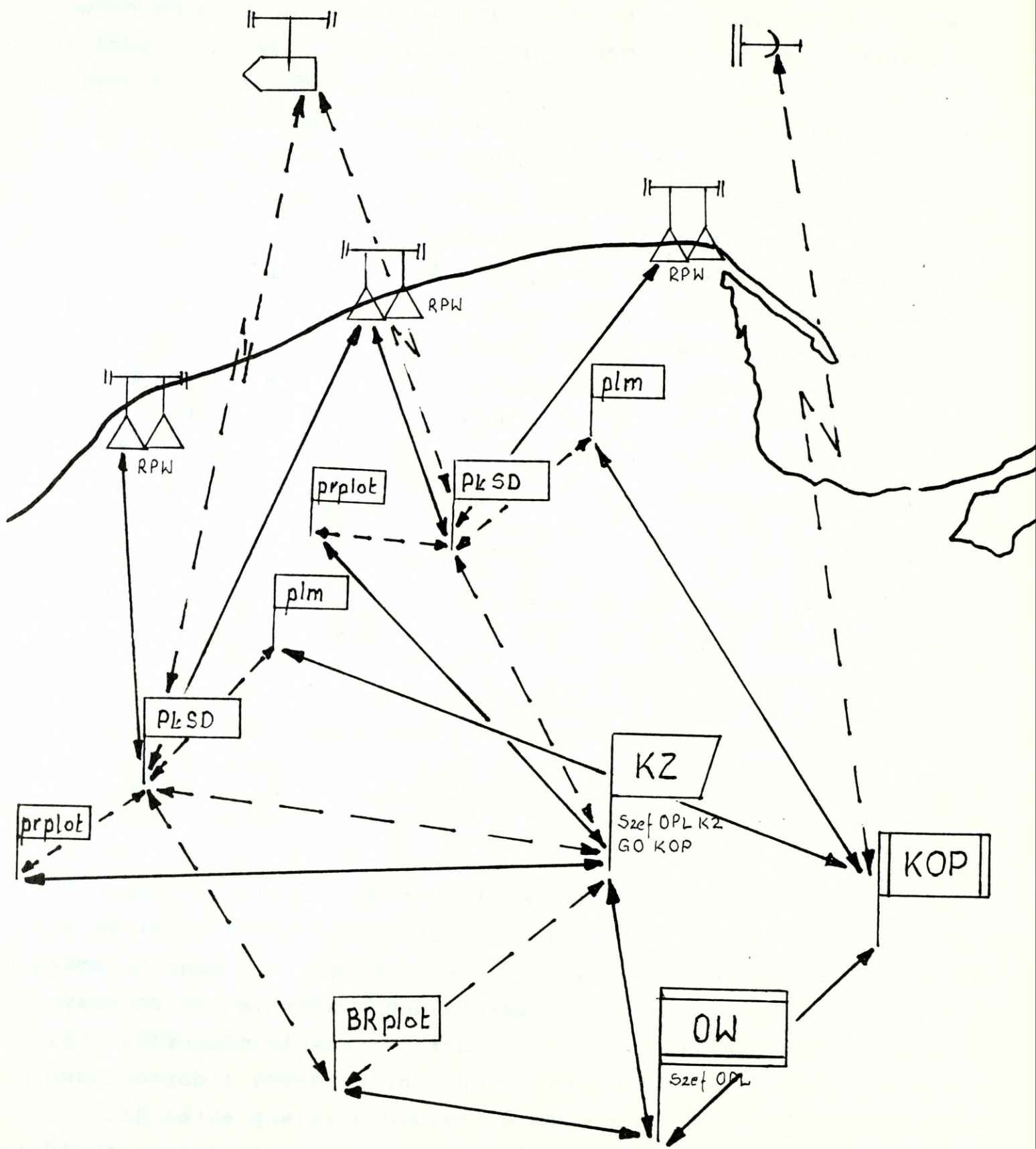
Podstawą sprawnego dowodzenia LM i wykorzystania jego możliwości bojowych jest system łączności. Obecny oparty o stawianie zadań bojowych pułkom lotnictwa myśliwskiego odbywa się głównie za pośrednictwem łączy telefonicznych. System ten może być nie do wykorzystania po jednej lub dwóch dobach walki. Wychodząc z podstawowego założenia, że jednym z podstawowych celów działań KOP, a w tym LM jest stworzenie warunków do wykonania zadania przez wojska lądowe, dowodzenie LM musi zapewnić sprawne nim dowodzenie tak aby działalność LM była podporządkowana głównemu zadaniu wojsk lądowych czy marynarki wojennej. Koniecznością więc staje się ciągłe doprowadzanie do istniejącego SD KOP (PłSD) informacji o sytuacji wojsk lądowych, o decyzjach dowódcy OW, zarządzeniach szefa OPL OW tak aby dowódca KOP nie rozpraszał wysiłku, a skupiał go na najważniejszych kierunkach, rejonach i obiektach.

6. Omówić zasadnicze problemy współdziałania LM i wojsk OPL w osłonie strefy odpowiedzialności okręgu.

Z poprzednich rozważań wynika, że działania LM oraz naziemnych środków OPL w poszczególnych etapach działań, w większości wypadków odbywać się będą we wspólnej strefie. Wymaga to dokładnego określenia zasad współdziałania doprowadzenia ich do wszystkich wykonawców i ścisłego przestrzegania w trakcie odpierania nalołów ŚNP, a także dokonywania niezbędnych korekt i doprowadzenia nowych ustaleń do wykonawców w przypadku zmiany sytuacji. W dotychczasowej praktyce ćwiczeń podstawowym sposobem współdziałania we wspólnej strefie był przydział celów do zwalczania przez poszczególne rodzaje wojsk.

Doświadczenia wojen lokalnych i przewidywane warunki możliwego konfliktu, wskazują jednak na konieczność przewartościowania

ORGANIZACJA DOWODZENIA I WSPÓŁDZIAŁANIA LM KOP I WOJSK OPL OW. /WARIANT/.

RYСУNEK NR-3.

- > DOWODZENIE LM i OPL w UKŁADZIE ORG. PODLEGAŁOŚCI
- - - - -> WSPÓŁDZIAŁANIE OPERACYJNE LM i WOPL

stosowanych sposobów współdziałania, na korzyść podziału zwalczanych celów w/g wysokości.

Działanie we wspólnej strefie jest szczególnie groźne gdyż może przynieść wysokie straty LM od ognia wojsk własnych, zwłaszcza przy działaniu na wysokościach poniżej 3000 m, w strefie ognia większości naziemnych środków OPL (działek przeciwlotniczych i kierowanych indywidualnych rakietowych środków przeciwlotniczych). W tej sytuacji koniecznym wydaje się zdecydowany podział wysokości w czasie od operacyjnego rozwijania wojsk do ich pełnego rozwinięcia na nakazanych rubieżach obrony. W następnym etapie tj. prowadzenia walk obronnych przygotowania i prowadzenia przeciwuderzeń możliwe jest wykorzystywanie LM w oddzielnych strefach tzn. poza rubieżą rozwinięcia drugorzutowych baterii i dywizjonów przeciwlotniczych pocisków kierowanych. Nie uniknie się jednak działań we wspólnej strefie, dlatego też niezbędnym jest wykonanie przedsięwzięć planistycznych ustalających w strefach ognia wojsk rakietowych korytarze przelotu, sektory działań poszczególnych pododdziałów, w których może działać lotnictwo np. po ich obezwładnieniu lub też w czasie odtwarzania gotowości do prowadzenia walki.

Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że organizacja działań LM i aktywnych środków walki wojsk OPL stanowi bardzo poważny problem. Dotyczy to zwłaszcza zapewnienia bezpieczeństwa lotów własnemu lotnictwu zarówno uderzeniowemu jak i myśliwskiemu, które po wykonaniu zadania może się znaleźć w strefach ognia WRiA na nieplanowanej wysokości z najmniej spodziewanego kierunku.

W przewidywaniach operacyjnych
należy umiejętnie łączyć rozwój sytuacji
na lądzie z sytuacją w powietrzu, a na
kierunku nadmorskim z sytuacją na
morzu oraz skutkami obustronnych
oddziaływań środkami WRE.

Kazimierz NOŻKO.

Kmdr por. Jerzy PATZ

KONCEPCJA UŻYCIA MW RP W OBRONIE WYBRZEŻA
MORSKIEGO, WE WSPÓLDZIAŁANIU Z WOJSKAMI
LĄDOWYMI I LOTNICTWEM.

S P I S P Y T A Ń - 7

1. Ocenić naturalne warunki prowadzenia działań bojowych w basenie Morza Bałtyckiego.....	163
2. Wyjaśnić znaczenie pojęć: "obrona wybrzeża morskiego" i "operacja przeciwdesantowa".....	165
3. Przedstawić zadania MW w operacji przeciwdesantowej na Bałtyku.....	168
4. Przedstawić zadania w obronie przeciwdesantowej wybrzeża.....	169
5. Ocenić możliwości sił MW w realizacji zadań.....	169
6. Przedstawić główne problemy współdziałania MW z wojskami lądowymi i lotnictwem.....	172
7. Omówić działanie sił MW w operacji przeciwdesantowej.....	175
8. Omówić działanie sił MW w obronie przeciwdesantowej.....	179
9. Przedstawić system dowodzenia siłami MW podczas zwalczania desantu morskiego na morzu i lądzie.....	180
10. Wskazać kierunki doskonalenia sił MW dla efektywniejszego udziału w obronie wybrzeża.....	182

1. Ocenić naturalne warunki prowadzenia działań bojowych w basenie Morza Bałtyckiego i na wybrzeżu RP.

Bałtyk jest morzem zamkniętym, wciśniętym głęboko w kontynent europejski. Pełni rolę ogniwa łączącego północno i środkowo-europejski TDW. Jest to ważny strategiczno-operacyjny rejon, w którym w razie konfliktu zbrojnego lub wojny, będą aktywnie wykorzystane siły nawodne i podwodne oraz lotnictwo.

Morze to ma wiele cech szczególnych, które powodują, że różni się ono zdecydowanie od otwartego oceanu. Cechy te będą miały duży wpływ na charakter działań bojowych na morzu, w tym również na wszelkiego rodzaju działania desantowe. Do czynników geograficznych zalicza się: położenie geograficzne morza, jego kształt, wielkość i konfiguracja linii brzegowej. Położenie geograficzne określa przeważający typ klimatu i długość ciemnego okresu doby.

Morze Bałtyckie leży pomiędzy 54-66 stopniem szerokości geograficznej północnej. Ciemny okres doby w styczniu wynosi około 14 godzin na szerokości 54° i 18 godzin na szerokości 66° . Długość ciemnego okresu doby w połączeniu z niewielkimi odległościami sprzyja prowadzeniu działań bojowych szczególnie przez tę stronę, która nie posiada silnego lotnictwa. Jednak w czerwcu noc na szerokości 54° N trwa około 5 godzin, a na szerokości 66° N tylko jedną godzinę. Dlatego też siły morskie działające w miesiącach letnich potrzebują osłony lotniczej.

Istotne znaczenie dla prowadzenia działań bojowych mają stosunkowo małe wymiary morza: z północy na południe 750 mil morskich (1 mila morska równa jest 1852 m), ze wschodu na zachód 350 mil morskich. Powoduje to, że odległości między ważnymi punktami są niewielkie. Na przykład odległość między pływ TARAN a GDAŃSKIEM wynosi około 55 mil morskich, a wyspa BORNHOLM jest położona tylko 50 mil morskich od polskiego wybrzeża. Pozwala to na efektywne wykorzystanie wszystkich typów śmigłowców i samolotów w działaniach desantowych oraz średnich i dużych okrętów desantowych (ODS, ODD) sposobem "brzeg-brzeg". Stosunkowo krótkie czasy przelotu pozwalają na wykorzystanie różnego typu SNP. Sprzyja to osiągnięciu zaskoczenia taktycznego

(szczególnie przy lotach na małej wysokości).

Niewielkie odległości dają również określone możliwości osiągnięcia faktycznego zaskoczenia przy wykorzystaniu sił nawodnych. Na przykład, szybkie kutry lub małe okręty rakietowe mogą prowadzić błyskawiczne wypadły (wykonanie uderzenia i odejście) przeciwko celom morskim np. ZDES (zespół desantowy).

Ukształtowanie wybrzeża i długość linii brzegowej są czynnikami, które również mają znaczny wpływ na użycie sił morskich i lotnictwa w działaniach desantowych. Południowe wybrzeże Polski jest słabo rozwiniętą linią brzegową. Konfiguracja i charakter linii brzegowej ma bezpośredni wpływ na odporność baz na uderzenia, na wybór rejonu lądowania desantu powietrzno-morskiego, organizację i działania desantowe oraz na organizację obrony wybrzeża i możliwość utworzenia niezawodnego systemu obserwacji przestrzeni wodnej i powietrznej. Charakter linii brzegowej określa także możliwości wykorzystania uzbrojenia minowego do ochrony żeglugi, baz, portów, rejonów rozśrodkowania oraz organizację obrony przeciwdesantowej wybrzeża.

Do czynników hydrologicznych zalicza się: głębokość morza, charakter dna, prądy, temperaturę, zasolenie i przezroczystość wody. Morze Bałtyckie jest płytkie. Około 60% jego obszaru ma głębokość do 50 m. Największe głębokości (wynosi ok. 400 m) występują na płn.-zach. od wyspy GOTLAND (poza strefą obrony MW). Wzdłuż wybrzeża polskiego do odległości 15-20 mil morskich od linii brzegowej głębokości wynoszą 18-36 m. Małe głębokości mają bezpośredni wpływ na taktykę działania okrętów podwodnych z uzbrojeniem torpedowym szczególnie działającym przeciwko ZDES przeciwnika idącym wzdłuż linii brzegowej i w rejonie przeładunku.

Roczny rozkład temperatury (+15 - +17°C latem i -3 - +2°C zimą) warstwy powierzchni Bałtyku musi wywierać poważny wpływ na planowanie działań desantowych, gdyż zalodzenie i niska temperatura wody o wiele bardziej negatywnie wpływa na kondycję psychiczną i fizyczną żołnierzy desantujących się od strony morza, niż również niska temperatura powietrza w przypadku desantu powietrznego (szturmowego).

Do czynników klimatycznych zalicza się: wiatry, falowanie morza, zachmurzenie, opady, zalodzenie.

Silne falowanie przypada na okres od października do maja. W tym okresie występują również wiatry sztormowe. Stan morza wpływa bezpośrednio na prędkość ON oraz stanu gotowości bojowej ich załóg.

Jedną z poważniejszych przeszkód dla powietrzno-morskich działań desantowych jest zalodzenie. Wzdłuż wybrzeża polskiego okresy te wynoszą:

- utrudnienie nawigacji 10-30 dni;
- całkowite uniemożliwienie nawigacji 5-20 dni.

Na podstawie analizy powyższych cech szczególnych Morza Bałtyckiego, a także charakteru jego wybrzeża należy stwierdzić, że jest ono dogodne do przeprowadzenia działań desantowych. Wprawdzie wielkość basenu istotnie ogranicza wykorzystanie ON o dużej wyporności (>1500 t) i skryte podejście ZDES morzem do rejonu lądowania, lecz nie wyklucza to możliwości udziału w operacjach okrętów klasy KRR i NiR. Działania desantowe będą możliwe tylko w przypadku panowania w powietrzu, na wodzie i pod wodą, a szczególnie w strefie bezpośredniej styczności z przeciwnikiem.

Skryte podejście ZDES na Morzu Bałtyckim jest znacznie utrudnione z powodu stosunkowo małych odległości pomiędzy państwami nadbałtyckimi. Stąd działania desantu powietrzno-morskiego będą posiadały elementy zaskoczenia taktycznego z charakterystyczną wysoką intensywnością i szybkością działań bojowych na wybranych kierunkach.

2. Wyjaśnić znaczenie pojęć "obrona wybrzeża morskiego" i "operacja przeciwdesantowa".

Zgodnie z "Załoženiami polskiej polityki bezpieczeństwa... i strategii obronnej Rzeczypospolitej Polskiej" - "Marynarka Wojenna jest przeznaczona głównie do obrony morskiej granicy państwa, ochrony żeglugi i interesów gospodarczych w polskich obszarach morskich oraz obrony wybrzeża, we współdziałaniu z innymi rodzajami sił zbrojnych".

Tak więc obrona wybrzeża pod względem ważności jest drugim zasadniczym zadaniem MW RP.

Wybrzeże (z punktu widzenia wojskowo-geograficznego) - to obszar nadmorski o szerokości odpowiadającej głębokości taktycznej strefy obrony przeciwdesantowej i obrony od strony lądu baz morskich i aglomeracji portowo-przemysłowych.

Należy zwrócić uwagę, że lądowa obrona wybrzeża powinna obejmować obronę nie tylko od strony morza (głównie przeciwdesantowa), ale również od strony lądu. Historia wojny niemiecko-rosyjskiej, w rejonie bałtyckim (okrażenie od strony lądu i pośpieszna ewakuacja baz morskich Tallina, Hanko i innych) potwierdzają zasadność tej uwagi.

Uogólniając można powiedzieć, że:

"Obrona wybrzeża morskiego obejmuje zespół różnorodnych przedsięwzięć i działań prowadzonych przez różne rodzaje sił zbrojnych i wojsk, a w pewnym zakresie także siły pozamilitarne w celu niedopuszczenia do zbrojnego wtargnięcia na wybrzeże sił przeciwnika oraz zapewnienia bezpieczeństwa i ciągłości funkcjonowania gospodarki narodowej i administracji państwowej".

W razie zagrożenia lądowaniem desantu morskiego przeciwnika na wybrzeże, siły MW mogą być użyte w operacji przeciwdesantowej lub w obronie przeciwdesantowej.

Operacja przeciwdesantowa obejmuje zespół wspólnych działań wydzielonych wojsk lądowych oraz sił MW, uzgodnionych co do obiektów, miejsca i czasu oraz prowadzonych według jednolitego zamiaru i planu we współdziałaniu z siłami WLOP w celu niedopuszczenia do wtargnięcia przeciwnika z kierunku morskiego, zerwania (odparcia) lądowania jego desantu morskiego i powietrznego oraz utrzymania bronionego wybrzeża morskiego.

Celem operacji przeciwdesantowej jest:

- zerwanie lądowania desantu morskiego;
- niedopuszczenie do lądowania z morza i zdobycia przez siły przeciwnika baz morskich, portów i innych ważnych obiektów na bronionym wybrzeżu.

Operacja przeciwdesantowa w swojej treści obejmuje:

- zwalczanie desantu morskiego przeciwnika w rejonach ześrodkowania, załadunku i w czasie przejścia morzem z zamiarem jego osłabienia lub zerwania planowych działań;
- obronę przeciwdesantową organizowaną w celu odparcia lądowania desantu morskiego i powietrznego lub niszczenia jego sił na brzegu;
- niszczenie odchodzących grup okrętów ze składu desantu podczas jego ewakuacji.

Z definicji obrony przeciwdesantowej (OPD) wybrzeża wynika, że jest to obrona przybrzeżnego pasa organizowana i prowadzona przez ogólnowojskowe związki operacyjne lub taktyczne we współdziałaniu z siłami MW i WOPL, mająca na celu niedopuszczenie do wysadzenia desantu morskiego i powietrznego przeciwnika, a w przypadku wysadzenia - zniszczenie (rozbicie) lub zepchnięcie do morza. Porównując definicje można stwierdzić, że cechą wspólną tych pojęć są:

- niszczenie tych samych obiektów (desant morski i powietrzny przeciwnika);
- użycie tych samych rodzajów sił zbrojnych.

Natomiast do różnic zaliczyć można:

- cele, obszar przyszłych działań oraz skalę i możliwości wykorzystania rodzajów sił zbrojnych.

Zakładany cel obrony wybrzeża morskiego tylko w części pokrywa się z celem przyjętym w operacji przeciwdesantowej. Porównując zakładane cele należy stwierdzić, że cel operacji przeciwdesantowej jest znacznie szerszy niż w obronie wybrzeża morskiego i w zasadzie pokrywa się tylko w końcowej fazie jej realizacji. Różnice dotyczą również obszaru działania, w obronie wybrzeża morskiego ograniczamy się tylko do własnego obszaru. W operacji przeciwdesantowej interesujemy się również terenem przeciwnika. Z przeprowadzonych rozwiązań wynika, że obrona wybrzeża morskiego i operacja przeciwdesantowa są pojęciami równorzędnymi mogącymi występować oddzielnie.

Pojęcie przeciwdesantowa obrona wybrzeża morskiego występuje zarówno w operacji przeciwdesantowej jak i również obronie wybrzeża morskiego.

3. Przedstawić zadania MW w operacji przeciwdesantowej.

Literatura fachowojskowa przyjmuje trzy etapy niszczenia desantu morskiego:

- pierwszy - niszczenie wojsk desantu i sił amfibijnych w rejonach ześrodkowania, załadowania i formowania ZDES;
- drugi - niszczenie desantu morskiego podczas przejścia morzem;
- trzeci - niszczenie środków desantowo-transportowych podczas lądowania desantu.

(Schemat Nr 1)

Do podstawowych zadań MW w poszczególnych etapach operacji należy:

W pierwszym etapie:

- niszczenie środków desantowo-transportowych i okrętów bojowych przeciwnika w punktach załadunku i rejonach formowania ZDES;
- ustalenie sił lądowania (ZSL) oraz tras i elementów ruchu ZDES.

W drugim etapie:

- niszczenie (osłabienie) pierwszego rzutu zasadniczych sił desantu morskiego;
- niszczenie okrętowych sił uderzeniowych Zespołu Wsparcia Ogniewego (ZWO), okrętowych grup uderzeniowych.

W trzecim etapie:

- niszczenie (rozbicie, osłabienie) pierwszego rzutu desantu morskiego w rejonie przeładunku transportowców, w czasie zbliżania się środków desantowo-transportowych do brzegu i podczas lądowania;
- niszczenie (najgroźniejszych) okrętów ZWO;
- niszczenie grup śmigłowcowych z desantem powietrznym (przed startem);

- zniszczenie grup trałowych i pływoczek minierów;
- postawienie (zagęszczenie) morskich przeciwdesantowych zagród minowych.

4. Przedstawić zadania MW w obronie przeciwdesantowej wybrzeża.

Realizując podstawowe cele OPD MW będzie wykonywać następujące zadania:

- rozpoznanie zespołów desantowych na morzu;
- niszczenie okrętów desantowych i transportowców podczas przejścia morzem, na podejściach do rejonu lądowania, w czasie przeładowywania wojsk z transportowców na środki desantowe oraz podczas lądowania;
- niszczenie grup okrętów nawodnych wspierających desant;
- wspieranie ogniem wojsk lądowych podczas zwalczania desantu na lądzie;
- niedopuszczenie do rejonu lądowania lub osłabienia kolejnych rzutów desantu;
- stawianie przeciwdesantowych zapór i zagród minowych.

5. Ocenić możliwości sił MW w realizacji zadań.

Analizując zadania jakie ma do wykonania MW w operacji przeciwdesantowej i obronie przeciwdesantowej wybrzeża można pogrupować je w następujące grupy zadań:

- prowadzenie rozpoznania zagrożenia strefy obrony wybrzeża;
- niszczenie okrętów desantowych i transportowców, ZWO, okrętów ochrony;
- ustawianie obronnych zagród minowych i zapór inżynierskich;
- udział w kompleksowym porażeniu ogniowym.

Jakie są więc możliwości MW w realizacji tych zadań?

MW do prowadzenia rozpoznania w strefie obrony wybrzeża posiada:

- dwa okręty rozpoznawcze t. 863;
- okręty pełniące służbę dozorową (w tym OP rozwinięte w rejonach);
- 19 punktów obserwacji wzrokowej i technicznej (POWTiŁ) stacjonarnych i 7 ruchomych punktów obserwacji technicznej (RPOT);
- ośrodek rozpoznania radioelektronicznego;
- 12 samolotów rozpoznawczych z pułku lotnictwa specjalnego;
- klucz samolotów z plm MW.

Każdy z okrętów rozpoznawczych może wydzielić do 12 stanowisk bojowo-rozpoznawczych do wykonania zadań poszukiwania, przechwytywania i śledzenia w zakresie KF i UKF.

Ośrodek rozpoznania radioelektronicznego prowadzi stały nasłuch (3 odbiorniki).

Okręty rozpoznawcze, okręty pełniące służbę dozorową prowadzą rozpoznanie radiolokacyjne umożliwiające wykrywanie celów:

- małych z odległości 18-20 km;
- średnich z odległości 30-40 km;
- dużych i grupowych z odległości 45-60 km.

POWTiŁ mają możliwość wykrywania obiektów morskich na odległości do 40 km oraz celów powietrznych (w reżimie automatycznym tylko POWTiŁ wyposażone są w stacje RT-23 do 50 km).

Lotnictwo rozpoznawcze MW może prowadzić rozpoznanie wzrokowe tylko w dzień i w sprzyjających warunkach hydrometeorologicznych, ze względu na brak stacji radiolokacyjnych.

Ponadto każdy okręt i samolot wykonujący inne zadanie w morzu ma obowiązek prowadzić rozpoznanie wszystkimi dostępnymi środkami. Tak więc siły i środki MW są w stanie zapewnić niezbędny poziom rozpoznania w strefie obrony MW w pełni, w jasnej porze dnia i w ograniczonym zakresie w nocy lub w warunkach ograniczonej widzialności.

Niszczyciele okrętów desantowych, transportowców, ZWO, okręty ochrony realizują:

- NiR t. 61 MP;
- 4 okręty rakietowe małe t.1241E;
- 8 kutrów rakietowych t.205;
- 3 okręty podwodne t.877E i 2 t.641;

- 30 samolotów Mig 21 bis.

Z posiadanych sił można utworzyć:

- 2-3 okrętowe grupy uderzeniowe (OGU), każdą można podzielić na dwie grupy tyktyczne (jednorodne lub różnorodne). OGU przenosząc salwę do 50 rakiet t. woda-woda są w stanie niszczyć 7-10 średnich okrętów (transportowców).
- 2 rejony działań okrętów podwodnych (działających metodą pozycyjno-manewrową). OP mogą skutecznie zwalczać okręty desantowe transportowe oraz prowadzić rozpoznanie. Lotnictwo może być użyte jedynie do osłony działań sił morskich MW. Potencjał ten pokrywa zaledwie 20-30% potrzeb ze względu na brak w składzie sił MW lotnictwa uderzeniowego i śmigłowców wskazywania celów.

Oprócz sił uderzeniowych MW posiada siły do poszukiwania i niszczenia OP w składzie:

- NiR t.61MP -podstawowe zadanie;
- OP t.877E;
- dozowiec t.620;
- 8 małych okrętów zwalczania okrętów podwodnych (MOZOP) t.912M;
- 11 kurtów okrętów zwalczania okrętów podwodnych (KZOP) t.918M;
- 8 śmigłowców zwalczania okrętów podwodnych (SZOP) t.Mi-14Pł.

Z posiadanych sił można utworzyć:

- 7 okrętowych grup poszukująco-uderzeniowych (OGPU);
- 2 lotnicze grupy poszukująco uderzeniowe (LGPU).

Ze względu na duży obszar obrony dogodny do działań OP oraz złożoną hydrologię Morza Bałtyckiego, siły te są w stanie zrealizować 25-35% potrzeb. Niewielka wydajność poszukiwania OP jest konsekwencją posiadania środków o niskich parametrach taktyczno-technicznych.

Stawianie obronnych zagród minowych i zapór inżynieryjnych
może realizować:

- 5 okrętów transportowo-minowych t.767 o pojemności załadunku min: 50 OD i 134 JAM każdy;
- 8 trałowców bazowych t.206F o pojemności minowej 10-16 min morskich każdy;

- 15 trałowców bazowych t.207 o pojemności minowej: 24 JAM każdy.

Posiadanymi siłami minowymi oraz siłami obrony przeciwminowej (trałowce) można wystawić obronne zagrody minowe (łachy) na desantno dostępnych odcinkach wybrzeża oraz na podejściach do portów. Siły te są w stanie jednorazowo postawić ~330 min morskich. Do realizacji stawiania zapór inżynieryjnych posiada 3 przybrzeżno-morskie oddziały zaporowe (PMOZap). Każdy PMOZap jest w stanie zaminować - w dzień do 5 km wybrzeża morskiego, w nocy do 3 km. Do zadań PMOZap należy ponadto odtwarzanie, uzupełnianie i wzmacnianie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia zapór inżynieryjnych.

Udział w kompleksowym porażeniu ogniowym organizuje się w następujących strefach:

- pierwsza - strefa uderzeń na dalekich podejściach (dalsza granica strefy 300-400 km, bliższa 60-100 km od brzegu). Mogą być użyte okrętowe grupy uderzeniowe i OP oraz okręty transportowo-minowe do wystawienia zagród minowych na prawdopodobnej trasie przejścia ZDES;
- druga - strefa zmasowanego ześrodkowania ognia WRA i wojsk lądowych (granice odpowiednio - 60-100 km i 10-12 km) mogą być użyte podobnie jak w pierwszej strefie;
- trzecia - strefa zmasowanego ześrodkowania ognia wszystkich środków ogniowych (10-12 km - do 4 km) - bardzo ograniczony udział;
- czwarta - strefa przed przednim skrajem (4-6 km i 2-3 km) - stawianie zagród minowych i zapór inżynieryjnych;
- piątą - strefa ognia na brzegu
 - stawianie zapór inżynieryjnych.

6. Przedstawić główne problemy współdziałania MW z wojskami lądowymi i lotnictwem.

Organizacja współdziałania w obronie wybrzeża morskiego pomiędzy MW, wojskami lądowymi i lotnictwem zajmuje

w przygotowaniu i prowadzeniu obrony wybrzeża szczególnie ważne miejsce. Główne problemy współdziałania powinien określić dowódca w swojej decyzji.

Współdziałanie rodzajów sił zbrojnych w operacji przeciwdesantowej organizuje ND SZ RP, według etapów operacji. W pierwszym i drugim etapie operacji określa się zadania poszczególnych zgrupowań MW i przydzielonych z innych rodzajów sił zbrojnych, rejony i kolejność wykonywania tych zadań, dowódców odpowiedzialnych za wykonanie wspólnych zadań, organizację rozpoznania, maskowania, WRE oraz innych zasadniczych rodzajów zabezpieczenia działań sił. Na dowódcę odpowiedzialnego za wykonanie zadań w tych etapach wyznaczony jest Dowódca Marynarki Wojennej. Trzeci etap operacji jest najbardziej skomplikowany pod względem organizacji współdziałania. Na dowódcę wykonującego główne zadanie w tym etapie wyznacza się dowódcę ogólnowojskowego. Współdziałanie organizuje się według kierunków, rejonów i odcinków lądowania morskiego i powietrznego desantu przeciwnika. Głównym problemem podczas organizacji współdziałania pomiędzy wojskami lądowymi i siłami marynarki wojennej jest dokładne rozgraniczenie stref (sektorów) działań, obiektów uderzeń, rubieży i czasu wykonania uderzeń. Dla artylerii wojsk lądowych wyznacza się strefę oddziaływania ogniowego do 12 km, a w szczególnych przypadkach do 20 km od brzegu i o szerokości równej odcinkowi obrony wybrzeża, natomiast dla sił marynarki wojennej - w kierunku morza od tej strefy na odległość działania oddziałów artylerii nabrzeżnej (60 km od brzegu) oraz na skrzydłach stref działania artylerii wojsk lądowych. OGU, lotnictwu, artylerii brzegowej, artylerii wojsk lądowych działającym przeciwko jednemu obiektowi określa się czasy, kierunki (rubieże) i kolejność wykonania uderzeń. Ponadto ustala się jednolite sygnały współdziałania, tryb powiadamiania o nieprzyjacielu, system identyfikacji, organizację łączności i korzystanie z jednolitych map przy jednolitym systemie kodowania. Między strefą ognia artylerii wojsk lądowych, a rejonem działania OGU ustala się linię rozgraniczenia stanowiącą zarazem zakaz wchodzenia okrętom w strefę ognia wojsk lądowych, a tym ostatnim

z kolei ogranicza się i dokładnie precyzuje odległość i sektory prowadzenia ognia.

W celu koordynacji działań sił MW i wspieranego ZT, sztaby współdziałające wymieniają oficerów łącznikowych na czas realizacji wspólnych zadań. Sztab MW uzgadnia dokładnie działanie grupy minowania OGU z użyciem oddziałów artylerii wojsk lądowych, aby nie doprowadzić do porażenia własnych okrętów w przypadkach popełnienia błędów w identyfikacji.

Należy zwrócić szczególną uwagę na organizację działania sił w warunkach nocnych, ograniczonej widzialności, a także maskowania sił marynarki wojennej w rejonach wyczekiwania.

Współdziałanie z lotnictwem powinno obejmować:

- wzajemne wykorzystanie danych o nieprzyjacielu i naprowadzanie na niego okrętów;
- powiadamianie lotnictwa o działaniach okrętów podwodnych, a okrętów podwodnych - o czasie i miejscu uderzeń lotnictwa;
- osłabienie sił zwalczania okrętów podwodnych działaniem lotnictwa, a sił obrony przeciwlotniczej - działaniem OP.

Podsawową zasadą organizacji współdziałania jest wyznaczenie im oddzielnych rubieży wykonywania zadań.

Współdziałanie okrętowych grup uderzeniowych z lotnictwem powinno obejmować:

- wspólne wykonywanie ataków z podziałem na kierunki uderzeń oraz odległości od przeciwnika według sektorów i segmentów;
- osłonę rozwijania OGU poprzez wykonywanie uderzeń przez LMB;
- zwalczanie zespołów okrętów desantowych: ZWO na rubieży pierwszego grupowego uderzenia lub uderzenia w wyznaczonym czasie przez połączone siły OGU i LMB.

Organizatorem współdziałania powinien być dowódca OGU, który poprzez punkt naprowadzenia lotnictwem określa moment dolotu środków rażenia do głównego obiektu ataku.

Współdziałanie w zakresie obrony przeciwlotniczej sił MW z jednostkami KOP obejmuje:

- organizację dowodzenia obrony przeciwlotniczej, wzajemną informację o sytuacji powietrznej oraz powiadamianie stanowisk dowodzenia Wojsk KOP o przejściach okrętów, czasie ich postoju w rejonach wyjściowych lub punktach bazowania;

- sposoby wzajemnego rozpoznawania się okrętów i samolotów;
- podział celów, wyznaczenie stref, wysokości i sektorów działania lotnictwa myśliwskiego, rakiet przeciwlotniczych oraz artylerii lufowej;
- sposoby wzywania i dowodzenia LM;
- podział rejonu działania zespołów okrętów na strefy osłony powietrznej poszczególnych jednostek LM;
- trasy i profile przelotów myśliwców do stref patrolowania i z powrotem na lotnisko.

Współdziałanie w obronie przeciwdesantowej organizuje dowódca wojsk lądowych (dowódca OW).

Detalizacji podlegają zasady wymiany informacji między siłami uczestniczącymi w obronie oraz zasady ostrzegania, powiadamiania, naprowadzania i wskazywania celów.

Szczególne znaczenia nabiera organizacja współdziałania artylerii nadbrzeżnej, WRiA ze zgrupowaniem okrętów nawodnych w celu budowy systemu kompleksowego porażenia ogniowego sił desantu, współdziałania, sił MW w systemie zagród przeciwdesantowych w wodzie i na brzegu.

7. Omówić działanie sił MW w operacji przeciwdesantowej.

Głównym obiektem uderzeń we wszystkich etapach operacji przeciwdesantowej są zasadnicze siły desantu morskiego przeciwnika, do których zalicza się pierwszorzutowe ZDES, śmigłowce grupy desantowej (do momentu startu) oraz okrętowe zespoły wsparcia ogniowego (ZWO). Z reguły pierwszy rzut stanowi około 65% składu głównych sił desantu i jest przewożony przez czołowe ZDES wraz ze śmigłowcową grupą desantową. Zniszczenie pierwszego rzutu desantu morskiego i okrętów ZWO zapewnia zerwanie operacji desantowej.

Cel operacji przeciwdesantowej - a więc zerwanie operacji desantowej przeciwnika - osiąga się wspólnym wysiłkiem sił obrony przeciwdesantowej, w skład których wchodzi wydzielone ZD i ZT wojsk lądowych, sił WLOP i MW.

Operacyjne ugrupowanie sił MW w operacji przeciodesantowej w zależności od postawionych zadań może składać się z następujących zgrupowań:

- zgrupowanie przeznaczone do niszczenia sił uderzeniowych (okrętów) przeciwnika zabezpieczających wysadzenie desantu (OP, OGU, LMB);
- zgrupowanie przeznaczone do wykonania uderzeń na siły desantu w czasie przejścia morzem (OGU, LMB, OGPU, OGT);
- zgrupowanie przeznaczone do udziału w walce o odparcie lądowania desantu morskiego przeciwnika (OGU, dnra, PMZap, OGTrM);
- odwód sił MW.

Działania bojowe prowadzone przez siły MW w operacji przeciodesantowej polegają na:

- rozwinięciu sił MW do wyznaczonych rejonów działań;
- niszczeniu środków desantowo-transportowych (sił amfibijnych) z wojskami desantu morskiego i okrętów bojowych przeciwnika w punktach załadowania (formowania ZDES) oraz zaminowaniu do nich podejść (etap pierwszy);
- niszczeniu (osłabianiu) desantu przeciwnika i jego osłony podczas przejścia morzem (etap drugi);
- udziale MW w odparciu lądowania desantu, wsparcia wojsk lądowych podczas niszczenia wysadzonych na brzeg wojsk desantu oraz nękania odchodzących sił desantu (etap trzeci).

Rozwinięcie sił MW - to przejście okrętów z baz (rejonów rozśrodkowanego postoju) do wyznaczonych rejonów działań bojowych oraz przegrupowania lotnictwa. Powinno odbywać się w sposób skryty. Okręty podwodne wydzielone do operacji przeciodesantowej a wykonujące w morzu inne wcześniej postawione zadania, przegrupowuje się do wyznaczonych im nowych rejonów. Czas i organizacja rozwijania okrętów nawodnych i lotnictwa MW do wyznaczonych rejonów i punktów bazowania zależą będzie od konkretnych warunków sytuacji operacyjno-taktycznej, m. in. od oddalenia lotnisk bazowania LT przeciwnika, pozycji zgrupowań okrętowych sił przeciwnika, prawdopodobnej trasy i czasu przejścia desantu morzem. Na tym etapie należy oczekiwać, że

przeciwnik będzie dążył przy użyciu LT i rakiet przeciwokrętowych do zerwania naszych działań. Stąd duże znaczenie ma skrytość rozwijania, zwalczania sił ZOP oraz skuteczna OPL.

Po wyjściu desantu morskiego przeciwnika (pierwszych ZDES) w morze (początek etapu drugiego), pod warunkiem, że siły MW i lotnictwo nie wykonały zadań etapu pierwszego, śledzi się ZDES i osłaniające je ZOB i OGU z częstotliwością umożliwiającą naprowadzenie na nie własnych sił uderzeniowych.

Jednocześnie kontynuuje się rozpoznanie rejonów załadunku (rejonów formowania) w celu uchwycenia momentu wyjścia kolejnych rzutów (ZDES) desantu morskiego. W miarę ustalenia kierunków ruchu ZDES i sił ich ochrony koryguje się rozwijanie własnych sił uderzeniowych. Podstawowymi zadaniami MW w czasie przejścia desantu morzem jest niszczenie OGU, ŚGU oraz osłabienie I rzutu głównych sił desantu morskiego przeciwnika. Działania przeciwko innym okrętowym grupom przeciwnika prowadzi się z zasady w stopniu niezbędnym do zapewnienia dogodnych warunków dla działań OP i ON przeciw ZDES. Każdy obiekt uderzenia, wykonywanego siłami MW uściśla się według danych rozpoznawczych. Identyfikacji ZDES z wojskami I rzutu można dokonać na podstawie analizy składu środków desantowo-transportowych i rozmieszczenia ZDES w ogólnym ugrupowaniu sił desantu. Identyfikuje się również skład i położenie okrętów desantowych doków i uniwersalnych okrętów desantowych z desantem powietrznym.

Siły MW powinny odegrać podstawową rolę w drugim etapie.

Podstawowym sposobem działań sił MW w tym etapie operacji będzie wykonanie szeregu kolejnych uderzeń na I rzut desantu. W warunkach, kiedy nie będzie możliwe wykonanie zdecydowanego uderzenia na siły desantu w czasie przejścia morzem, wtedy najbardziej dogodnym momentem użycia sił MW będzie moment przeładunku wojsk i techniki bojowej z transportowców na środki przeprawowe.

Po przejściu pierwszych ZDES i ZWO przeciwnika w strefę zasięgu środków ogniowych wojsk lądowych (początek etapu trzeciego) siły MW przenoszą uderzenia na kolejne rzuty desantu znajdujące się w morzu, aby nie dopuścić ich do rejonu przeładunku.

Szczególną uwagę należy zwrócić na niszczenie uniwersalnych okrętów desantowych, dzięki czemu można zerwać lądowanie desantów śmigłowcowych i utrudnić przeładunek wojsk z transportowców na brzeg.

Decydującym etapem przebiegu operacji przeciwdesantowej jest walka o odparcie lądowania desantu morskiego przeciwnika na brzeg. Jest ona kontynuacją działań sił przeciwko desantowi przeciwnika w czasie przejścia morzem. Stąd rezultaty działań tych sił mają bezpośredni wpływ na powodzenie walki o odparcie lądowania.

Ugrupowanie MW w walce o odparcie lądowania desantu morskiego powinno zawierać następujące elementy:

- grupy rozpoznania;
- grupy stawiania (zagęszczania) zagród minowych w wodzie;
- raketowo-artyleryjskie nabrzeże i okrętowe grupy uderzeniowe;
- grupy specjalnego przeznaczenia (dozoru radiolokacyjnego, WRE, maskowania itp.);
- grupy pozoracyjne.

Pozycje ogniowe OGU wyznacza się z zasady poza strefę ognia rakiet i artylerii ZT wojsk lądowych.

Grupa stawiania zagród minowych jest przeznaczona do zagęszczania przeciwdesantowych zagród minowych (lub stawiania nowych) na rozpoznanym głównym kierunku lądowania wojsk desantu morskiego przeciwnika.

Głównym zadaniem sił uderzeniowych MW jest zwalczanie okrętów wsparcia ogniowego przeciwnika, przed i podczas jego przeformowania z ugrupowania marszowego w bojowe. Zadanie to siły MW wykonują we współdziałaniu z LMB oraz WRiA wojsk lądowych. W następnej kolejności wykonuje się uderzenia na grupy trałowe i grupy rozgradzające przeciwnika.

Równoległe siły MW prowadzą walkę z desantem powietrznym wykonując uderzenia na okręty desantowe uniwersalne, z których startują śmigłowce z desantem.

Główny wysiłek w walce o odparcie lądowania siły MW skupiają na niszczeniu środków desantowo-transportowych. Zadanie to wykonuje się jako zadanie wspólne sił WRiA wojsk

lądowych, lotnictwa myśliwsko-bombowego, częścią nadbrzeżnych i okrętowych grup uderzeniowych.

Jeżeli na oddzielonych odcinkach wybrzeża przeciwnikowi udało się wysadzić desant, siły MW wykonują zadanie wsparcia wojsk lądowych podczas walki z wysadzonymi na brzeg wojskami desantu.

Do zadań tych należy zaliczyć:

- odcięcie wysadzonych wojsk od pozostałych sił desantu;
- wsparcie ogniowe (artylerii okrętowej i nabrzeżnej) wojsk lądowych w walce z wysadzonym na brzeg desantem.

W przypadku rezygnacji przeciwnika - w wyniku poniesionych strat z kontynuowania lądowania, głównym zadaniem sił marynarki wojennej jest niedopuszczenie do ewakuacji wysadzonych wojsk desantu, nękanie i niszczenie odchodzących sił przeciwnika. Zadanie to wykonuje się siłami MW, które przegrupowuje się na trasę odwrotu przeciwnika.

8. Omówić działanie sił MW w obronie przeciwdesantowej.

Działania sił MW będą ukierunkowane na uniemożliwienie przeciwnikowi utworzenia przyczółka lądowania niszcząc jego siły desantu w pobliżu brzegu.

W obronie przeciwdesantowej mogą uczestniczyć okręty nawodne, okręty podwodne, lotnictwo MW, pododdziały artylerii nabrzeżnej, pododdziały inżynieryjne MW. Będą one użyte do:

okręty nawodne

- obrony przed okrętami podwodnymi, obrony przeciwminowej, obrony przed okrętami nawodnymi;
- obrony powietrznej rejonu bazowania (współ z siłami WLOP organizują osłonę z powietrza rejonów bazowania, zespołu okrętów wykonujących zadania bojowe).

Oprócz tego mogą być użyte do osłony i bezpośredniej ochrony komunikacji morskich, stawiania przeciwdesantowych zagród minowych, prowadzenia rozpoznania, zabezpieczenia rozwinięcia sił oraz okazania pomocy uszkodzonym okrętom i statkom.

Okręty nawodne do wykonania zadania będą zorganizowane w: okrętowe grupy uderzeniowe, okrętowe grupy poszukująco-uderzeniowe, grupy stawiania min, okrętowe grupy trałowe, okrętowe zespoły ratunkowe. Okrętowe grupy uderzeniowe będą rozwijane wzdłuż wybrzeża w strefach cienia.

okręty podwodne - będą użyte przeciwko zespołom desantowym w wariancie rozpoznawczo-uderzeniowym do niszczenia przeciwnika na całym etapie przejścia sił desantu morzem, metodą pozytywno-manewrową.

lotnictwo morskie - najważniejszym zadaniem będzie prowadzenie rozpoznania sił przeciwnika (jego ugrupowania). Z chwilą uzyskania wiarygodnych informacji o ugrupowaniu sił desantowych przeciwnika będą wykonywane uderzenia na całej jego trasie przejścia morzem i w rejonie lądowania.

artyleria nabrzeżna - będzie użyta do wzmocnienia systemu ognia organizowanego w ramach obrony przeciwdesantowej oraz do osłony zagród minowych przed okrętowymi grupami trałowymi przeciwnika. Brzegowymi jednostkami MW (bsap, bpchem) wspierać będzie działania wojsk lądowych w obronie przeciwdesantowej.

Obronę przeciwdywersyjną punktów bazowania, punktów manewrowego bazowania realizować siłami obrony terytorialnej.

Wykorzystanie wymienionych rodzajów sił może mieć miejsce zarówno przy tworzeniu stałych jak i ruchomych obszarów obrony przeciwdesantowej, w których znajdują się punkty bazowania, punkty manewrowego bazowania, trasy komunikacji przybrzeżnej.

9. Przedstawić system dowodzenia siłami MW podczas zwalczania desantu morskiego na morzu i na lądzie.

System dowodzenia rozwija się w celu zapewnienia dowodzenia siłami MW oraz przydzielonymi i wspierającymi wojskami innych rodzajów sił zbrojnych w czasie przygotowania i prowadzenia działań bojowych w obronie wybrzeża morskiego. Składa się on z:

- organów dowodzenia;
- stanowisk dowodzenia;

- systemu łączności i obserwacji;
- systemu rozpoznania.

Dla zachowania ciągłości, żywotności i elastyczności dowodzenia siłami marynarki wojennej rozwija się następujące stanowiska dowodzenia:

- stanowisko dowodzenia (stanowisko dowodzenia nr1 "SD-1");
- zapasowe stanowisko dowodzenia (stanowisko dowodzenia nr 2 "SD-2").

W zależności od rozwoju sytuacji oraz wykonywanych zadań może zaistnieć potrzeba utworzenia flagowego stanowiska dowodzenia (FSD) rozwijanego na jednym z okrętów (okręcie dowodzenia). Dowódca MW dowodzi podległymi siłami i wspierającymi je ZT innych rodzajów sił zbrojnych z "SD-1". Jeżeli obrona wybrzeża prowadzona jest w formie operacji przeciwdesantowej na SD-1 MW może przebywać ND SZ RP (w pierwszym i drugim etapie). Na SD ND RP znajduje się grupa operacyjna sztabu marynarki wojennej.

Jeżeli siły MW uczestniczą w obronie przeciwdesantowej, dowodzenie MW odbywa się również z SD-1. MW, grupa operacyjna sztabu MW rozwija się na SD KZ (POW).

Dla realizacji współdziałania na SD MW rozwijają się grupy operacyjne:

- WLOP - dla realizacji współdziałania z KL - współdziałania z LMB;
 - dla realizacji współdziałania z KOP - współdziałanie, w obronie powietrznej, osłona sił MW w morzu, punktów bazowania i punktów manewrowego bazowania.
- POW - dla realizacji współdziałania z wojskami lądowymi.

Dla właściwej realizacji współdziałania grupy operacyjne rozwijają własne środki łączności.

Dowódca flotylli obrony wybrzeża wydzielonej do obrony wybrzeża dowodzi podległymi siłami ze stanowiska dowodzenia FOW. Na stanowisku dowodzenia flotylli pracują oficerowie łącznikowi ze wspieranego ZT obrony wybrzeża wojsk lądowych.

Stanowiska dowodzenia okrętowych grup uderzeniowych, stawiania min rozwija się na okrętach. Na stanowisku dowodzenia

każdej okrętowej grupy uderzeniowej rozwija się punkt naprowadzania lotnictwa.

10. Wskazać kierunki doskonalenia sił MW dla efektywniejszego udziału w obronie wybrzeża.

Dla efektywniejszego udziału sił MW w obronie wybrzeża można dokonać pewnych zmian w uzbrojeniu i strukturach MW, które będą polegać na:

- a) wprowadzeniu nowych małych okrętów raketowych wyposażonych w rakiety typu "woda - woda" o zasięgu rzędu 100-120 km, o lepszych parametrach lotu i większej odporności na zakłócenia;
- b) wprowadzeniu w skład lotnictwa MW samolotów myśliwsko-bombowych i śmigłowców szturmowych wyposażonych w rakiety do zwalczania celów nawodnych oraz powietrznych. Samoloty do wykonywania zadań rozpoznawczych doposażyć w stacje radiolokacyjne, które oprócz zadań rozpoznawczych będą mogły realizować zadania wskazania celu dla OGU;
- c) wprowadzeniu jednostek raketowo-artyleryjskich (pułk ewentualnie dywizjon) do FOW, w skład którego wchodziłyby:
 - zestawy raketowe typu "ziemia - woda" o zasięgu 150-200 km charakteryzujące się wysokim prawdopodobieństwem trafienia rakieta w cel rzędu 0, 7-0, 8, posiadający możliwość szybkiej zmiany pozycji startowej;
 - zestawy artyleryjskie kalibru 152 mm o zasięgu do 30 km strzelające pociskami manewrującymi.
- d) rozwijaniu sił minowych, środków do stawiania zapór przeciwdesantowych w wodzie.

ZAKOŃCZENIE

"Bez przewagi nie ma zwycięstwa" - tą powszechnie znaną sentencją płk prof. dr K. NOŻKO wypada zakończyć ten zbiór myśli i uwag, spostrzeżeń i wątpliwości, ocen i opinii jakim jest to studium operacyjne - zespołowa praca kursowa. Autorzy stawiając w pracy wiele pytań, faktycznie w odpowiedziach dążyli do wykazania jak i czym osłabić agresora, jak najlepiej spożytkować swoje skromne siły. Dla nas Polaków "zwycięstwo" oznacza przecież zachowanie niepodległego bytu, o który tylko sami musimy się troszczyć. "Przewaga" zaś to sztuka wykorzystania dosłownie wszystkiego co może osłabić agresora. To także forma jego odstraszenia w czasie pokoju. Musimy więc angażować do niej ... "wszystkie dziedziny administracji państwowej... przy równoczesnym przystosowywaniu wszystkich dziedzin gospodarczych do potrzeb i wymagań wojny" - jak pisze cytowany na wstępie pracy zespołowej gen. Wł. Sikoski.

Wydaje się, iż w naszych warunkach zagadnieniem węzłowym będzie siła i sprawność układu pozamilitarnego. Jest to aktualnie najslabsze ogniwo, tak w odniesieniu do Sił Zbrojnych jak i infrastruktury terenu. Widoczna jest jego ogromna słabość i jednocześnie ogromna rola w mobilizacyjnym i operacyjnym rozwinięciu SZ, ich logistycznym zabezpieczeniu oraz ochronie ludności i majątku narodowego wspólnie z siłami OC. Usprawiedliwianie już istniejących zapóźnień, w niektórych dziedzinach bardzo głębokich słabością finansową państwa i brakiem widocznego zagrożenia, prowadzi do uśpienia czujności i zobojętnienia na głosy rozsądku. Wówczas mogą wystąpić ... "złe następstwa improwizacji w ostatniej chwili"... - o czym przestrzegał ks. mjr Truszkowski w książce "Zagadnienia obrony państwa". By temu zapobiec wydaje się zasadnym pilne podjęcie działań przez Kierownictwo Resortu w sprawie układu pozamilitarnego, o czym pisano w treści pracy, a szczególnie utworzenia operatywnego i aktywnie działającego Zarządu ds. Układu Pozamilitarnego.

Na przykładzie przygotowania i prowadzenia obrony strefy odpowiedzialności autorzy dobitnie wykazali jak ogromne znaczenie mają techniczne, a więc "sprzętowe" właściwości w utrzymaniu

współdziałania, wspólnym wykorzystaniu skutków uderzeń ogniowych i działań bojowych wojsk. Tu jednak wydatków finansowych nie unikniemy. Słabości sprzętu możemy łagodzić - do pewnego stopnia - wyszkoleniem załóg i sztabów. I tu znów powinniśmy zwrócić uwagę na kształcenie kadr administracyjnych, udział w naszych wojskowych ćwiczeniach. Prezentowanie profesjonalizmu i umiejętności wykorzystania zalet własnego terenu, o czym wiele pisano w treści pracy. Wypada przy tym świadomie i z żalem powtórnie stwierdzić, iż przyjęte ramy pracy pozwalały tylko hasłowo wspomnieć m.in. o działaniach nocnych i maskowaniu na własnym przecież terenie, ukryciu mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia wojsk, prowadzenia rozpoznania, wykazania potrzeb i możliwości zabezpieczenia logistycznego wojsk z zasobów miejscowych. Odrębnego i całkowicie nowatorskiego spojrzenia wymaga też sprawa kierownaia układem pozamilitarnym na obszarze okręgu oraz dowodzenia obroną specyficznnej strefy odpowiedzialności jaką jest POW. W pracy podniesiono to zagadnienie tylko sygnalnie.

Rozważania prowadzone przez autorów potwierdziły po raz kolejny znaną powszechnie tezę, iż sukces na polu walki może być osiągnięty wspólnym wysiłkiem wszystkich rodzajów wojsk. Uparcie narzuca się tu jej uzupełnienie o wysiłek wojsk OT i sił układu pozamilitarnego. W naszych polskich warunkach, aktualnie jest to konieczność zrozumienia - szczególnie przez grono kierowniczych osób cywilnych, a także i przez kadre oficerską - istoty i mechanizmów polityczno-społecznych, gospodarczych, zewnętrznych i wewnętrznych opisujących wojnę jako zjawisko społeczne i armię jako "narzędzie" polityki państwa. Z wyraźnym jednak zastrzeżeniem - "armię" wraz z układem pozamilitarnym i terytorium. To przecież znak obecnego czasu, ponad pół wieku temu dostrzeżonego przez gen. Sikorskiego. Może to w sposób wyrazisty i przekonujący unaczni potrzebę konsekwentnego i pilnego wdrożenia założeń powszechnej obrony narodowej w każdym ogniwie administracji i gospodarki. Za godne uwagi w tej mierze przykłady możemy uznać Szwajcarię czy Szwecję. Wreszcie przecież pamiętać musimy naukę z przeszłości, że obrońca znacznie wcześniej powinien podjąć swe poczynania obronne, niż nacierający zaczepne.

L. A. G.

BIBLIOGRAFIA
(wybrane pozycje)

1. B. Balcerowicz. Strategiczna obrona RP lat 90-tych, rozprawa doktorska. AON 1993 r.
2. Z. Biezuński. Obrona wybrzeża morskiego - ASG WP 1989.
3. Z. Biezuński. Przygotowanie i prowadzenie obrony wybrzeża morskiego, OBRONA-4, AON 1991 r.
4. Z. Biezuński. Obrona wybrzeża morskiego. Koncepcja strategicznego użycia SZ w działaniach na terytorium kraju. AON 1991 r.
5. Biuro Bezpieczeństwa Narodowego. Struktura i zakres zadań układu pozamilitarnego w operacji obronnej na obszarze kraju. Warszawa 1993 r.
6. Biuletyn Informacyjny Nr 3(138) i Nr 1(53)
7. R. Czeczot. Obrona wybrzeża. WIN-W 1931 r.
8. Dowodzenie lotnictwem ASG WP 1986 r.
9. Działania bojowe wojsk w systemie obrony powietrznej OBRONA-3, AON 1992 r.
10. Działania bojowe lotnictwa w operacjach okręgów wojskowych (KZ), AON 1992 r.
11. T. Jemioło. System bezpieczeństwa europejskiego, AON 1992 r.
12. Instrukcja działań bojowych wojsk raketowych i artylerii wojsk lądowych cz I, MON 1987 r.
13. J. Kaczmarek. Uderzenie i ogień, Warszawa 1973 r.
14. S. Koziej. Podstawy sztuki wojennej AON 1992 r.
15. S. Koziej. Operacyjno-strategiczne problemy użycia i działania WP w latach 90-tych. AON 1991 r.
16. Koncepcja jednolitego systemu OP na terytorium kraju w świetle doktryny obronnej i rozwoju SNP. AON 1991 r.
17. Konflikt brytyjsko-argentyński o wyspy Falklandy. MON 1983 r.
18. Cz. Jarecki. Współczesne problemy wsparcia ogniowego wojsk lądowych w działaniach obronnych. Myśl Wojskowa 3/92.

19. J. Molak. Obrona wybrzeża morskiego. AON 1991 r.
20. R. Miecznikowski. Sztuka operacyjna MW. cz III - operacje wspólne. WSMW 1986 r.
21. K. Nożko. System obronny RP. AON 1992 r.
22. K. Nożko. Operacja obronna armii. ASGWP 1989 r.
23. Przegląd OTK 1(9) 1978 r.
24. Z. Piehcinkiewicz. Zwalczenie obiektów nawodnych przez LMB. AON 1993 r.
25. S. Piotrowski. Teoria dowodzenia . AON 1992 r.
26. T. Pająk. Przebieg i wnioski z konfliktu zbrojnego w Zatoce Perskiej. Myśl Wojskowa 3/92.
27. Rozkaz Szefa Sztabu Generalnego WP... w 1993 r.
28. J. Skrzyp. Elementy operacyjnego przygotowania terytorium Polski. AON 1992 r.
29. Taktyka lotnictwa myśliwskiego OPK. ASGWP 1989 r.
30. A. Tomaszewski. Ogień w walce w ujęciu systemowym. Myśl Wojskowa 3/92.
31. Vademecum - zasady walki MW PRL. Myśl Wojskowa 1/84.
32. Wojska rakietowe i artyleria w operacji i walce. Podręcznik AON 1990 r.
33. WLOP w systemie obronnym RP. AON 1992 r.
34. Współdziałanie wojsk OPL z LM. ASG WP 1986 r.
35. R. Wróblewski. Strategiczna operacja obronna. AON 1993 r.
36. J. Wróblewski. Dowodzenie DLMB z wykorzystaniem środków automatyzacji. AON 1992 r.
37. E. Zabłocki. Korpus OP. AON 1991 r.
38. S. Zajas. Zwalczenie obiektów pierwszej kolejności rażenia przez LMB. AON 1991 r.

39. Zbiór materiałów z sympozjum naukowego w POW n.t. Przygotowanie i prowadzenie obrony wybrzeża morskiego. Bydgoszcz 1989 r.
40. Zbiór materiałów z konferencji naukowej n.t. Prowadzenie operacji obronnej w strefie odpowiedzialności WOW. Warszawa 1992 r.
41. Zbiorowe. Działania operacyjne wojsk lądowych. AON 1992 r.
42. Zintegrowany system OP. OBRONA-3. AON 1992 r.
43. F. Skibiński. Pierwsza Pancerna. Warszawa 1984 r.
44. W. Sikorski. Przyszła wojna. Warszawa 1984 r.

ZALĄCZNIKI: /oddzielna teczka/

1. Plan - konspekt do przeprowadzenia dyskusji panelowej.
2. Charakterystyka fizyczno-geograficzna i rozmieszczenie wojsk i zakładów zbrojeniowych w strefie odpowiedzialności POW - mapa.
3. Ogólna struktura układu pozamilitarnego.
4. Ogólna struktura pionu ochrony państwa.
5. Rozmieszczenie jednostek MSW na obszarze POW - mapa.
6. Terytorialne organa układu pozamilitarnego na obszarze POW - mapa.
7. Wydruk programu RUBIEŻ /14 arkuszy/.
8. Położenie potrzebnej rubieży... - kalka.

Wydrukowano w 10 egz,
Egz. nr 1-10 Bibl.Gł.DZN
Wyk. Zespół Ofic.
Druk AON nr pf-482/WW
Korekta autorska.

